

Archeologische opgraving Melle – Jesuïetenwegel

Lies Dierckx en Jordi Bruggeman

Bornem
2014

Colofon

Rapporten van het archeologisch onderzoeksbureau All-Archeo bvba 154

Aard onderzoek: Archeologische opgraving

Vergunningsnummer: 2013/141

Naam aanvrager: Lies Dierckx

Naam site: Melle – Jesuïetenwegel

Opdrachtgevers: Chateau Classics nv, Kortrijksesteenweg 2314, B-9830 SINT-MARTENS-LATEM
en Green Corner nv, Bellevue 5/301, B-9050 GENT

Opdrachtnemer: All-Archeo bvba, Barelveldweg 4, B-2880 BORNEM

Terreinwerk: Lies Dierckx, Marijke Derieuw, Marjolein Van Celst, Annick Van Staey en Anouk Van der Kelen

Administratief toezicht: Inge Zeebroek, Agentschap Onroerend Erfgoed,

Gebroeders Van Eyckstraat 4, B-9000 GENT

Wetenschappelijke begeleiding: Natasja Reynolds en Jordi Bruggeman, All-Archeo bvba

Rapportage: All-Archeo bvba

Determinaties: ma. Lies Dierckx, dra. Natasja Reynolds, drs. Jordi Bruggeman

All-Archeo bvba

Barelveldweg 4

B-2880 Bornem

info@all-archeo .be

0478 36 57 07

0498 15 84 40

D/2014/12.807/4

© All-Archeo bvba, 2014

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden vervoelvoudigd en /of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de opdrachtgever.

All-Archeo bvba aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek. De aanbevelingen dienen louter ter advisering van het bevoegde gezag, zijnde het agentschap Onroerend Erfgoed.

Inhoudsopgave

1 INLEIDING.....	5
2 ADMINISTRATIEVE FICHE.....	7
3 PROJECTGEGEVENS EN AFBAKENING ONDERZOEK.....	9
3.1 Afbakening studiegebied.....	9
3.2 Aard bedreiging.....	10
3.3 Onderzoeksopdracht.....	11
4 BESCHRIJVING REFERENTIESITUATIE.....	13
4.1 Landschappelijke context.....	13
4.1.1 Topografie.....	13
4.1.2 Hydrografie.....	13
4.1.3 Bodem.....	14
4.2 Beschrijving gekende waarden.....	15
4.2.1 Historische gegevens.....	15
4.2.2 Archeologische voorkennis.....	17
4.2.3 Inschatting intactheid archeologisch erfgoed en archeologische potentie.....	20
5 RESULTATEN TERREINONDERZOEK.....	21
5.1 Toegepaste methoden & technieken.....	21
5.2 Landschap.....	21
5.3 Fasering.....	24
6 BEWONINGSSPOREN UIT DE METAALTIJDEN EN ROMEINSE TIJD.....	27
6.1 Ligging, indeling en chronologie van de bewoningserven.....	43
7 MILITAIRE SPOREN UIT DE EERSTE OF DE TWEDE WERELDOORLOG	45
7.1 Ligging, indeling en chronologie van de militaire sporen.....	49
8 SPOREN UIT DE NIEUWE EN NIEUWSTE TIJD.....	51
8.1 Ligging, indeling en chronologie van de sporen.....	53
9 DISCUSSIE.....	55
9.1 Palenclusters uit de midden-bronstijd en de late ijzertijd.....	55
9.2 Loopgracht uit de Eerste of Tweede Wereldoorlog.....	58
10 SAMENVATTING.....	65
11 BIBLIOGRAFIE.....	67
11.1 Bronnen.....	67
11.2 Publicaties.....	67
11.3 Websites.....	68
12 BIJLAGEN.....	71
12.1 Lijst van afkortingen.....	71
12.2 Glossarium.....	71
12.3 Archeologische periodes.....	71
12.4 Plannen en tekeningen.....	71

12.5 Harrismatrix.....	71
12.6 Natuurwetenschappelijk onderzoek.....	74
12.6.1 14C-datering.....	77
12.6.2 Onderzoek naar pollen, zaden, vruchten en andere macroresten.....	77
12.7 Conservatie.....	78
12.8 Sporenlijst.....	78
12.9 Vondstenlijst.....	80
12.10 Fotolijst.....	81
12.11 CD-rom.....	82

1 Inleiding

Naar aanleiding van de realisatie van een nieuwe verkaveling met wegenis werd een vlakdekkende opgraving van circa 5095 m² uitgevoerd. Dit onderzoek volgde op een archeologisch vooronderzoek, op basis waarvan een zone met relevante archeologische resten werd afgebakend voor verder onderzoek. Dit advies werd door het agentschap Onroerend Erfgoed gevolgd. Het opzet van het onderzoek was binnen het plangebied het archeologisch erfgoed te documenteren en te interpreteren, gezien een bewaring *in situ* niet mogelijk was.

De archeologische prospectie werd uitgevoerd door All-Archeo bvba in de periode van 13 tot 20 december 2012. In totaal werden 42 sleuven aangelegd die sporen bevatte uit de metaaltijden tot de nieuwste tijd. In de centrale zone werd een cluster van paalsporen en kuilen uit de metaaltijden/vroeg Romeinse periode aangetroffen die een archeologisch vervolgonderzoek noodzakelijk maakte. De vraagstelling van het onderzoek zal gericht zijn op de interpretatie van de verspreide paalsporen en kuilen. Verder werd er ook een loopgracht geregistreerd. Deze werd bij in het onderzoeksgebied van het vervolgonderzoek opgenomen.

De opdracht van het vervolgonderzoek werd op 14 maart 2013 aan All-Archeo bvba toegewezen. Het terreinwerk werd uitgevoerd van 16 tot en met 26 april 2013, onder leiding van Lies Dierckx en met medewerking van Marijke Derieuw, Marjolein Van Celst, Annick Van Staey en Anouk Van der Kelen. De wetenschappelijke begeleiding werd verricht door Natasja Reyns en Jordi Bruggeman.

Hierbij wensen we Dhr. Huygelier en zijn collega's van het Centrum voor Historische Documentatie van Defensie (ADIV-S/A), en Dhr. Troubleyn en de medewerkers van het Documentatiecentrum van het Koninklijk Museum van het Leger en de Krijgsgeschiedenis te bedanken voor hun hulp en advisering bij de archiefstudie.

2 Administratieve fiche

Administratieve gegevens	
<i>Naam van de opdrachtgever</i>	Chateau Classics nv en Green Corner nv
<i>Naam van de uitvoerder</i>	All-Archeo bvba
<i>Naam van de vergunninghouder</i>	Lies Dierckx
<i>Beheer en plaats van de geregistreerde data en opgravingsdocumentatie</i>	Wordt overgedragen aan de eigenaar of aan het archeologisch depot van de provincie Oost-Vlaanderen.
<i>Beheer en de plaats van de vondsten en stalen</i>	Wordt overgedragen aan de eigenaar of aan het archeologisch depot van de provincie Oost-Vlaanderen.
<i>Projectcode</i>	2013/141
<i>Vindplaatsnaam</i>	Melle – Jesuïetenwegel
<i>Locatie met vermelding van provincie, gemeente, deelgemeente, plaats, toponiem en minimaal 4 xy-Lambertcoördinaten</i>	Zie 3.1 Afbakening studiegebied
<i>Kadasterperceel met vermelding van gemeente, afdeling, sectie, perceelsnummer(s)</i>	Melle, afdeling 1, sectie C, percelen 309, 343, 344B, 345B, 346, 347, 348, 349, 350A en 351B
<i>Kaart van het onderzoeksgebied op basis van de topografische kaart op schaal 1:10000</i>	Zie 4.1.1 Topografie
<i>Begin- en einddatum uitvoering onderzoek</i>	16 tot 26 april 2013
Omschrijving van de onderzoeksopdracht	
<i>Verwijzing naar de bijzondere voorwaarden, die zijn opgenomen in de vergunning</i>	Bijzondere voorwaarden bij de vergunning voor een archeologische opgraving: Melle, Jesuïetenwegel
<i>Omschrijving van de archeologische verwachtingen</i>	Zie 4.2.2 Archeologische voorkennis
<i>Wetenschappelijke vraagstelling met betrekking tot het onderzoeksgebied</i>	Zie 3.3 Onderzoeksopdracht
<i>Doelen en wensen van de natuurlijke persoon of rechtspersoon die door zijn actie of acties de ingreep van de bodem veroorzaakt of noodzakelijk maakt</i>	Zie 3.2 Aard bedreiging
<i>Eventuele randvoorwaarden</i>	Niet van toepassing
Eventuele raadpleging van specialisten	
<i>Omschrijving van de inbreng van specialisten als hun advies werd ingewonnen bij substantiële staalname voor specialistisch onderzoek</i>	Niet van toepassing
<i>Omschrijving van de inbreng van specialisten als zij betrokken worden bij de conservatie</i>	Niet van toepassing
<i>Omschrijving van de algemene wetenschappelijke adviezen door personen die buiten het project stonden</i>	Niet van toepassing

3 Projectgegevens en afbakening onderzoek

3.1 Afbakening studiegebied

Het projectgebied is gelegen in de provincie Oost-Vlaanderen, gemeente Melle (Fig. 1), percelen 309, 343, 344B, 345B, 346, 347, 348, 349, 350A en 351B (kadaster afdeling 1, sectie C). Het onderzoeksgebied van het vervolgonderzoek ligt in de percelen 349 en 350A en is volgens het gewestplan gelegen in woonuitbreidingsgebied (0105).

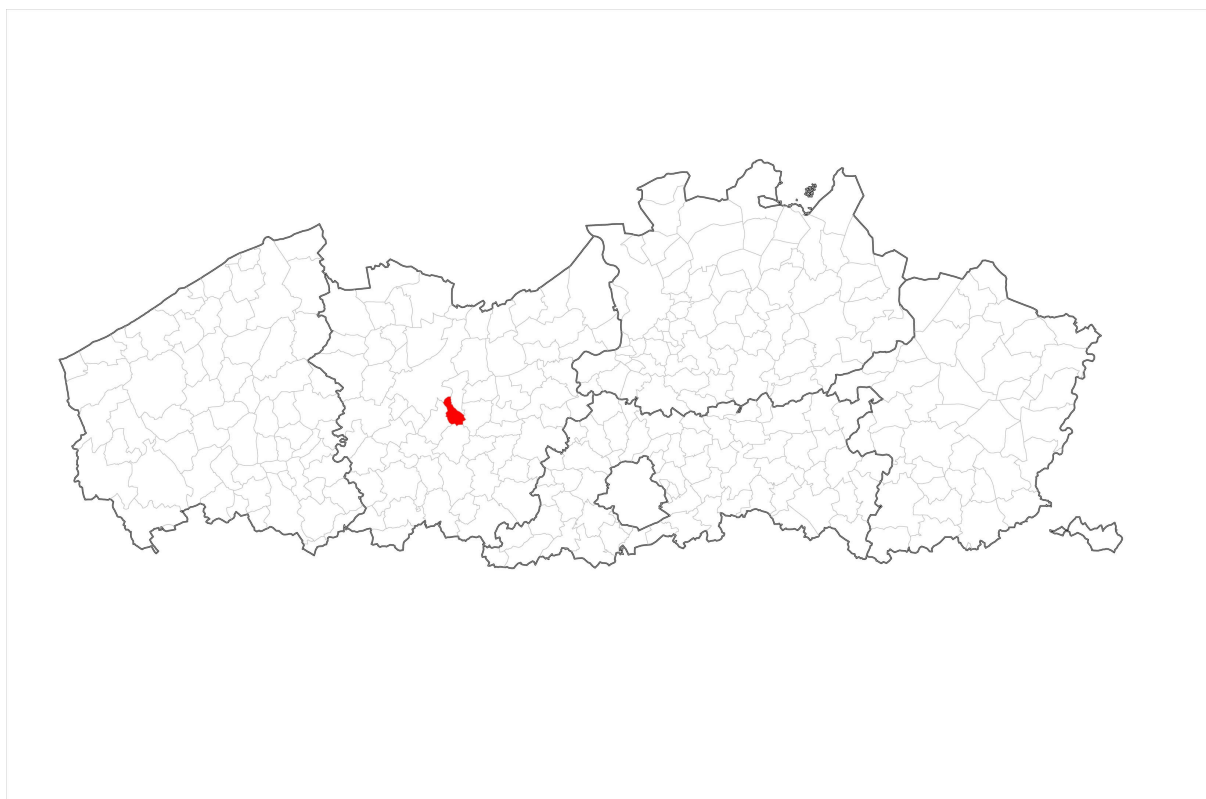

Fig. 1: situeringsplan Melle

- Administratieve gegevens met betrekking tot de locatie van het onderzoek:
 - Provincie: Oost-Vlaanderen
 - Locatie: Melle
 - Plaats: Jesuïetenwegel, Gontrode Heirweg
 - x/y Lambert 72-coördinaten:
 - 109330, 187484
 - 109290, 187521
 - 109243, 187468
 - 109276, 187441

Fig. 2: Kleurenorthfoto met een situering van het plangebied (rood) en de archeologisch opgravingszone (blauw) (maps.google.nl)

Het projectgebied (Fig. 2) is gelegen ten zuidwesten van de dorpskern van Melle. In het noordwesten wordt het projectgebied begrensd door de Jesuïetenwegel, in het zuiden de autosnelweg E40. Ten noordoosten van het terrein loopt de Gontrode Heirweg.

3.2 Aard bedreiging

Op het terrein zal een woonverkaveling met wegenis gerealiseerd worden (Fig. 3). Dit impliceert dat het bestaande bodemarchief grondig verstoord zal worden. Er werd een prospectie met ingreep in de bodem geadviseerd, zodat een inschatting kon gemaakt worden van eventueel op het terrein aanwezige archeologische waarden, alvorens de werken met betrekking tot de verkaveling van start kunnen gaan. Bij deze prospectie werd vastgesteld dat er relevante archeologische sporen aanwezig waren, die bij de realisatie van de verkaveling vernietigd zouden worden. Gezien een bewaring *in situ* niet tot de mogelijkheid behoort, werd een vlakdekkend onderzoek uitgevoerd.

Fig. 3: Ontwerpplan

3.3 Onderzoeksopdracht

De bedoeling van het onderzoek is het vaststellen van de aanwezige archeologische waarden en deze in relatie tot hun context te interpreteren en zo correct mogelijk te waarderen, gezien een archeologisch vooronderzoek een hoge waarde van dit deel van het terrein heeft aangetoond. Een bewaring in situ is geen optie.

De vraagstelling van het onderzoek zal gericht zijn op de interpretatie van de verspreide paalsporen en kuilen. Een aantal vragen dienden in het bijzonder beantwoord te worden:

- De verspreide vondsten uit het proefsleuvenonderzoek doen vermoeden dat het terrein geërodeerd is. Kan dit vermoeden bevestigd worden?
- Sporen in deze regio uit de metaaltijden/vroeg romeinse periode komen vaak voor in een lage densiteit. Kan er een reden naar voren worden gebracht waarom dit zo is?
- Wat is de aard, datering, spreiding en onderlinge samenhang van de sporen?
- Kan er uit het sporenbestand een of meerdere (huis)plattegrond(en) worden afgeleid? Kunnen er types worden bepaald?
- Kan de datering van de kuilen en paalsporen verfijnd worden?
- Kan er eventueel een fasering in het sporenbestand vastgesteld worden?

- Wat is de relatie met de landschappelijke omgeving?
- Welke analyses dienen uitgevoerd om een inzicht te krijgen in de landschappelijke context van de site en de datering van de aangetroffen structuren/artefacten?
- Tot welke vondsttypes of vondstcategorieën behoren de vondsten? Wat is de conserveringsgraad en de vondstendichtheid?
- Wat is de relatie van deze sporen (slagveld uit de 18de eeuw (?), metaaltijden/vroeg-Romeinse periode) met de reeds aangetroffen sporen in de omgeving en bestaat er een verband?
- Zijn er vergelijkbare vindplaatsen uit dezelfde periode in deze regio?
- In welke mate weerspiegelde het beperkte zicht van de proefsleuven de archeologische realiteit zoals die tevoorschijn kwam na de vlakdekkende ontzoding? Zijn er in dit opzicht methodologische aanbevelingen te maken?

Fig. 5: Hydrografie (<http://geo-vlaanderen.agiv.be/geo-vlaanderen/vha>)

4.1.3 Bodem

Het gebied is gelegen in de Zandstreek. De geologische ondergrond van het terrein bestaat uit het Lid van Vlierzele (GeVI), gekenmerkt door groen tot grijsgroen fijn zand, soms kleihoudend, met plaatselijk dunne zandsteenbankjes en is glauconiethoudend en glimmerhoudend.³

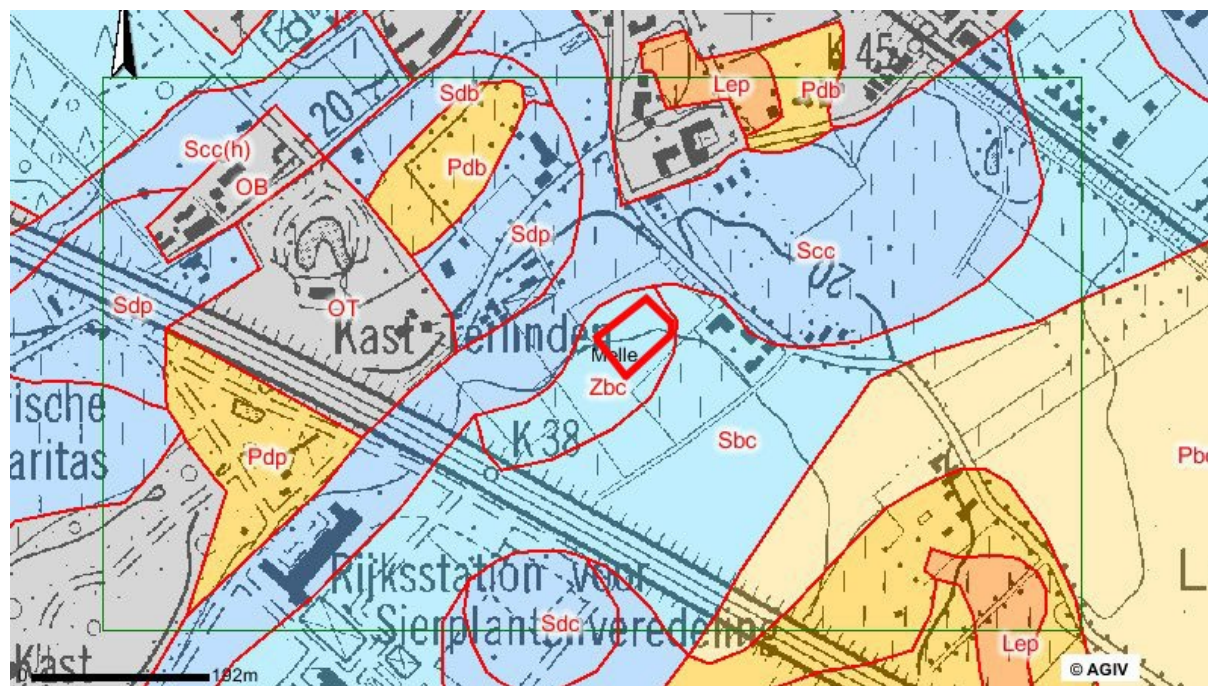

Fig. 6: Bodemkaart (<http://www.agiv.be>)

Ten zuidoosten van het onderzoeksgebied is de bodem weergegeven als een matig droge lemig zandbodem met sterk gevlekte, verbrokkelde textuur B-horizont (Scc). Op het terrein is een droge

³ <http://dov.vlaanderen.be>

zandbodem met sterk gevlekte, verbrokkelde textuur B-horizont (Zbc) aangegeven en ten noordwesten is tot slot nog een droge lemig zandbodem met sterk gevlekte, verbrokkelde textuur B-horizont (Sbc) (Fig. 6) op te merken.

4.2 Beschrijving gekende waarden

4.2.1 Historische gegevens

De oudste vermelding van Melle is "villa Millinio", teruggaand op bronnen van 830, afgeleid uit de persoonsnaam Melinos. De stichting van een parochiekerk, toegewijd aan de Heilige Martinus, tussen 700 en 800 wordt toegeschreven aan Sint-Baafs. In de vroege middeleeuwen had de Gentse Sint-Baafsabdij bezittingen te Melle, die echter verloren gingen. Melle was één van de vier leenhoven van de baronie van Rode en bezat één van de zeven schepenbanken. In 1431 werd naast de Gondebeek aan de Schelde een klooster gesticht van reguliere kanunniken door Lodewijk van Hole. Het werd verwoest in de 16de eeuw maar heropgebouwd.⁴

Op de kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden, opgenomen op initiatief van graaf de Ferraris (1771-1778), kan gezien worden dat het projectgebied gelegen is in landbouwgebied (Fig. 7). De Gontrode Heirweg, de Jesuïetenwegel en de Vossenstraat zijn goed te herkennen. Aan de Gontrode Heirweg is bewoning te zien. Op de Atlas der Buurtwegen uit circa 1841 kan gezien worden dat er nog steeds geen bebouwing aanwezig is op het terrein (Fig. 8).

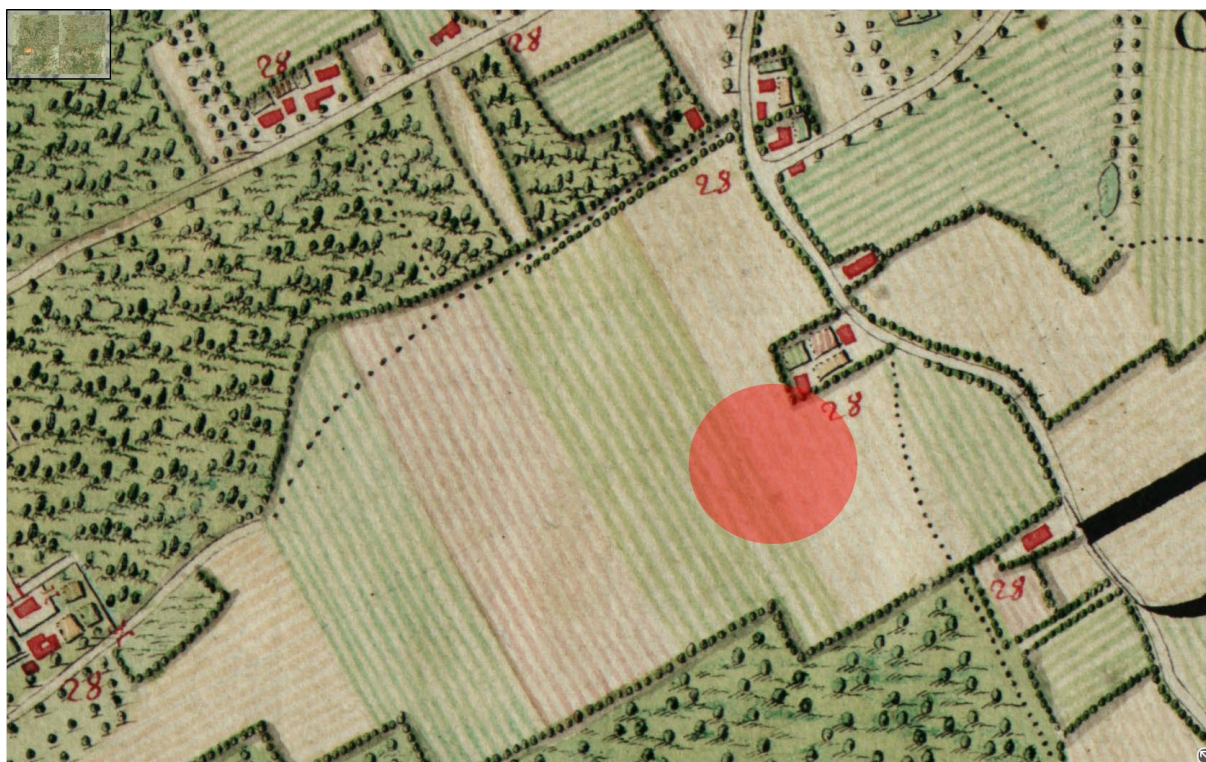

Fig. 7: Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden (<http://www.ngi.be>)

Gezien de bombardementen tijdens de Tweede Wereldoorlog op de spoorwegen in Melle (zie verder), werd voor het eigenlijke terreinonderzoek eveneens een luchtfoto opgevraagd. Op de luchtfoto uit 1952 (Fig. 9) zijn geen kraters te zien die een aanwijzing kunnen zijn voor de aanwezigheid van explosieven uit de Tweede Wereldoorlog binnen het onderzoeksgebied.

⁴ <https://inventaris.onroerenderfgoed.be>

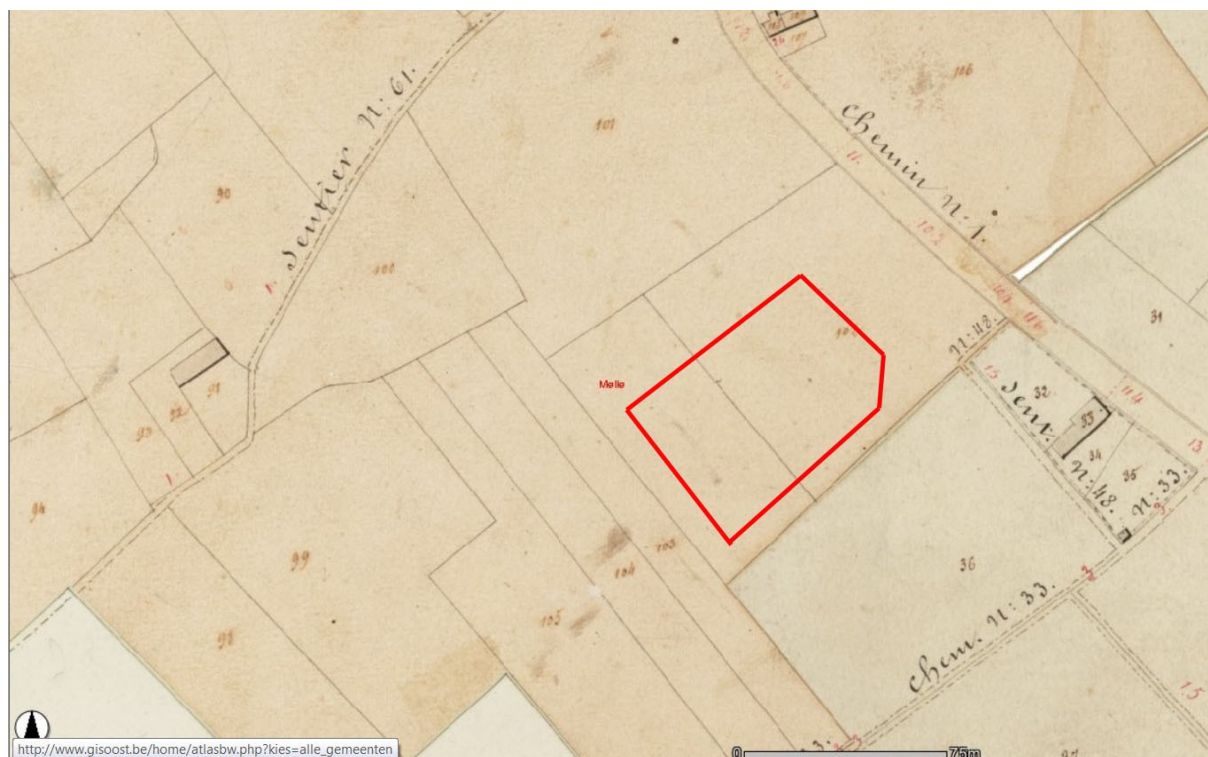

Fig. 8: Atlas der Buurtwegen (<http://www.gisoost.be/ATLASBW/>)

Fig. 9: Luchtfoto Melle 1952 (Nationaal Geografisch Instituut)

- CAI 37099: Merelbeke-Carpoolparking, bewoningssporen van onbepaalde datering.⁸

Ten zuidwesten van het terrein bevinden zich volgende gekende waarden:

- CAI 31362: Goed te Cootele (GR17+25), hier werden drie Gallo-Romeinse brandrestengraven gevonden. Uit de middeleeuwen dateert aardewerk en een site met walgracht.⁹
- CAI 32376: Rijksstation voor Sierplanten veredeling: middeleeuwse site met walgracht.
- CAI 32386: Melle bos, fragmenten van silex bijlen uit het neolithicum of de bronstijd.¹⁰
- CAI 159396: Kasteel Pycke de ten Aerde, kasteel dat in de 16de eeuw al evolueerde naar een lusthof. Mogelijk was het reeds gekend in 1389.

Archeologisch vooronderzoek

Ter hoogte van het onderzoeksterrein werd een archeologische prospectie uitgevoerd door All-Archeo bvba in de periode van 13 tot 20 december 2012, over een oppervlakte van 6,45 ha. In totaal werden 42 sleuven aangelegd die sporen bevatten uit de metaaltijden tot de nieuwste tijd. In de centrale zone, waar de opgraving werd geadviseerd, werd een cluster aan paalsporen uit de metaaltijden/vroeg Romeinse periode aangetroffen. Er werd ook een loopgracht geregistreerd.¹¹

8 De Clercq 2001b: 215

9 De Potter/Broeckhaert 1998: 2-26; Walley 1987; Walley 1988: 14-18; Van Bellingen 1997: 48-49

10 Nenquin 1962: 49-51

11 Reynders/Dierckx 2012

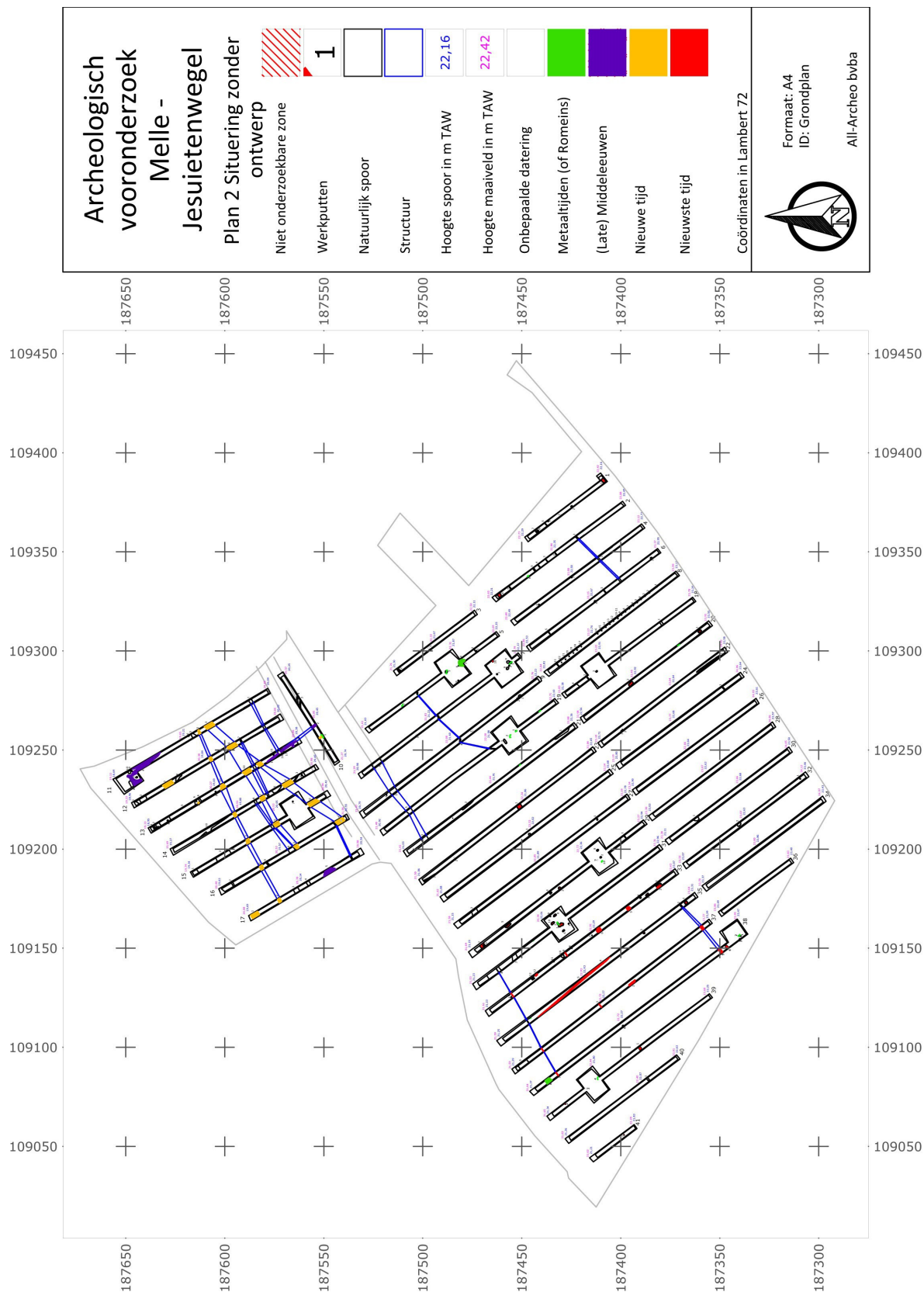

Fig. 11: Sleuvenplan vooronderzoek

4.2.3 Inschatting intactheid archeologisch erfgoed en archeologische potentie

Op basis van de beschikbare gegevens blijken zich vlak bij en op het onderzoeksgebied diverse resten uit de metaaltijden, vroeg Romeinse tijd, middeleeuwen en postmiddeleeuwen te bevinden. Het gaat om resten van bewoning maar ook de resten van een veldslag en recentere oorlogsvoering. De nabijheid van gekende waarden en het vooronderzoek wijzen er op dat deze resten zich ook verder buiten de afgebakende zones uitstrekken, naar de omringende terreinen en bijgevolg ook naar het onderzoeksterrein.

Het hoge potentieel van het terrein werd aangetoond door het vooronderzoek, dat de aanwezigheid van relevante archeologische waarden uit de metaaltijden/vroeg Romeinse tijd en één van de wereldoorlogen aantoonde. De relevante archeologische waarden kunnen geduid worden als resten van bewoning, namelijk clusters van paalsporen en kuilen, en resten van oorlogsvoering, een loopgraaf.

Op basis van het vooronderzoek kon tevens de intactheid van het archeologisch erfgoed ingeschat worden. Daaruit bleken op het terrein sporen van erosie aanwezig. Het voor verder onderzoek afgebakende terrein zelf lijkt echter beperkt verstoord.

5 Resultaten terreinonderzoek

5.1 Toegepaste methoden & technieken

De bovengrond van de opgravingsvlakken werd verwijderd tot op het archeologisch leesbare niveau, bepaald door de leidinggevende archeoloog. Alle sporen, werkputten en een aantal representatieve profielen werden fotografisch vastgelegd. Vervolgens werden alle vlakken, profielen, sporen en aanlegvondsten topografisch ingemeten en werden de sporen en profielen beschreven, waarna de sporen werden gecoupeerd, ingetekend en gefotografeerd. Daar waar mogelijke structuren werden aangetroffen werd getracht de hiertoe behorende sporen in eenzelfde richting en in een fase te couperen, teneinde ze reeds op het terrein zo goed mogelijk te kunnen evalueren.

Kabel

Over de breedte van het onderzoeksgebied liep ter hoogte van de overgang van de twee percelen een dunne grijze kabel, ongeveer ter hoogte van het archeologisch niveau. Er werd in overleg met de opdrachtgever besloten deze te laten liggen en niet te verstoren. Het betrof een elektriciteitskabel voor de omheining van een weiland. De eigenaar is deze op 25 april komen recupereren, de kabel was al geruime tijd buiten gebruik.

5.2 Landschap

Fig. 12: Profiel 3

Fig. 13: Profiel 7

Fig. 14: Profiel 8

De bodem bestaat in het midden van het onderzoeksgebied uit een scherp afgelijnde, homogeen grijze A-horizont van circa 50 tot 60 cm, gelegen op een geelgrijze gevlekte C-horizont (Fig. 12). De bodemopbouw werd geregistreerd door middel van bodemprofielen van 1 tot 2 m lang, waarvan er telkens (wanneer ze geen andere sporen verstoorden) drie per werkput rand werden gezet. Deze geven een duidelijk beeld van de bodemopbouw doorheen het onderzoeksgebied.

In het noordwesten bestaat de bodem uit een bruine A-horizont van circa 35 cm dik boven een bruingrijs gevlekte B-horizont, van circa 25 cm dik, op de C-horizont (Fig. 13). Dit komt overeen

met de bodemkaart (zie 4.1.3 Bodem) waar in het noordwesten een droge lemige zandbodem met sterk gevlekte, verbrokkelde B-horizont (Sbc) is aangegeven. Naar het zuidwesten toe bevindt zich meer ijzeroer in de bodem. De bodem bestaat hier uit een donkergrijze A1-horizont, gelegen op een bruin gevlekte A2-horizont, boven de C-horizont (Fig. 14).

Fig. 16: S63 B08

In het zuidoosten van het onderzoeksgebied werd een bruingrijze laag, S63, geregistreerd (Fig. 20). Door het maken van boringen kon de diepte bepaald worden (Fig. 16). Deze fluctueert tussen de 20 en 60 cm.

Fig. 15: Profiel 10

Om een beter inzicht in deze laag te verkrijgen werd er ook een coupe met de kraan door gemaakt van één kraanbak breed (Fig. 21). Hierdoor kon, onder meer door de grillige aflijning van de laag, worden afgeleid dat het om een natuurlijk gevormd spoor gaat. Het Schelde-Dender Interfluvium, het landschap waarin het onderzoeksgebied zich situeert, bestaat, zoals hoger vermeld, uit consequent gerichte (ZW - NO) tertiaire getuigenheuvels.¹² Mogelijk betreft deze laag het een restant van een eolische afzetting van pleistoceen dekzand dat een natuurlijke depressie in het landschap heeft opgevuld. Waarschijnlijk is deze afzetting op de hoger gelegen delen van het terrein door erosie verdwenen.

Fig. 17: Profiel 12

Fig. 18: Profiel 13

Gezien de bodemopbouw overal quasi dezelfde was, werden op verschillende plaatsen korte profielen geregistreerd, in plaats van de volledige putwand. In de oostelijke profielwand werd aan beide zijden van deze depressie een profiel geregistreerd. In het zuidelijke profiel is er onder de A2-horizont een grijsbruin gevlekte B-horizont van circa 35 cm dik te zien (Fig. 15). In het

12 De Moor 2000: 8

profiel ten noorden van de depressie bestaat de bodem uit een A1- en een A2-horizont boven de C-horizont.

In het noordoosten is er weer een scherp afgelijnde A-horizont, van circa 60 cm, boven de C-horizont te zien (Fig. 17, Fig. 18). Deze scherpe aflijning tussen de C-horizont en de bovenliggende lagen kan er op duiden dat het terrein op een bepaald moment afgetopt is geweest. Dit vormt samen met de aanwijzingen van erosie een belangrijke factor om de bewaringstoestand van de archeologische resten te evalueren.

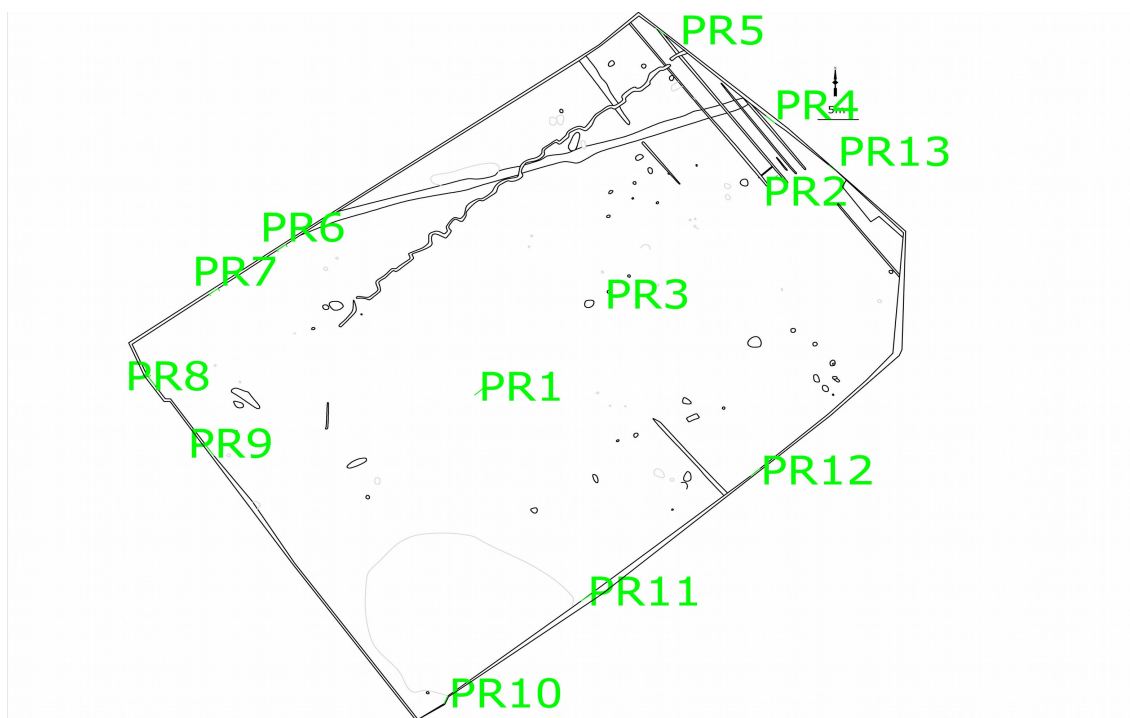

Fig. 19: Aanduiding Profielen

Fig. 20: S63

Fig. 21: S63 C1

Het archeologisch niveau bevindt zich gemiddeld tussen circa 21,24 en 22,24 m TAW, dit is circa 26 tot 54 cm onder het maaiveld. Het archeologisch niveau bevindt zich het diepst in het zuiden en zuidoosten van het onderzoeksgebied en het hoogst in het noorden en noordoosten. Dit verklaart waarom in het zuidoosten van het terrein de vermoedelijke eolische afdeklaag uit het pleistoceen bewaard is en niet op de rest van het terrein.

5.3 Fasering

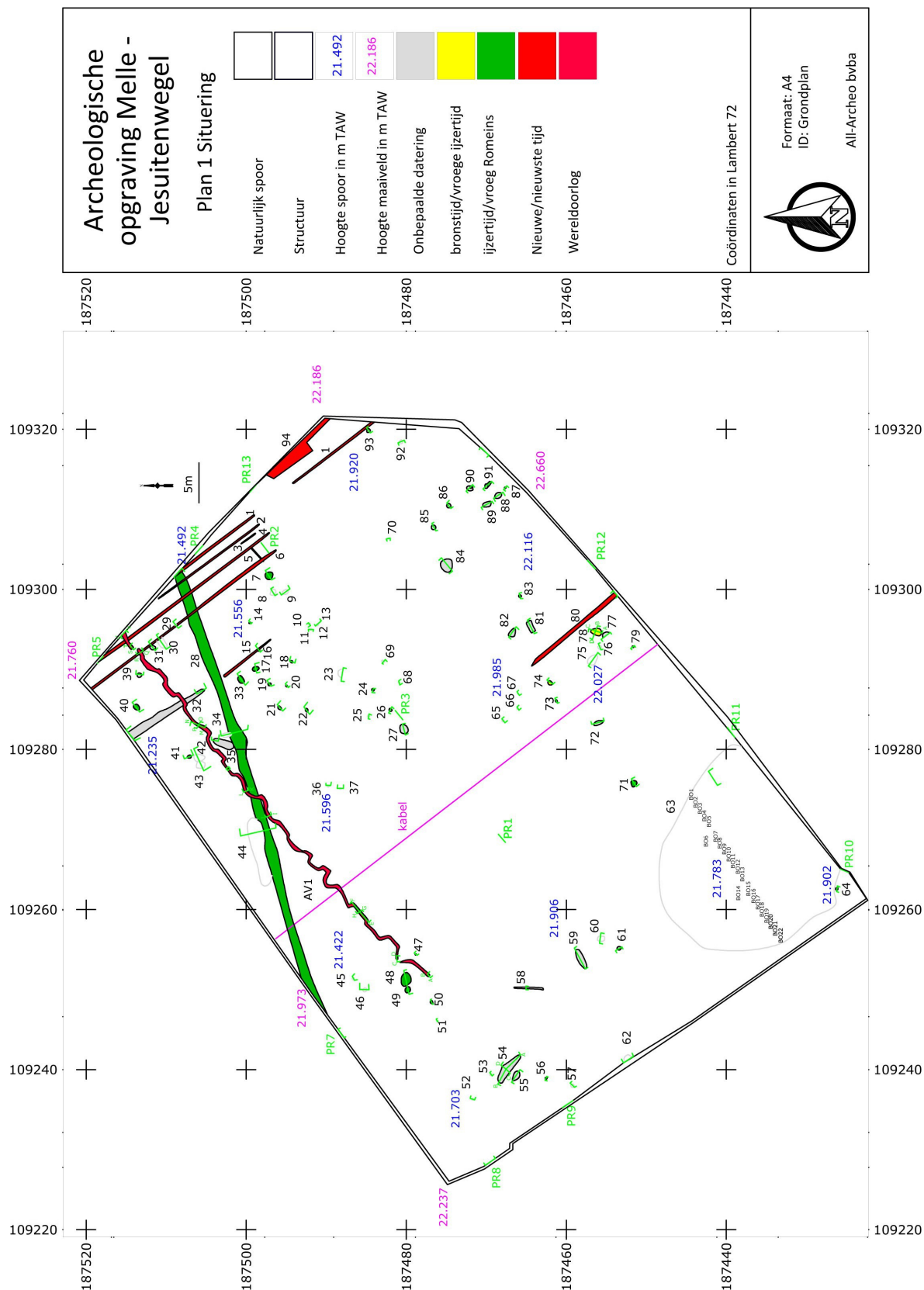

Fig. 22: Faseringplan. Geel: Bronstijd/vroege ijzertijd; groen: ijzertijd/vroeg Romeinse tijd; rood: nieuwste tijd; roserood: wereldoorlog; grijs: onbepaald.

De vertegenwoordigde periodes waarvan sporen en/of vondsten aangetroffen werden, zijn de metaaltijden, de Romeinse tijd en de nieuwe tot nieuwste tijd (meer bepaald de Tweede Wereldoorlog). Het betreft bewoningssporen (paalsporen en kuilen uit de ijzertijd en vroeg Romeinse tijd), sporen van landindeling (percellering, een greppel uit de ijzertijd en ploegsporen uit de nieuwe tijd) en militaire sporen (een loopgraaf). Tot slot zijn er nog een aantal sporen die niet gedateerd konden worden en (na evaluatie) natuurlijke sporen bleken te zijn. De resten uit de verschillende periodes worden in de volgende hoofdstukken nader besproken.

6 Bewoningssporen uit de metaaltijden en Romeinse tijd

De bewoningssporen te plaatsen in de metaaltijden en de Romeinse tijd, komen verspreid voor in het onderzoeksgebied, hoewel de grootste concentratie zich in het noordoosten van de onderzochte zone bevindt. Dit valt mogelijk te verklaren doordat het terrein stijgt naar het noordoosten toe en de bewoning zich vaak op de hoger gelegen plaatsen in het landschap bevond.

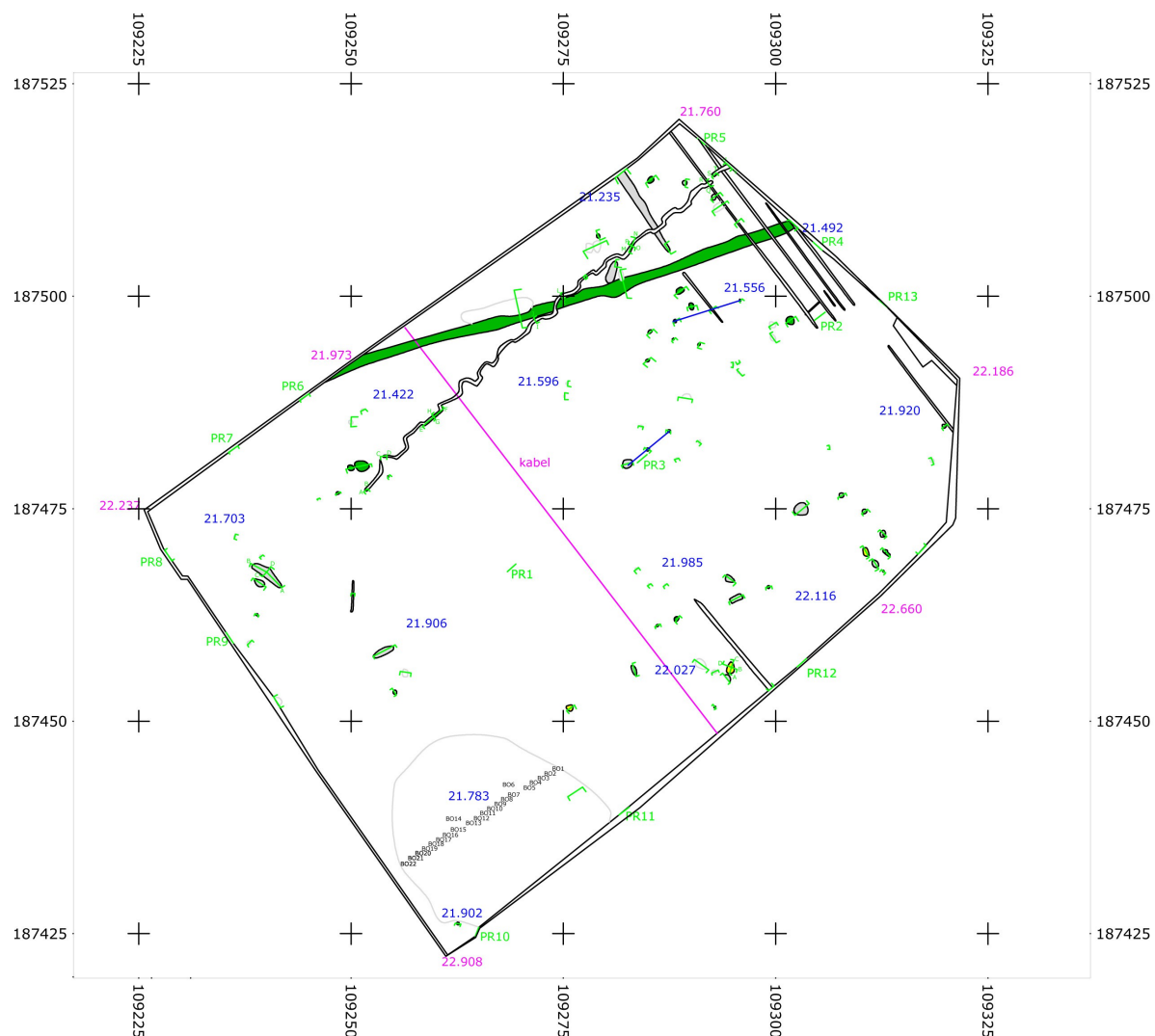

Fig. 23: Sporen uit de ijzertijd - vroeg Romeinse tijd (Geel: Bronstijd/vroege ijzertijd; Groen: ijzertijd/vroeg Romeinse tijd)

Wegens erosie en/of aftopping van het terrein (zie 5.2. Landschap) konden geen duidelijke structuren en erven worden vastgesteld. Wel zijn er een aantal sporenclusters aangetroffen, die de hypothese ondersteunen dat deze ooit wel aanwezig waren. Het ging hierbij waarschijnlijk zowel om hoofd- als bijgebouwen en een aantal (afval)kuilen en (perceels)greppels.

Sporen van waterkuilen of waterputten, dienstig voor de watervoorziening op het erf, werden niet vastgesteld. Een mogelijk waterkuil vastgesteld bij het vooronderzoek werd niet teruggevonden bij het vervolgonderzoek (Fig. 24). Mogelijk is deze verdwenen bij het opnieuw afgraven van het vlak of betrof het nog een deel van de eolische afdeklaag die ook de depressie S63 opvulde. Deze kuil had een zandige, bruine gevlekte vulling en er konden houtskoolspikkels

in worden gezien. Hij had een onregelmatige vorm en een maximale lengte van 3,5 m. Ook S63 is onregelmatig van vorm, en heeft een bruingrijs gevlekte vulling. De natuurlijke depressie S63 in het zuidoosten van het onderzoeksgebied kon mogelijk wel de functie van watervoorziening dienen.

Greppel

Er werd één greppel geregistreerd in het noorden van het onderzoeksterrein. Deze heeft een noordoost-zuidwest oriëntatie (diagonaal over het noorden van het terrein, ongeveer parallel aan de hoogtelijnen) en een grijsbruine vulling (Fig. 25). De greppel is circa 1,4 m breed en kon gevolgd worden over een lengte van circa 59 m. In de vulling werden enkele vondsten aangetroffen. Op vlak van aardewerk is enkel handgevormd materiaal aanwezig. Het betreft drie wandfragmenten

met een organische magering, waarvan één verbrand, één randfragment (Fig. 31) dat verbrand en geglad is, mogelijk toe te wijzen aan een voorraadpot (van den Broecke randtype C, fase M)¹³ en een dikwandig wandfragment met dezelfde *fabric*. Op vlak van aardewerk werd nog een fragment handgevormd aardewerk met zwarte inclusies en schervengruis aangetroffen. Ook werd er een fragment verbrande baksteen aangetroffen, waarschijnlijk intrusief. Tevens bevatte de greppel een randfragment van een *tegula* (Romeinse dakpan) (Fig. 31), een silexafslag zonder duidelijke retouches en een niet verder te determineren steen (Fig. 27, Fig. 28). Op basis van het geglad randfragment handgevormd aardewerk en de *tegula* kan een datering aan het spoor gegeven worden van de late ijzertijd tot in de Romeinse tijd. Mogelijk zorgde deze greppel voor een erfafbakening of, gezien het rechte lijnige verloop, kan er gedacht worden aan een functie als landindeling (dit betreft dan een afbakening voor landbouwgebruik in plaats van voor bewoning).

Fig. 24: vooronderzoek Melle Jesuïetenwegel MEJE WP5 S3 S4

Fig. 25: Overzicht S28

Fig. 26: Doorsnede S28 S34

In doorsnede is de greppel komvormig met uitwaaiierende randen. Hij blijkt drie verschillende vullingen te hebben: een grijze rechts, een bruine links en bovenaan een lichtbruine (Fig. 26).

¹³ van den Broecke: 89-90

Fig. 27: Vondstmateriaal uit S28a (V004) met tegula uit de Romeinse tijd

Fig. 28: Vondstmateriaal uit S28 (V005) met geglad randfragment uit de late ijzertijd – vroeg Romeinse tijd

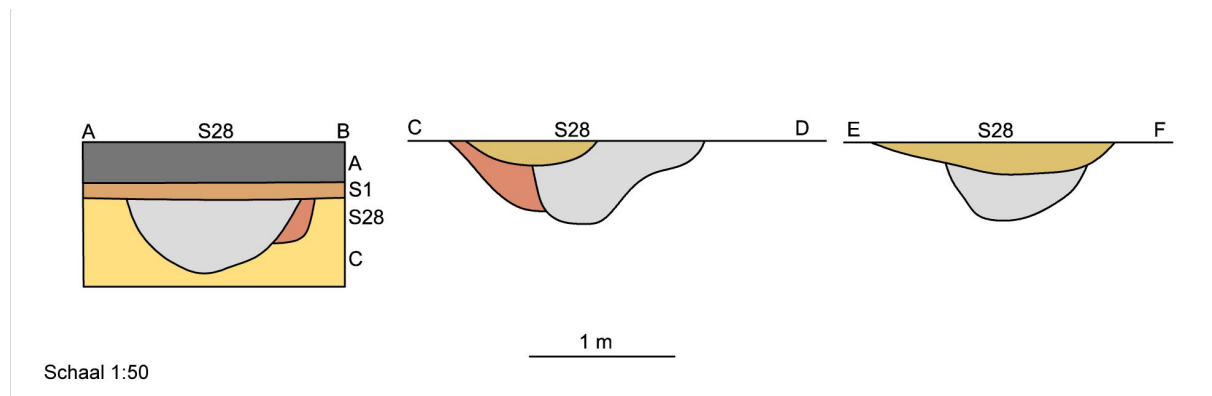

Fig. 29: S28 in doorsnede

De overgang tussen de grijze en bruine vulling is vaag. De grijze vulling lijkt echter wel de bruine te oversnijden en is in dit geval jonger. Het betreft mogelijk een hergraving van de greppel. Meer naar het westen toe is de bruine vulling niet meer zichtbaar. De lichtbruine laag bovenaan oversnijdt de twee andere lagen en wordt breder naar het westen toe (Fig. 30). De diepte varieert van 52 tot 56 cm. Er werden van de bruine en grijze vulling bulkstalen ingezameld en er werden twee pollenprofielen genomen.

Fig. 30: Doorsnede S28 S44

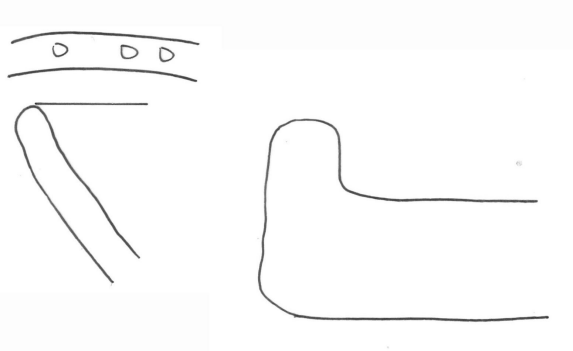

Fig. 31: Vondstmateriaal uit S28 (V004) (1/2)

Centrale palencluster

Centraal in het onderzoeksgebied werden drie paalsporen (S24, S25 en S26, met een diameter van 40 cm breed) met een grijsbruine vulling geregistreerd die in verband leken te liggen. Ook de grotere sporen S23 en S27 (circa 120 cm breed) met gelijkaardige vulling leken mogelijk tot éénzelfde structuur te behoren (Fig. 19, Fig. 33). Om een beter ruimtelijk inzicht te verkrijgen werd er voor gekozen te wachten met het onderzoeken van deze sporen tot de volledige onderzoekszone was opengelegd. Zo kon er verzekerd worden dat, als dit een structuur betrof, deze in één geheel bestudeerd werd. De mogelijke paalsporen S68 en S69 bleken bij het maken van een doorsnede natuurlijke sporen te zijn. De paalsporen S24 en S26 en S27 zijn wel antropogeen (Fig. 34, Fig. 35). In doorsnede zijn ze komvormig met uitwaaiierende randen en gingen respectievelijk 12, 8 en 8 cm diep. De afstand tussen deze sporen bedraagt telkens circa 3,0 m, waardoor ze mogelijk deel uitmaakten van een structuur met een noordoost-zuidwest oriëntatie. De sporen leverden geen vondsten op, waardoor het niet mogelijk is ze te dateren.

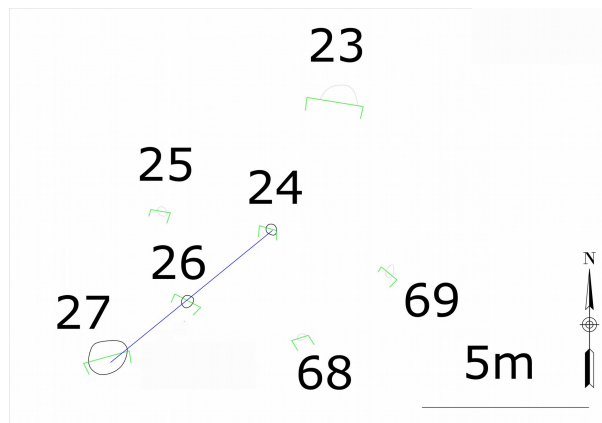
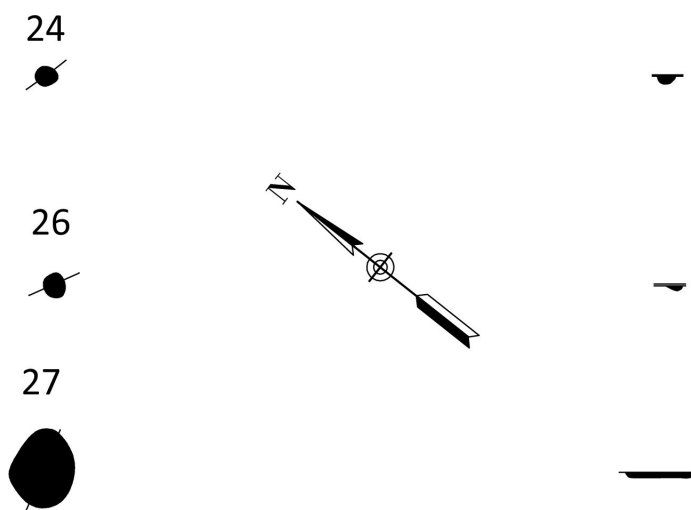

Fig. 32: Situering centrale palencluster

Schaal 1:100

Fig. 33: Coupes centrale cluster

Fig. 34: Doorsnede S26

Fig. 35: Doorsnede S27

Noordelijke palencluster

Ten noorden van de centrale cluster werden verscheidene paalsporen en kuilen aangetroffen met een grijsbruine vulling (Fig. 36, Fig. 39). In S17 en S19 werd handgevormd aardewerk aangetroffen (Fig. 37, Fig. 38). In S17 werd een wandfragment aangetroffen met zwarte inclusies en een organische magering met schervengruis, met lijnen op de buitenzijde, mogelijk schraapsporen of kamstreepversiering. In S19 werd een wandfragment aangetroffen, ook met een organische magering en een groef aan de buitenzijde. Op basis van hun dikte en magering wordt een datering in de ijzertijd verondersteld.

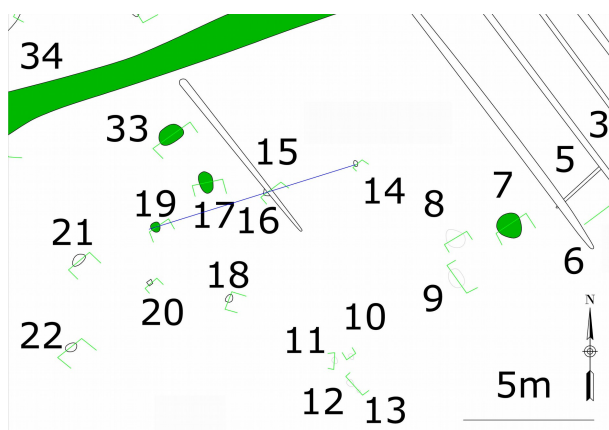

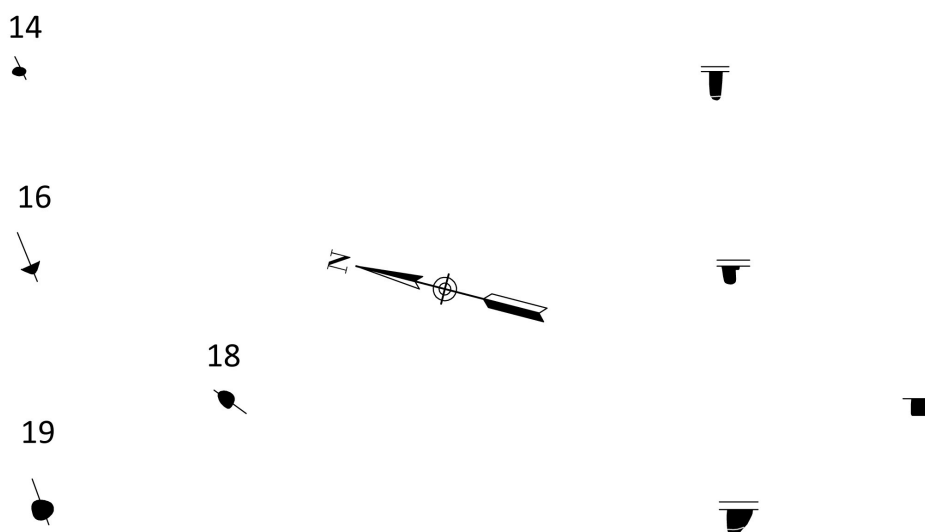
Fig. 36: Situering noordelijke palencluster

Fig. 37: Vondstmateriaal uit S17 (V002), ijzertijd

Fig. 38: Vondstmateriaal uit S19a (V003), ijzertijd

Schaal 1:100

Fig. 39: Coupes noordelijke cluster

Paalsporen S14, S16 en S19 waren in doorsnede dieper dan de omliggende sporen: circa 32, 45 en 52 cm (Fig. 40 en Fig. 41). S14 is grijsbruin gevlekt van vulling en rond van vorm. S16 is donker grijszwart gevlekt van vulling en rond van vorm. S19 is lichtgrijs gevlekt van vulling en ovaal van vorm. S14 en S16 waren in doorsnede komvormig met steile randen, S19 was ook komvormig in doorsnede, maar had licht uitwaaierende randen. Ze liggen op één lijn (met telkens circa 4,0 m tussenafstand), die parallel loopt aan greppel S28 (noordoost-zuidwest oriëntatie). Door deze twee factoren kunnen ze mogelijk als een palenrij (nokstaanders) van een gebouw geïnterpreteerd worden. Van deze diepere paalsporen werd de tweede helft in bulk ingezameld. De geregistreerde omliggende sporen lijken er niet mee in verband te liggen. Er konden geen wandpalen meer vastgesteld worden.

Fig. 40: Doorsnede S14

Fig. 41: Doorsnede S16

Op houtskool van S14 en S16 werd ^{14}C -datering uitgevoerd. Van spoor 14 (MBO 001) werd een datering bekomen tussen 97 voor Chr. en 64 na Chr. (95.4 % probability). Spoor 16 (MBO 002)

dateert tussen 191 en 10 voor Chr. (95.4 % probability). Deze dateringen plaatsten deze sporen in de late ijzertijd.

Fig. 42: Doorsnede S19

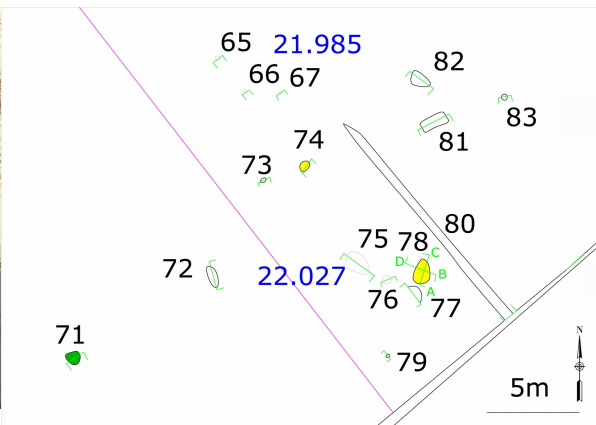

Fig. 43: Situering zuidelijke palencluster

Sample name	Lab. no.	Age 14C	Remark
Melle MBO 001	Poz-57832	2015 ± 30 BP	
Melle MBO 002	Poz-57833	2080 ± 30 BP	
Melle MHK 003	Poz-57835	3060 ± 30 BP	
Melle MBO 013	Poz-57836	3075 ± 35 BP	

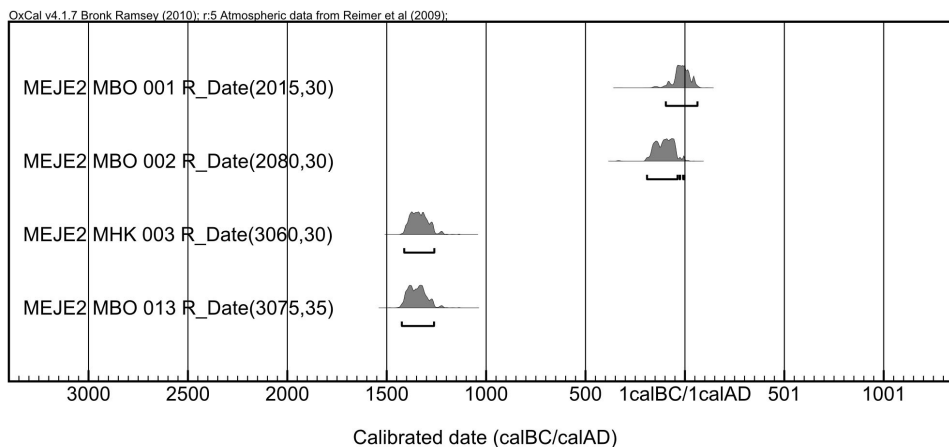

Fig. 44: Bekomen curves van de C14-dateringen S14, S16, S71 en S89

Zuidelijke palencluster

De sporen S71 en 72 en S74 tot S79 behoorden mogelijk tot meerdere structuren (Fig. 43, Fig. 46). Deze vormen een cluster centraal in het zuidoosten van het onderzoeksterrein. Er zijn geen duidelijke lijnen in te onderscheiden.

Het paalspoor S71 in deze cluster valt op door de donkere grijszwarte gevlekte vulling (Fig. 47). Het spoor

Fig. 45: Vondstmateriaal uit S71a (V018)

is rond van vorm en heeft een diameter van circa 85 cm. In doorsnede kon een onderscheid gemaakt worden in een paalkuil en een paalkern (Fig. 48). De kuil is in doorsnede afgerond rechthoekig, met steile randen, de kern is komvormig met uitwaaiierende randen. Het spoor ging nog 42 cm diep. In S71 werd een wandfragment handgevormd aardewerk gevonden van 0,8 cm dik (Fig. 45). Voor spoor 71 laag a (MHK 003) werd een ¹⁴C-datering bekomen tussen 1413 en 1261 voor Chr. (95.4 % probability). Deze datering valt te situeren in de midden-bronstijd. S72 is een bruingrijze gevlekte kuil, ovaal van vorm en met een maximale diameter van 1,20 m. Deze was 38 cm diep bewaard en komvormig met uitwaaiierende wanden.

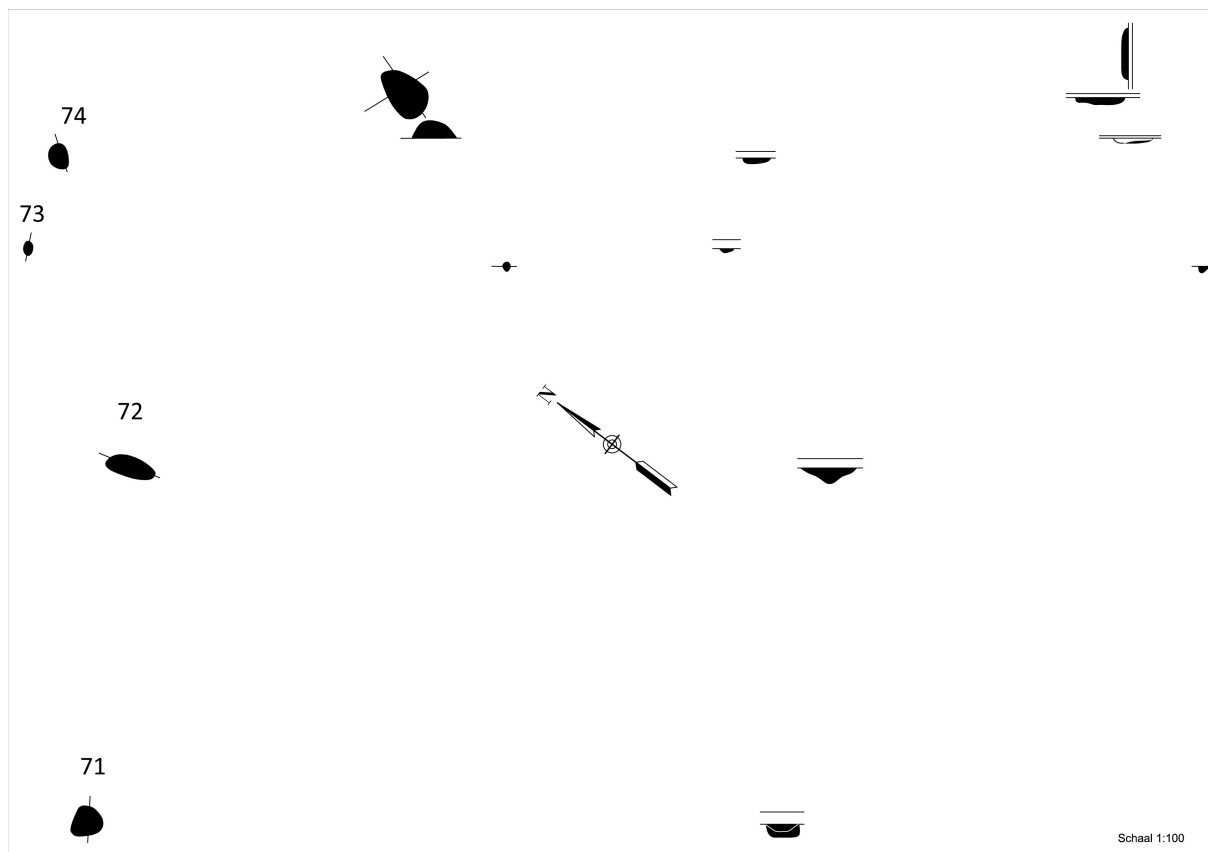

Fig. 46: Coupes zuidelijke cluster

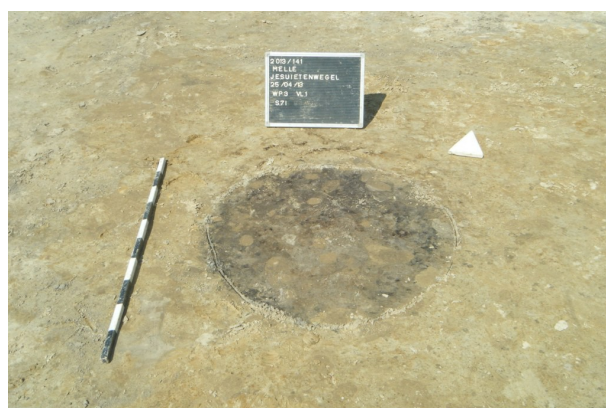

Fig. 47: S71

Fig. 48: Doorsnede S71

Fig. 49: Doorsnede S73

Fig. 50: Doorsnede S74

S73 en S74 waren respectievelijk ovaal en rond van vorm, circa 35 cm en 63 cm in diameter en bruin en donker grijsbruin gevlekt. Ze waren 10 en 14 cm diep bewaard (Fig. 49, Fig. 50). Beide waren in doorsnede komvormig met uitwaaierende wanden. De vulling van S74 is vergelijkbaar met deze van S71 (Fig. 52). S77 heeft een lichtgrijze vulling en onregelmatige vorm (Fig. 53). In doorsnede waren er twee lagen te onderscheiden: een bovenste homogeen grijze laag en een onderste bruingrijs gevlekte laag (Fig. 55). Dit spoor was komvormig met uitwaaierende randen en 22 cm diep bewaard. S78 heeft een gelijkaardige vulling als S77 (Fig. 53). In doorsnede konden bij dit spoor geen verschillende lagen onderscheiden worden (Fig. 54). Het was komvormig met eerder steile randen en 18 cm diep bewaard. S79 betreft een klein paalspoor van 16 cm diep. Ook dit spoor was komvormig met eerder steile randen (Fig. 51). Mogelijk kunnen ook de sporen S75 en S76 ook als antropogeen geïnterpreteerd worden. Hun aflijning is in doorsnede echter erg vaag, zodat dit niet met zekerheid te zeggen valt (Fig. 56, Fig. 57).

Fig. 51: Doorsnede S79

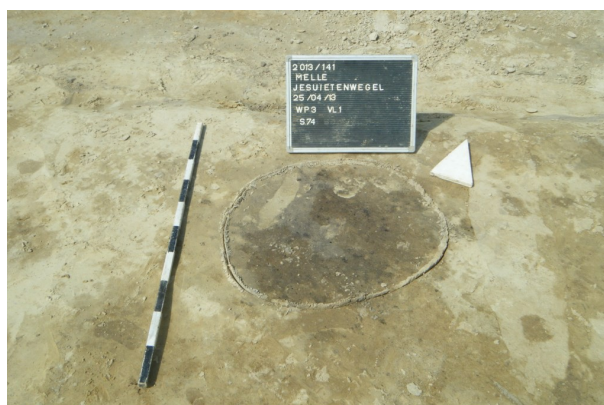

Fig. 52: S74

Fig. 53: S77 en S78

Mogelijk kunnen de sporen S77 en S78 op basis van hun afmetingen (1,2 en 1,4 m lang) beschouwd worden als sporen van nokpalen. Gezien deze bij een structuur telkens de diepst

bewaarde sporen betreffen, kan er uit afgeleid worden dat het onderzoeksgebied werd afgetopt of zodanig geërodeerd is dat ondiepere sporen niet bewaard zijn.

Fig. 55: Doorscheiding S77

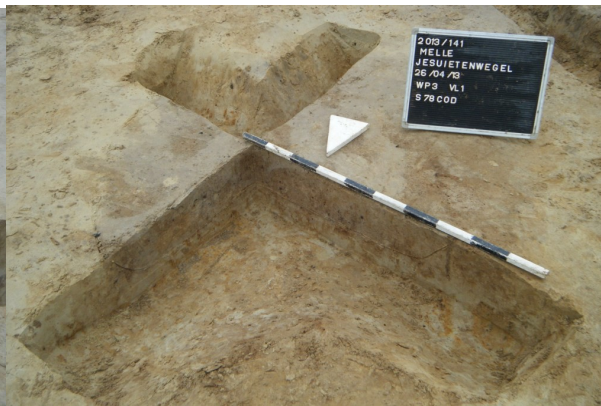

Fig. 54: Doorscheiding S78 C0D

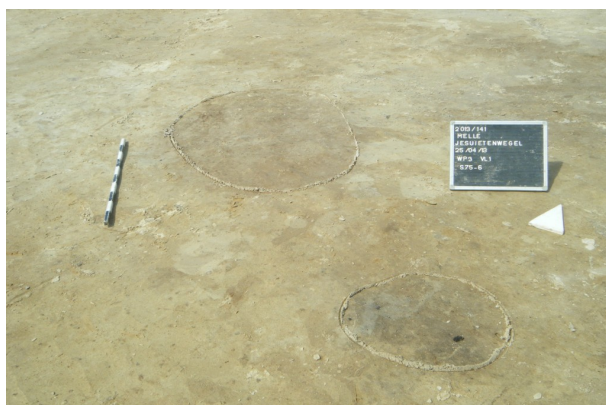

Fig. 56: S75 en S76

Fig. 57: Doorscheiding S75

Een andere mogelijke plattegrond kan gezien worden in de sporen 71, 72, 74 en 75. De afstand tussen S71 en S72 bedraagt circa 8,0m en deze tussen S72 en S74 bedraagt 7,5 m. Wanneer dit wordt doorgetrokken zou de structuur een noordoost-zuidwest oriëntatie gehad hebben. Deze grote afstanden zijn echter een niet over te kijken moeilijkheid in deze hypothese. De afstand tussen S74 en S75 bedraagt maar 5,9 m, wat een logischer afstand voor een overspanning is. Deze sporen zijn dan weer niet diep bewaard en S75 betreft mogelijk een natuurlijk spoor. Wegens deze moeilijkheden is het niet mogelijk een structuur te herkennen of zelfs een mogelijke oriëntering.

Sporen S74 en S78 leverde materiaal van een vroege datering op. In S74 werd een ruw fragment handgevormd aardewerk aangetroffen met een opmerkelijke dikte van 1,5 cm (Fig. 59). Mogelijk stamt dit dikker fragment uit de bronstijd. S78 bevatte een schaal in handgevormd aardewerk (rand- en bodemfragment passen aaneen) (Fig. 60, Fig. 58). Ze heeft randtype A2, te dateren vanaf de vroege ijzertijd, en bodemtype A2, met hoogtepunt in de vroege ijzertijd en de tweede helft van de midden-ijzertijd.¹⁴

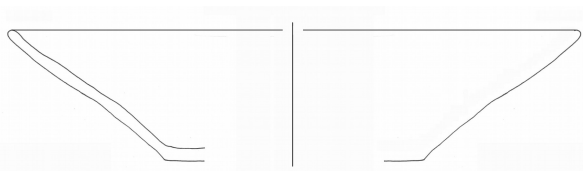

Fig. 58: Vondstmateriaal uit S78 (V020) (1/2)

14 van den Broecke: 89-90; 93-95

Fig. 59: Vondstmateriaal uit S74 (V019), bronstijd

Fig. 60: Vondstmateriaal uit S78 (V020), vroege ijzertijd

Zuidoostelijke palencluster

S87 tot S91 liggen in een cluster (Fig. 61 en Fig. 62) tegen de zuidoostelijke rand van het terrein. De sporen kunnen waarschijnlijk met elkaar in verband gebracht worden, gezien ze een gelijkaardige vulling hebben (Fig. 63). Mogelijk vormden ze een structuur met de sporen S84 tot S86. Er werd geen vondstmateriaal aangetroffen dat een datering kan opleveren voor de sporen. Er werd wel een brok zandsteen aangetroffen in S89.

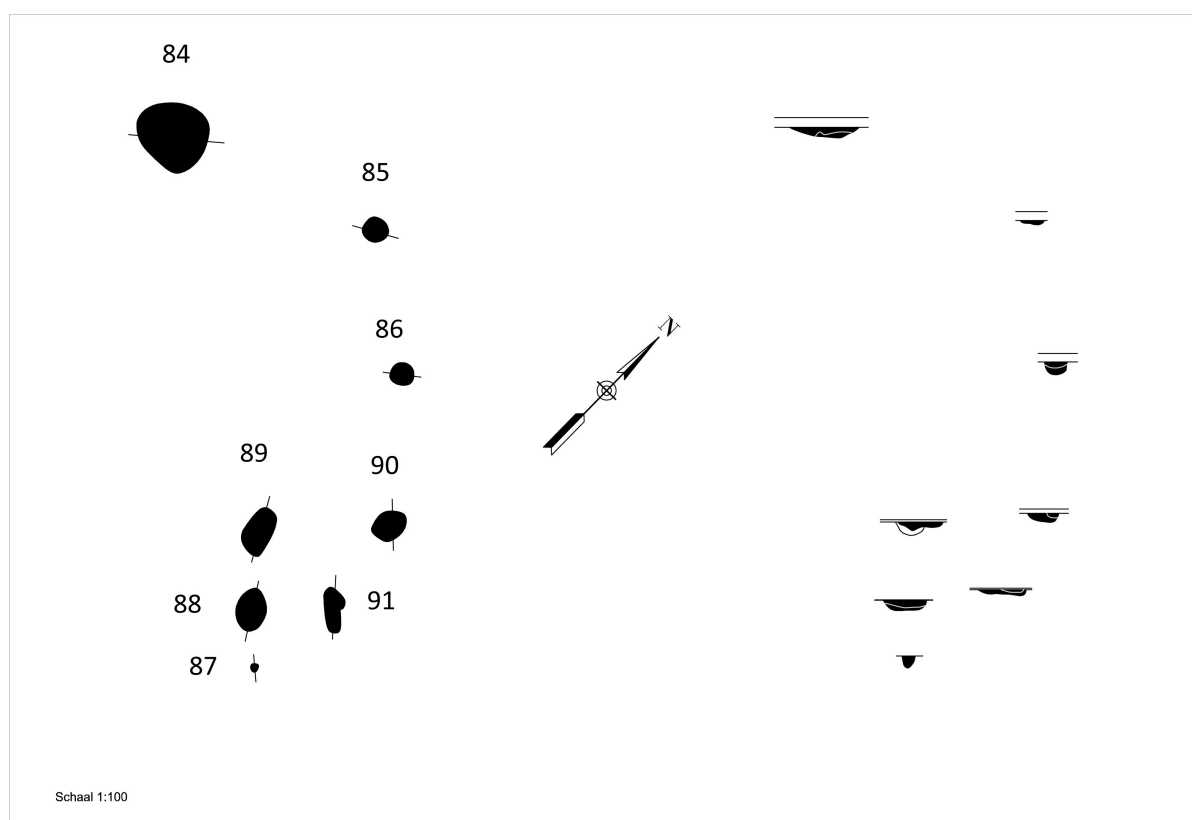

Fig. 61: Coupes zuidoostelijke palencluster

S84 is een kuil die doorsnede komvormig was met uitwaaierende randen. De diepte bedroeg 24 cm. Er kon gezien worden dat deze kuil uit twee lagen bestaat (Fig. 64): bovenaan een homogeen bruine vulling en onderaan er een lichtgrijze vulling met zwarte vlekken. Paalspoor S85 heeft een lichtgrijs gevlekte vulling. Dit spoor is komvormig met eerder steile randen en bestaat ook uit een

paalkuil en een paalkern (Fig. 65). Het was echter maar 10 cm diep bewaard. S86 is komvormig met steile randen en bestaat ook uit een paalkuil en paalkern (Fig. 66). Dit spoor ging 30 cm diep.

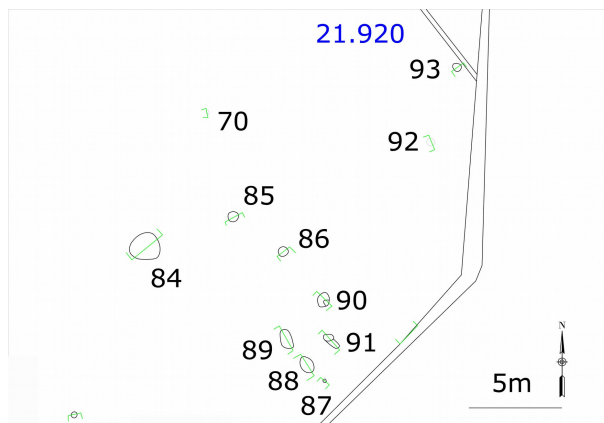

Fig. 62: Situering zuidoostelijke palencluster

Fig. 63: S87 tot S91

Fig. 64: Doorsnede S84

Fig. 65: Doorsnede S85

Fig. 66: Doorsnede S86

S87 heeft geen paalkern, maar bestaat enkel uit een grijsbruin gevlekte vulling (Fig. 68) en is komvormig in doorsnede met licht uitwaaijende randen. S88 en S89 hebben weer een paalkuil en paalkern (Fig. 67, Fig. 69). Ze zijn groter van afmetingen (1,1 en 1,0 m) dan S85, S86 en S87 en kunnen geïnterpreteerd worden als sporen van de nokpalen. S88 is in doorsnede komvormig met uitwaaijende randen. Bij S89 is de paalkern komvormig met eerder steile randen en is de paalkuil komvormig met uitwaaijende randen. Van S89 werd zowel van laag a (paalkuil) als

van laag b (paalkern) een bulkstaal ingezameld. Ze zijn respectievelijk 24 en 30 cm diep bewaard. S90 heeft een lichtbruine paalkern en een donker grijszwarte paalkuil (Fig. 70). Ook dit spoor was komvormig met uitwaaierende randen en was circa 20 cm diep bewaard. S91 bleek twee sporen te omvatten: S91A en S91B (Fig. 71). S91A oversnijdt S91B en is dus jonger. S91B bestaat uit een paalkuil en -kern. Ze zijn tot 10 en 12 cm diep bewaard. S91A was in doorsnede komvormig met uitwaaierende randen, S91B had eerder steile randen.

Fig. 68: Doorsnede S87

Fig. 67: Doorsnede S88

Fig. 69: Doorsnede S89

Fig. 70: Doorsnede S90

S85, S86 en S90 liggen op een lijn, min of meer parallel aan de lijn van S87 tot S89. De afstand tussen S89 en S90 bedraagt 3 m. dit is een logische afstand tussen twee beuken van een gebouw. Gezien de ondiepe bewaring van S85 kan deze rij echter niet zeker geïnterpreteerd worden als een rij van standpalen. Hierdoor kan er ook bij deze cluster geen plattegrond met zekerheid worden afgeleid. Ook de oriëntatie is niet zeker: noordwest-zuidoost of noordoost-zuidwest?

Fig. 71: Doorsnede S91A en S91B C2

Van de cluster was enkel van S89 houtskool beschikbaar voor ¹⁴C-datering. Dit leverde voor spoor 89 laag b (MBO 013) een datering op tussen 1425 en 1263 voor Chr. Deze datering valt quasi perfect samen met de datering voor spoor 71 (zuidelijke cluster) en situeert zich eveneens in de midden bronstijd.

Overige paalsporen en kuilen

Verder werden verspreid over het terrein paalsporen en kuilen geregistreerd die niet in verband kunnen gebracht worden met mogelijke structuren. Het betreft mogelijk onder meer randfenomenen van het potentiële erf afgebakend door greppel S28 (zie hoger).

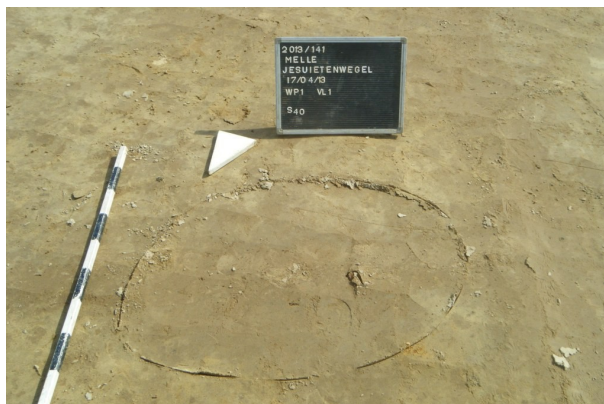

Fig. 72: S40

Fig. 73: Doorsnede van S40

In de noordelijke hoek van het onderzoeksgebied werden enkele kuilen geregistreerd. Ze zijn overwegend bruingrijs gevlekt van vulling en ovaal van vorm. S40 was circa 30 cm diep bewaard (Fig. 72, Fig. 73) en had in doorsnede een vlakke bodem en eerder steile randen. S42 bevatte wandfragment handgevormd aardewerk met een dikte van 0,9 cm. (Fig. 74). Bij het doorsnijden bleek dit spoor echter een natuurlijke oorsprong te hebben. Er kon geen duidelijke aflijning van het spoor worden gezien en het spoor leek tot stand gekomen door uitloging van de bodem door bioturbatie.

Fig. 74: Vondstmateriaal uit S42 (V016)

Fig. 75: S48 en S49

Fig. 76: Doorsnede S48

De kuilen S48 en S49, met een grijsbruin gevlekte vulling en ovale vorm, zijn antropogeen en waren respectievelijk 36 en 10 cm diep bewaard (Fig. 75, Fig. 92). S48 was komvormig in doorsnede met uitwaaierende randen, S49 was rechthoekig van vorm in doorsnede. In S48 werd een fragment handgevormd aardewerk van 1,2 cm dik aangetroffen en in S49 één van 0,9 cm dik

(Fig. 77, Fig. 78). Ze zijn beide aangetast door de bodem, het fragment uit S49 vertoont witte en zwarte vlekjes. Op basis van hun dikte en baksel worden ze in de ijzertijd geplaatst.

Fig. 77: Vondstmateriaal uit S48 (V015)

Fig. 78: Vondstmateriaal uit S49 (V016)

De paalsporen S47 en S50 (in het noordwesten van het onderzoeksgebied) waren circa 10 cm diep bewaard en komvormig in doorsnede met uitwaaiierende randen (Fig. 79 en Fig. 80).

Fig. 79: Doorsnede S47

Fig. 80: Doorsnede S50

Fig. 81: S54 en S55

Fig. 82: Doorsnede S54 A0D

Opvallend door de concentratie aan houtskool zijn de kuilen S54 en S55 (Fig. 81). S54 is een langwerpige onregelmatige kuil met een bruingeel gevlekte vulling. Bij het maken van een coupe bleek deze tot 28 cm diep bewaard. De aflijning was komvormig met uitwaaiierende randen (Fig.

82). S55 is een rondere, onregelmatige kuil met zowel houtskool als verbrande leem in de vulling. In doorsnede bleek de aflijning onregelmatig (Fig. 83). De kuil was tot circa 14 cm diep bewaard. Er werd van S54 een bulkstaal ingezameld. Zowel de houtskool als de verbrande leem duiden op contact met vuur. Mogelijk gaat het zowel voor S54 als voor S55 om de een plek waar eens een haard is aangelegd, maar de oorzaak kan ook natuurlijk zijn zoals een blikseminslag in een boom.

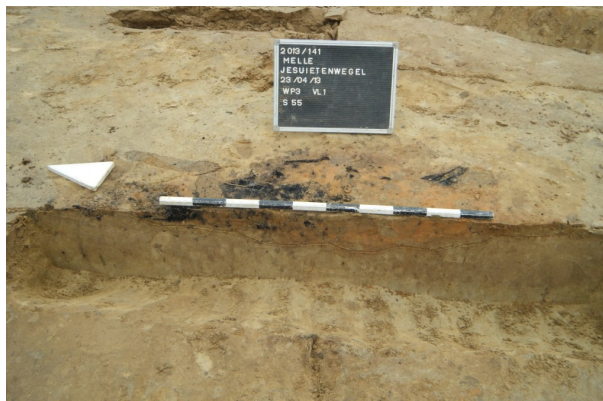

Fig. 83: Doornede S55

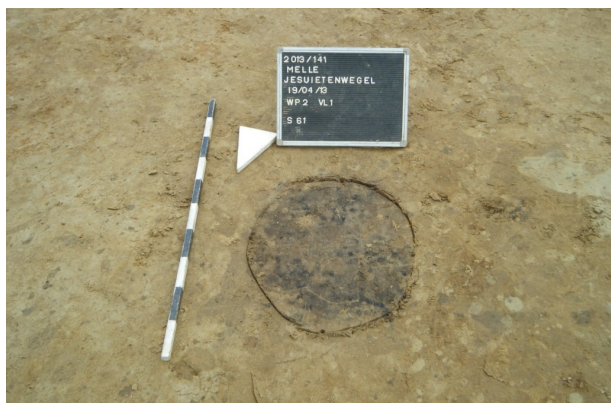

Fig. 84: S61

Fig. 85: Doornede S61

De zwartbruin gevlekte ronde kuil, S61, was maar 6 cm diep bewaard (Fig. 84, Fig. 85). In doorsnede was dit spoor komvormig met uitwaaiierende randen. De vulling is vergelijkbaar met deze van S71 en S74. Dit spoor ligt hier echter meer dan 20 m vandaan.

Fig. 86: S64

Fig. 87: Doornede S64

Vlak naast de depressie, S63, werd een paalspoor aangetroffen (Fig. 86). S64 heeft een grijsbruin gevlekte vulling en ging circa 10 cm diep (Fig. 87). Ook dit spoor was in doorsnede komvormig met uitwaaierende randen.

Het paalspoor S83, in het oosten van het onderzoeksgebied, was in het vlak rond van vorm en circa 32 cm in diameter. Het bestaat uit een paalkuil en paalkern, beide komvormig met steile randen (Fig. 88). De kern was tot 14 cm diept bewaard. Het paalspoor S93 ligt ten noordoosten van de zuidoostelijke cluster en heeft een bruingrijs gevlekte vulling (Fig. 89), ronde vorm en een diameter van 49 cm. Dit spoor was komvormig met eerder steile wanden en 16 cm diep bewaard (Fig. 90).

Fig. 88: Doorsnede S83

Fig. 89: S93

Fig. 90: Doorsnede S93

6.1 Ligging, indeling en chronologie van de bewoningsserven

Uit de bronstijd en ijzertijd werden voornamelijk paalsporen aangetroffen, enkele kuilen en een greppel. Vooral het noordoostelijke deel van het onderzoeksgebied blijkt palenclusters te bevatten. Er werden vier palenclusters vastgesteld, die mogelijk wijzen op de aanwezigheid van structuren zoals gebouwplattegronden. Het terrein is echter onderhevig geweest aan erosie. Dit is af te leiden uit het feit dat de eolische afdeklaag enkel nog in een natuurlijke depressie in het zuidoosten bewaard is en verdwenen is over de rest van het terrein. Ook heeft er aftopping van het terrein plaats gevonden. Dit laatste kan gezien worden aan de scherp afgelijnde A-horizont boven de C-horizont in het noordoosten van het terrein. Dit verklaart de lage densiteit aan sporen uit de ijzertijd, hun niet optimale bewaring en de moeilijkheden om duidelijk structuren te deduceren. Er kan echter geen twijfel zijn dat deze laatste ooit aanwezig waren.

De oriëntatie van de structuren (wanneer deze kon worden vastgesteld) lijkt overwegend noordoost-zuidwest te zijn. Bij de cluster van 88-89/85-90 is de oriëntatie mogelijk noordwest-zuidoost. Niet alle clusters konden gedateerd worden. Er zijn bijna geen aanwijzingen voor erf- of landindeling, enkel de greppel S28 kan onder deze noemer geplaatst worden. Deze greppel kan door het vondstmateriaal gedateerd worden in de late ijzertijd. De verschillende lagen die in doorsnede konden worden vastgesteld duiden op een mogelijke hergraving van de greppel. De greppel werd dus over langere tijd onderhouden of werd na een periode van onbruik weer in gebruik genomen.

De noordelijke palencluster, het dichtst tegen de greppel gelegen en met dezelfde oriëntering (noordoost-zuidwest), leverde ook materiaal uit de late ijzertijd op. Ze zijn dus wellicht met elkaar in verband te brengen. De zuidelijke palencluster is op basis van vondstmateriaal en ¹⁴C-datering te plaatsen in de midden-bronstijd, net zoals de zuidoostelijke palencluster. De centrale palencluster is op basis van ¹⁴C-datering te plaatsen in de late ijzertijd, net zoals de noordelijke palencluster. Dit verschil in datering wijst erop dat er over verschillende perioden bewoning is geweest op het onderzoeksgebied, al dan niet aansluitend.

7 Militaire sporen uit de Eerste of de Tweede Wereldoorlog

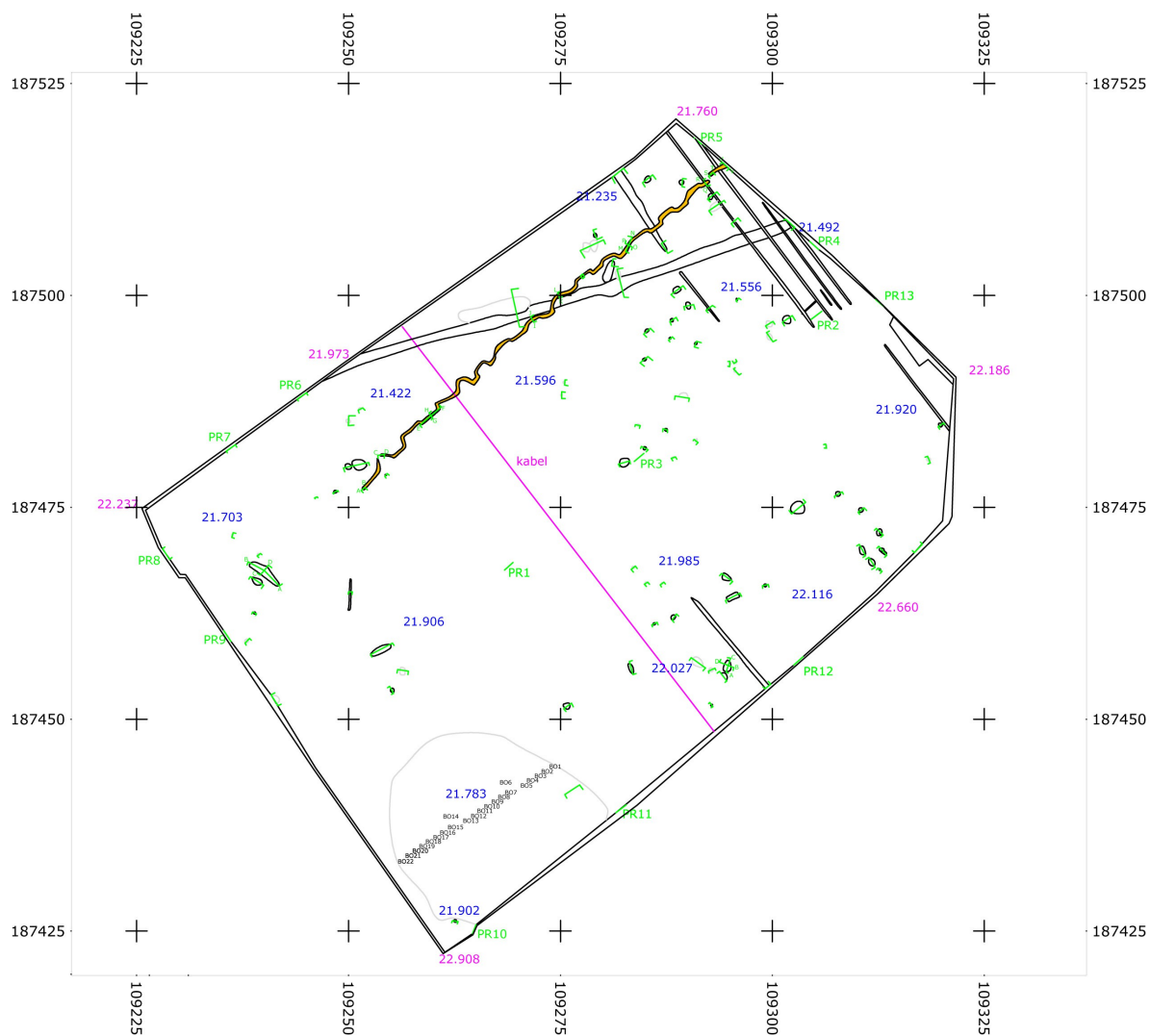

Fig. 91: Loopgracht gesitueerd op het onderzoeksterrein (oranje), met aanduiding van coupelijnen (groen)

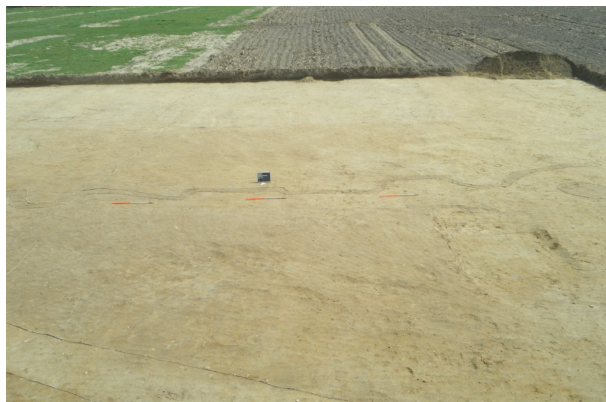

Fig. 92: Loopgracht S38 in overzicht

Fig. 93: Doorsnede S38 F0

Aan de noordwestzijde van het onderzoeksterrein werd een loopgracht geregistreerd, die kon gevolgd worden over een afstand van circa 58,1 m. Het uiteinde lijkt intentioneel. De breedte varieert van 22 tot 50 cm. Hij heeft een noordoost-zuidwest oriëntatie en een kronkelend verloop met eerder afgeronde bochten (Fig. 91 en Fig. 92). De loopgracht oversnijdt de geregistreerde ploegsporen, wat er op wijst erop hij jonger is dan deze.

Er werden in het totaal elf doorsneden gemaakt, zowel dwars als in de lengte (Fig. 93 tot Fig. 97). Uit de verschillende doorsneden bleek dat de loopgracht uit twee lagen was opgebouwd: een bruingeel gewoelde laag en een homogener bruine laag. Mogelijk betreft deze tweede laag een opvulling onmiddellijk na de aanleg. Onderaan de loopgraaf en aan de zijkanten waren af en toe spadesteken zichtbaar. Bij één van de doorsneden (M0N) was zelfs een derde, licht bruingeel gespikkelde, laag te zien. De diepte varieert van 33 tot 52 cm. De vorm in doorsnede varieert, maar kan meestal omschreven worden als een eerste laag die afgerond rechthoekig van vorm is, met licht uitlopende randen en onderaan (soms getrapt) een tweede laag die komvormig is. Er werden twee pollenprofielen genomen en van de twee lagen werd een bulkstaal ingezameld.

Fig. 94: Doornede S38 IJ

Fig. 95: Doornede S38 N0

Fig. 96: Doornede S38 QR

Fig. 97: Doornede S38 ST

Detectie met metaaldetector leverde verschillende vondsten op (Fig. 42 tot Fig. 103). Er werd een clip patronen aangetroffen, maar ook grote metalen potten met een diameter van circa 30 en 34 cm. Mogelijk betreft het voorraad- of kookpotten. Een eerste pot heeft nog één bewaard handvat en heeft een blauw gelakte buitenzijde en een wit gelakte binnenzijde. Bij een andere pot is ook nog één handvat bewaard, maar deze is zowel aan de binnen- als aan de buitenzijde wit gelakt. De derde metalen pot is erg gecorrodeerd, waarbij er zelfs brokken baksteen aan vast geroest zijn.

Bij het onderzoek werden ook fragmenten van vaatwerk ingezameld uit de opvulling van de loopgracht, onder meer de rand, samen met andere (aaneenpassende) fragmenten bruin steengoed van een voorraadpot, met de aanzet van een horizontaal handvat. Aan de buitenzijde is deze pot versierd met drie banden van vier groeven, de bovenste en onderste band zijn golvend uitgevoerd, de middelste niet (Fig. 98). Vlak onder de rand staat aan de buitenzijde een "2" in een rechthoekje, met daarnaast "GA..." of mogelijk "GO...".

De aangetroffen clip met patronen betreft een Engelse clip met patronen van het kaliber .303. Deze kan toegewezen worden aan een Lee Enfield geweer (zie 9.2 Loopgracht uit de Eerste of Tweede Wereldoorlog).¹⁵

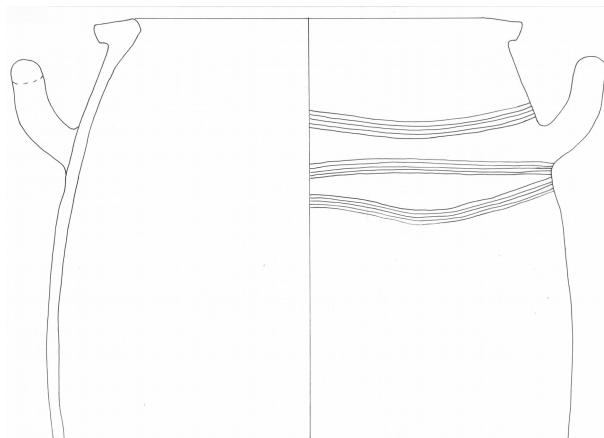

Fig. 98: Vondstmateriaal uit S38 (MD002) (1/2)

Fig. 99: Vondstmateriaal uit S38 (MD002) (detail)

Fig. 100: Vondstmateriaal uit S38 (MD002)

Fig. 101: Vondstmateriaal uit S38 (MD002)

15 http://www.forumeerstewereldoorlog.nl/wiki/index.php/Lee-Enfield_geweren

Met dank aan de medewerkers van Centrum voor Historische Documentatie van Defensie voor het verwijzen naar deze website en de medewerkers van Documentatiecentrum Koninklijk Museum van het Leger en de Krijgsgeschiedenis voor het bekijken en determineren van de clip.

Fig. 102: Vondstmateriaal uit S38 (MD002)

Fig. 103: Vondstmateriaal uit (MD004)

Fig. 104: De sporen uit de tweede wereldoorlog in Nevele (De Logi 2010, Fig. 64)

Op de luchtfoto uit 1952 zijn geen sporen van de loopgraaf te herkennen (zie 4.2.1 Historische gegevens). Of het om een loopgracht uit de Eerste of Tweede Wereldoorlog gaat is onduidelijk, hoewel eerder aan een datering in de Tweede Wereldoorlog moet gedacht worden (zie 9.2

Loopgracht uit de Eerste of Tweede Wereldoorlog). Het is mogelijk dat deze loopgracht slechts diende om te oefenen of nooit een actieve rol heeft gespeeld. Er werden geen kapotte delen aangetroffen of andere aanwijzingen dat de loopgraaf onder vuur heeft gestaan. Er werden overigens ook geen geschutskuilen aangetroffen. Dit was wel het geval te Nevele – Hoogstraat, een 20-tal km ten noordwesten van Melle. Hier werd door de KLAD in 2010 reeds een loopgravenstelling uit de Tweede Wereldoorlog aangetroffen (Fig. 104). De loopgraven in Nevele zijn teruggevonden over een veel grotere lengte. Tevens zijn ze breder (tot 1,30 m) en dieper bewaard (tot 0,65 m).¹⁶

7.1 Ligging, indeling en chronologie van de militaire sporen

De aangetroffen loopgraaf heeft een noordoost-zuidwest oriëntatie en loopt diagonaal over het noorden van het onderzoeksterrein. Ze lijkt dwars op de Gontrode Heirweg te liggen. Ze kon over een afstand van circa 58,1 m gevolgd worden en lijkt dan intentioneel te eindigen. Aan de hand van de aangetroffen vondsten kan niet precies bepaald worden of deze loopgracht nu in de Eerste of Tweede Wereldoorlog moet geplaatst worden (zie verder 9. Discussie). De loopgraaf oversnijdt echter wel enkele ploegsporen (zie verder 8. Sporen uit de nieuwe en nieuwste tijd) wat aanduidt dat hij jonger is dan deze sporen.

16 De Logi 2010: 57-69

8 Sporen uit de nieuwe en nieuwste tijd

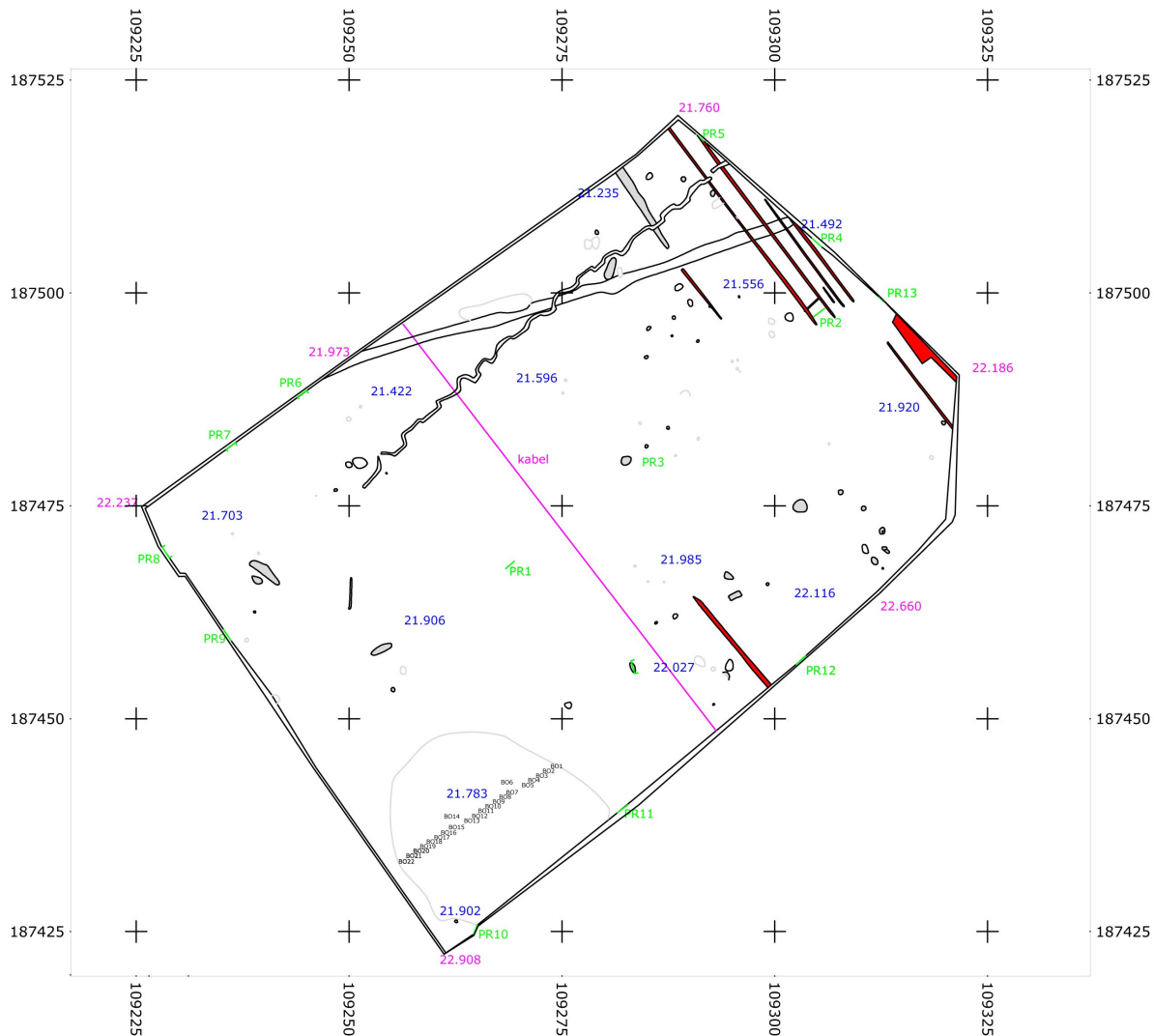

Fig. 105: Situering sporen uit de nieuwe en nieuwste tijd (rood)

Ploegsporen

Fig. 106: Overzicht ploegsporen

Fig. 107: Doorsnede S16 en S15

Er werden op het onderzoeksterrein tevens resten uit de nieuwe en nieuwste tijd aangetroffen. De sporen S1 tot S6 zijn ploegsporen (Fig. 106). Ze zijn circa 25 cm breed en circa 6 cm diep. Ook de sporen S15, S32 en S80 betreffen ploegsporen (Fig. 107). Ze hebben een noordwest-zuidoost oriëntatie. Hun ligging lijkt dwars te liggen op één van de percelen te zien op de Atlas der Buurtwegen uit circa 1841 (Fig. 108). Op de luchtfoto van Melle uit 1952 van het Nationaal Geografisch Instituut is te zien dat dit perceel in twee verdeeld is. Gezien de ploegsporen over heel het onderzoeksgebied doorlopen en het feit dat ze oversneden worden door de loopgracht S38 kan er besloten worden dat ze dateren van vóór één van de Wereldoorlogen.

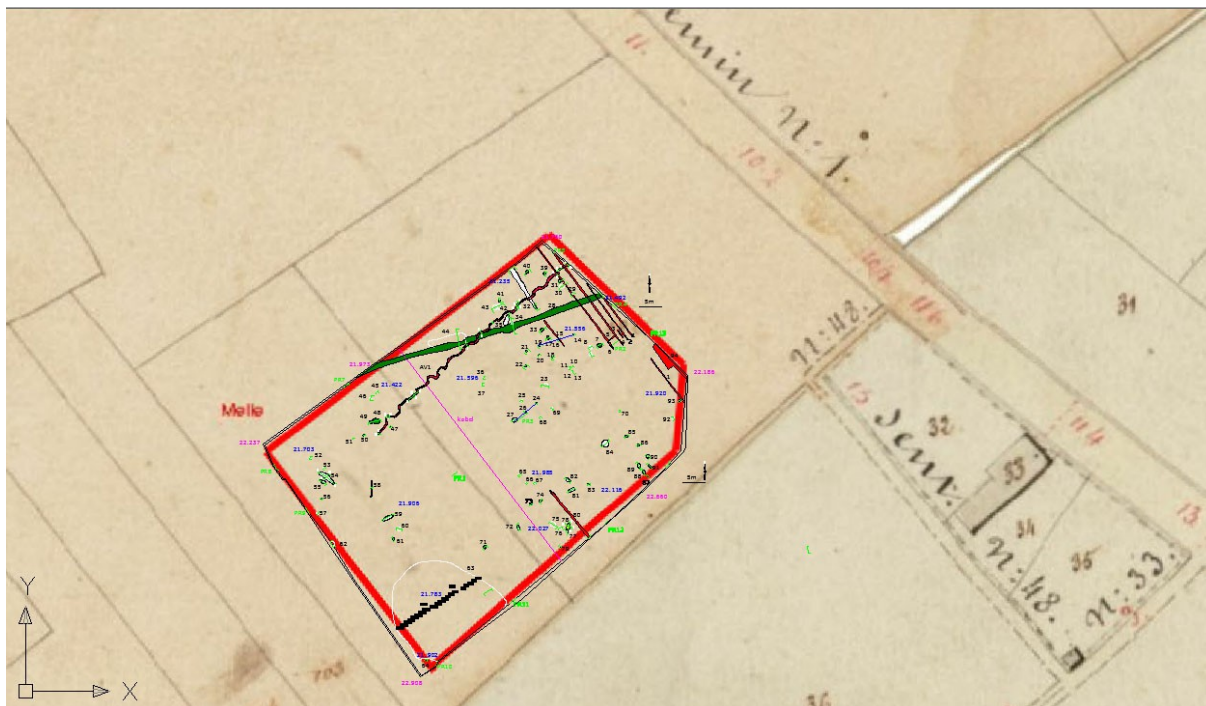

Fig. 108: Ploegsporen gesitueerd op de Atlas der Buurtwegen

Verstoring

S94 betreft een gecompacteerd zone in het noordoosten van het onderzoeksterrein, mogelijk verstoord door de druk van zware landbouwmachines. In de zone werd een gedeeltelijk geglazuurd randfragment rood aardewerk uit de nieuwe tot nieuwste tijd aangetroffen (Fig. 111). Waarschijnlijk is dit fragment afkomstig van een bord.

Kuilen

De sporen S81, S82 (Fig. 109) en S83, nabij de zuidelijke palencluster, hebben een bruin gevlekte vulling en scherpe aflijning. Hierdoor worden ze in de nieuwe - nieuwste tijd geplaatst. S81 is rechthoekig van vorm aan de oppervlakte, maar is in doorsnede komvormig met uitwaaierende randen. Het was 20 cm diep (Fig. 110). S82 heeft een onregelmatige vorm en was 14 cm diep bewaard.

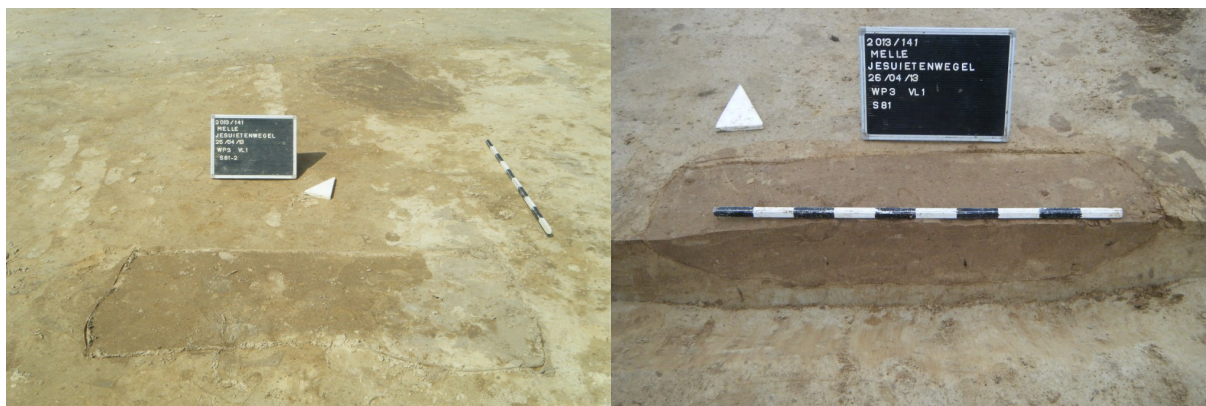

Fig. 109: S81 en S82

Fig. 110: Doorsnede S81

Fig. 111: Vondstmateriaal uit S94 (V022)

8.1 Ligging, indeling en chronologie van de sporen

De sporen uit de nieuwe en nieuwste tijd bestaan uit ploegsporen, een gecompacteerd zone en enkele kuilen. De aangetroffen ploegsporen hebben een noordwest-zuidoost oriëntatie. Ze zijn voornamelijk in het noorden van het onderzoeksgebied geregistreerd. Hun ligging lijkt dwars te liggen op één van de percelen te zien op de Atlas der Buurtwegen uit circa 1841. Daarbij worden ze oversneden door de loopgracht S38. Hieruit kan worden afgeleid dat ze ouder zijn dan de loopgracht. De kuilen hebben een bruin gevlekte vulling en scherpe aflijning waardoor ze in de nieuwe – nieuwste tijd geplaatst worden.

9 Discussie

9.1 Palenclusters uit de midden-bronstijd en de late ijzertijd

Op het onderzoeksterrein te Melle werden enkele palenrijen vastgesteld, die mogelijk toe te wijzen zijn aan gebouwplattegronden. Het betreft echter meestal paalsporen van een beperkte diameter en/of diepte, zoals bij S14, S16 en S19, de rij van S24, S25 en S27, en de sporen S77 en S78. De enige twee zwaardere en diepere palen die mogelijk iets met elkaar te maken hebben en in dat geval geïnterpreteerd kunnen worden als nokpalen zijn S71 en S72. Zoals boven reeds aangehaald liggen deze echter circa 8 m uit elkaar, wat een erg grote overspanning is. Helaas kunnen hierover geen verdere uitspraken gedaan worden, omdat de site te lijden heeft gehad onder erosie. Er kunnen dus geen palenclusters aan specifieke gebouwtypes toegewezen worden, omwille van de fragmentarische bewaring.

De enige mogelijke dubbele palenrij die werd herkend, betreft S85, S86 en S90, en deze van S87 tot S89. Zoals reeds aangehaald, bedraagt de onderlinge afstand tussen S89 en S90 circa 3 m, wat een normale afstand tussen twee beuken betreft. Bij beide rijen betreft het echter telkens slechts twee diepere sporen, waardoor deze hypothese niet hard te maken is. Daarbij liggen de rijen niet exact parallel.

Dating van de palenclusters op basis van vondstmateriaal en ¹⁴C-datering, toont aan dat de zuidelijke en de zuidoostelijke clusters dateren in de midden-bronstijd, terwijl de noordelijke en de centrale palencluster dateren in de late ijzertijd.

Ter discussie worden enkele vondsten van sporen uit de metaaltijden in de omgeving van de site aangehaald. Bij de archeologische opvolging van het Aquafinracé te Aalter-Brug – Knesselare fase 1A werden door de KLAD in 2005 resten uit de ijzertijd aangetroffen. Het betreft onder andere een nederzetting met hoofdgebouw uit de late ijzertijd.¹⁷ Het gebouw betreft een tweeschepig of een drieschepig gebouw (Fig. 112). Er kon geen definitieve uitspraak gedaan worden, gezien slechts een deel van het gebouw blootgelegd kon worden. Toch kon wel een gebouwtype herkend worden: het gaat mogelijk om een gebouw van het type Haps, of een afgeleide.¹⁸

Het duidelijkste verschil met de site in Melle betreft het aantal grotere paalsporen die met elkaar in verband konden gebracht. Binnen een zone van 6,5 tot 7 m konden drie rijen worden herkend. De tussenafstanden bij de gevonden paalsporen te Melle zijn groter.

In 2008 werden in Aalter-Langevoorde, eveneens door de KLAD, structuren uit de late ijzertijd – vroeg-Romeinse tijd geregistreerd. Hoewel onvolledig, is er toch een gebouwplattegrond herkend van een langwerpig huis met centraal een zware palenrij (Fig. 113). De onderlinge afstand tussen de palen bedroeg ongeveer 5 m. De exacte afmetingen van het gebouw waren moeilijk te bepalen, wegens het ontbreken van heel wat paalsporen. De bewaarde lengte bedraagt 15,5 m en de geschatte breedte bedraagt minimum 4,5 m. Het gebouw (tweebeukig, gekenmerkt

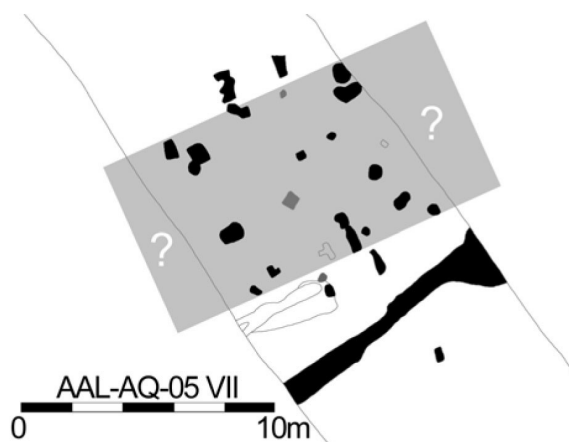

Fig. 112: Aquafinracé te Aalter-Brug – Knesselare fase 1A, huisplattegrond fase VII

¹⁷ Hoorne *et al.* 2005: 1

¹⁸ Hoorne *et al.* 2005: 28

door een rij zeer zware middenstaanders) werd toegewezen aan het type 'Alphen-Ekeren'.¹⁹ Hier werden in tegenstelling tot Melle – Jesuïetenwegel drie duidelijk getrapte paalsporen op regelmatige tussenafstand geregistreerd. In Melle werden geen duidelijk getrapte paalsporen vastgesteld, die herkend konden worden als zware nokpalen, waardoor het niet mogelijk is structuren aan dit bouwtype toe te wijzen.

Misschien de meest vergelijkbare site is Knesselare – Onderdale 1&2 uit 2010 (zo'n 35-tal km van Melle). Deze site heeft ook sporen van erosie en sporenclusters, waarin niet altijd structuren konden worden herkend. Bij het onderzoek door Monument Vandekerckhove nv werden verschillende sporen uit de late ijzertijd aangetroffen (Fig. 114).

Er konden wel een aantal bouwstructuren herkend worden. Het betreft steeds de restanten van relatief kleine vierkante of rechthoekige houten gebouwtjes. De meeste constructies waren noordnoordoost-zuidzuidwest of westnoordwest-oostzuidoost georiënteerd. De structuren worden beschouwd als bijgebouwtjes. Naast deze bouwstructuren werd ook nog een rij opgemerkt van zes paalsporen, die op regelmatige afstand ingeplant waren. De palenrij, eveneens met noordnoordoost-zuidzuidwest oriëntatie, was te volgen over een lengte van 7,4 m. Of de paalsporen deel uitmaakten van een voor het overige niet bewaard gebouw is moeilijk te zeggen. Opmerkelijk is dat nergens op het terrein sporen werden aangetroffen van een hoofdgebouw. Het is mogelijk dat een dergelijk gebouw geërodeerd is, al dan niet gedeeltelijk, of dat het hoofdgebouw deels vergraven is door latere activiteiten op het terrein.²⁰

Het laagst gelegen deel van het onderzoeksterrein te Knesselare – Onderdale werd gedomineerd door een groot beীগrijns pakket. De aard en situering van het spoor doen vermoeden dat het pakket het resultaat is van erosie. Daarbij werd het zand in de loop der tijd door de inwerking van neerslag en het afstromende water van de hogere delen van het terrein meegevoerd naar een lager gelegen depressie, waar het geërodeerde materiaal dan opnieuw afgezet is. De sterke fragmentatie en verwerking van het schervenmateriaal kunnen daardoor eveneens verklaard worden. Het aardewerk werd in dat geval samen met het zand weggeërodeerd van de hoger liggende bewoningszone.²¹

Dit voorbeeld van erosie en het effect op de bewaringstoestand van de archeologische resten, en meer bepaald bouwstructuren, valt te vergelijken met Melle – Jesuïetenwegel. In Melle werd in het lager gelegen deel van het terrein ook een afdeklaag vastgesteld. Deze wordt echter geïnterpreteerd als ontstaan door een eolische afzetting van pleistoceen dekzand. Dat er erosie heeft plaatsgevonden wordt afgeleid uit het feit dat deze deklaag verdwenen is op de hoger gelegen delen van het terrein. De situatie verschilt van deze in Knesselare, in het opzicht dat de afdeklaag zich hier gevormd heeft voor de ijzertijd, door afzettingen via de wind. De laag in Knesselare heeft zich gevormd na de ijzertijd, door afspoeling. In beide gevallen kan dit echter wel verklaren waarom de structuren die ooit aanwezig waren, nu slecht bewaard zijn.

19 Eggermont 2008 *et al.*: 21 – 22.

20 Bruyninckx/Acke 2011: 85-87

21 Bruyninckx/Acke 2011: 85-87

Fig. 113: Aalter-Langevoorde gebouwplattegrond uit de late ijzertijd – vroeg Romeinse tijd

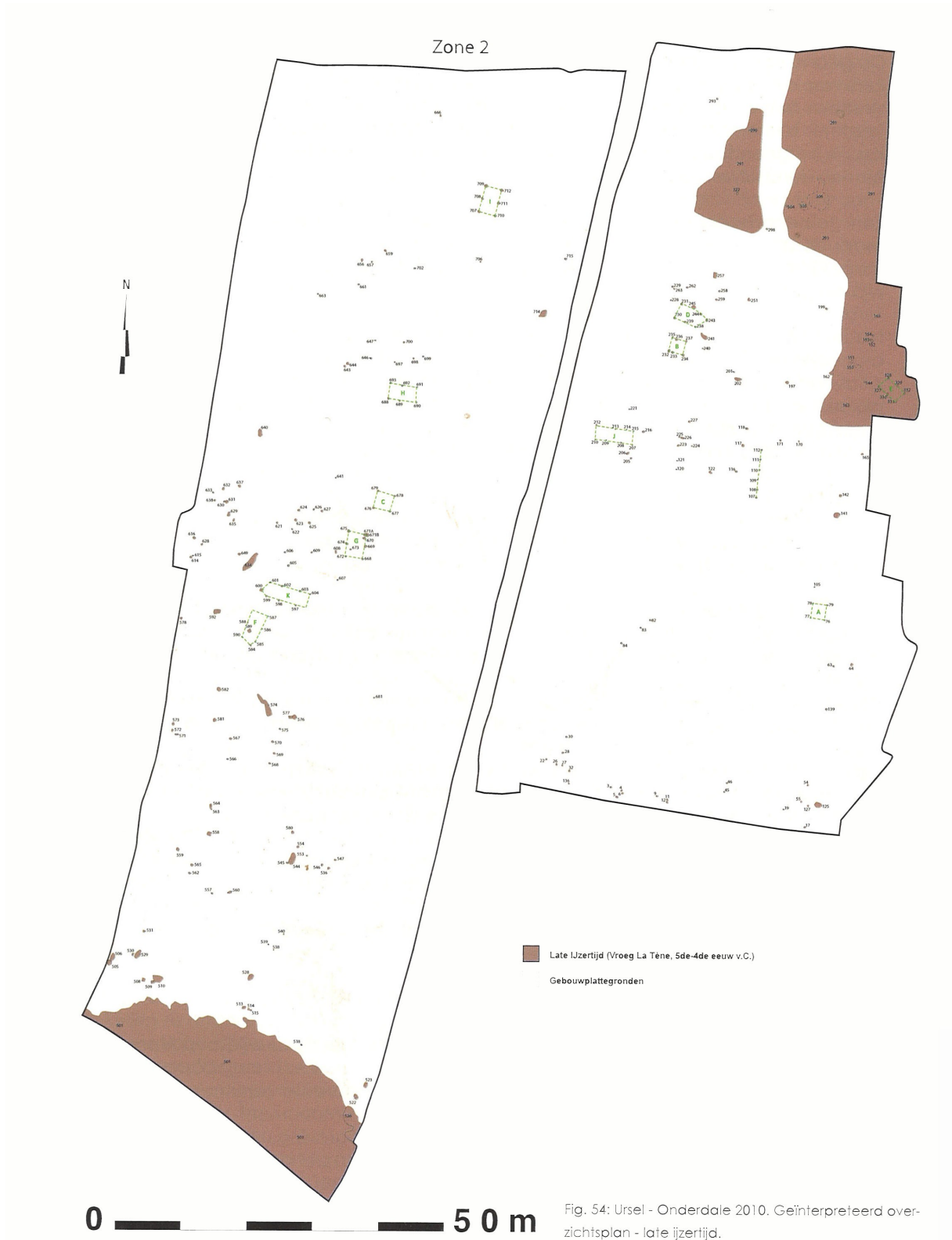

Fig. 114: Ursel-Onderdale 2010 geïnterpreteerd overzichtsplan late ijertijd

9.2 Loopgracht uit de Eerste of Tweede Wereldoorlog

Een site in de omgeving van Melle waar loopgraven uit de Tweede Wereldoorlog werden aangetroffen, is deze van Nevele – Hoogstraat uit 2010. Hier werd een zigzaggende loopgravenstelling met een algemene noordnoordoost – zuidzuidwest oriëntatie aangetroffen. Op dat terrein werden vier armen van dit systeem onderzocht. Aan deze loopgraaf waren verschillende vooruitgeschoven posten verbonden, die vermoedelijk als observatie- of schuttersposten gebruikt werden. Er werden ook inslagkuilen of kraters onderzocht. De loopgraven en kuilen bleken aangelegd te zijn tijdens de mobilisatie in de jaren 1938 en 1939, aan de vooravond van de Tweede Wereldoorlog. De afwezigheid van sporen en vondsten die op het gebruik van de stelling te Vosselare wijzen, waar de loopgraven van Nevele – Hoogstraat toe behoren, zoals kogelhulzen, kapotgeschoten loopgraven, enz. lijken dit verhaal te bevestigen. Hoogstwaarschijnlijk werden deze loopgraven nooit gebruikt in de strijd.²²

Fig. 116: Melle Jesuïetenwegel S38 QR

Fig. 115: Veldopname van de loopgraaf te Nevele – Hoogstraat in doorsnede

De vulling van deze loopgravenstelling bestaat uit een smal donker bruingrijs laagje van spoelbandjes en sliblaagjes op de bodem, met daarboven heterogene pakketten van grijsbruin zand, met bovenaan een laag met versmeten moederbodem (Fig. 115). Dit wijst erop dat de loopgravenstelling na haar gebruiksfase intentioneel en waarschijnlijk op vrij korte termijn terug is opgevuld. Het dempen gebeurde vermoedelijk grotendeels met de grond die bij het uitgraven van de stelling voor en achter de loopgraaf als borstwering en rugwering werd gestapeld.²³ Deze beschrijving van de vulling is goed vergelijkbaar met deze aangetroffen in de loopgraaf te Melle – Jesuïetenwegel (Fig. 116). In vergelijking met Nevele is bij de loopgraaf in Melle mogelijk enkel de onderste trap van de loopgraaf overgebleven.

De loopgraven te Nevele – Hoogstraat maakten deel uit van een grotere verdedigingsopstelling tijdens de Tweede Wereldoorlog. Deze liep van de Franse grens te Menen in noordoostelijke richting, over Kortrijk, naar Deinze. Daar liep deze verder noordwaarts langs het Schipdonkkanaal, over Nevele en Zomergem, naar Maldegem, om dan in noordoostelijke richting het Leopoldkanaal richting Terneuzen te volgen.²⁴ Gezien deze linie naar het noorden draait lijkt het onwaarschijnlijk dat de loopgraaf aangetroffen in Melle hier deel van uitmaakte.

22 De Logi 2010: 57-69

23 De Logi 2010: 57-69

24 De Logi 2010: 69-70

Aanwijzingen voor een toewijzing aan Wereldoorlog I

Gezien de vondsten aangetroffen in de loopgraaf te Melle – Jesuïetenwegel niet eenduidig wijzen op een datering in één van beide wereldoorlogen of naar de aanlooperperiode van één van deze oorlogen, is het moeilijk om te bepalen of deze loopgraaf nu afkomstig is uit de Eerste Wereldoorlog, uit de mobilisatie naar aanloop van de Tweede Wereldoorlog of uit de Tweede Wereldoorlog. Er zijn enkele aanwijzingen voor het situeren van deze loopgraaf in de Eerste Wereldoorlog.

De aangetroffen clip met patronen is van Engelse makelij en is van het kaliber .303 (Fig. 117, Fig. 118). Deze kan toegewezen worden aan een Lee Enfield (Fig. 119). Dit geweer werd in 1907 ontworpen en werd één van de beste dienstgeweren van Wereldoorlog I.²⁵ Hieruit zou gededuceerd kunnen worden dat, gezien deze clip in de loopgraaf werd aangetroffen, de loopgraaf in de Eerste Wereldoorlog kan geplaatst worden.

Fig. 117: Engelse charger of clip (links) en Duitse strip (rechts)
(www.forumeerstewereldoorlog.nl/wiki/index.php/Lee-Enfield_geweren)

Fig. 118: Clip met patronen gevonden te Melle Jesuïetenwegel

Fig. 119: Enfield MKIII .303 (www.forumeerstewereldoorlog.nl/wiki/index.php/Lee-Enfield_geweren)

Er vonden tijdens de Eerste Wereldoorlog twee confrontaties plaats te Melle. De vrijwilligers speelden een belangrijke rol te Melle. Bij de eerste oorlogsdreiging meldden vele mannen, jong en oud, zich vrijwillig bij het leger. Men dacht dat de oorlog slechts enkele weken zou duren en dat de Belgische bijdrage zich zou beperken tot het verdedigen van de grenzen, zoals dat tijdens de Frans-Pruisische oorlog van 1870 gebeurd was. Jonge mannen uit Brussel die niet wilden wachten, kwamen speciaal naar Aalst om zich aan te melden. Dikwijls namen vrienden, broers, werkmakers in groep dienst. Het betreft zowel veertigjarige huisvaders als zestienjarige studenten. De toegelaten leeftijd wordt na een paar dagen beperkt van 16 tot 45 jaar.²⁶

²⁵ http://www.forumeerstewereldoorlog.nl/wiki/index.php/Lee-Enfield_geweren

²⁶ Goossens & Meiresonne 2009: 47

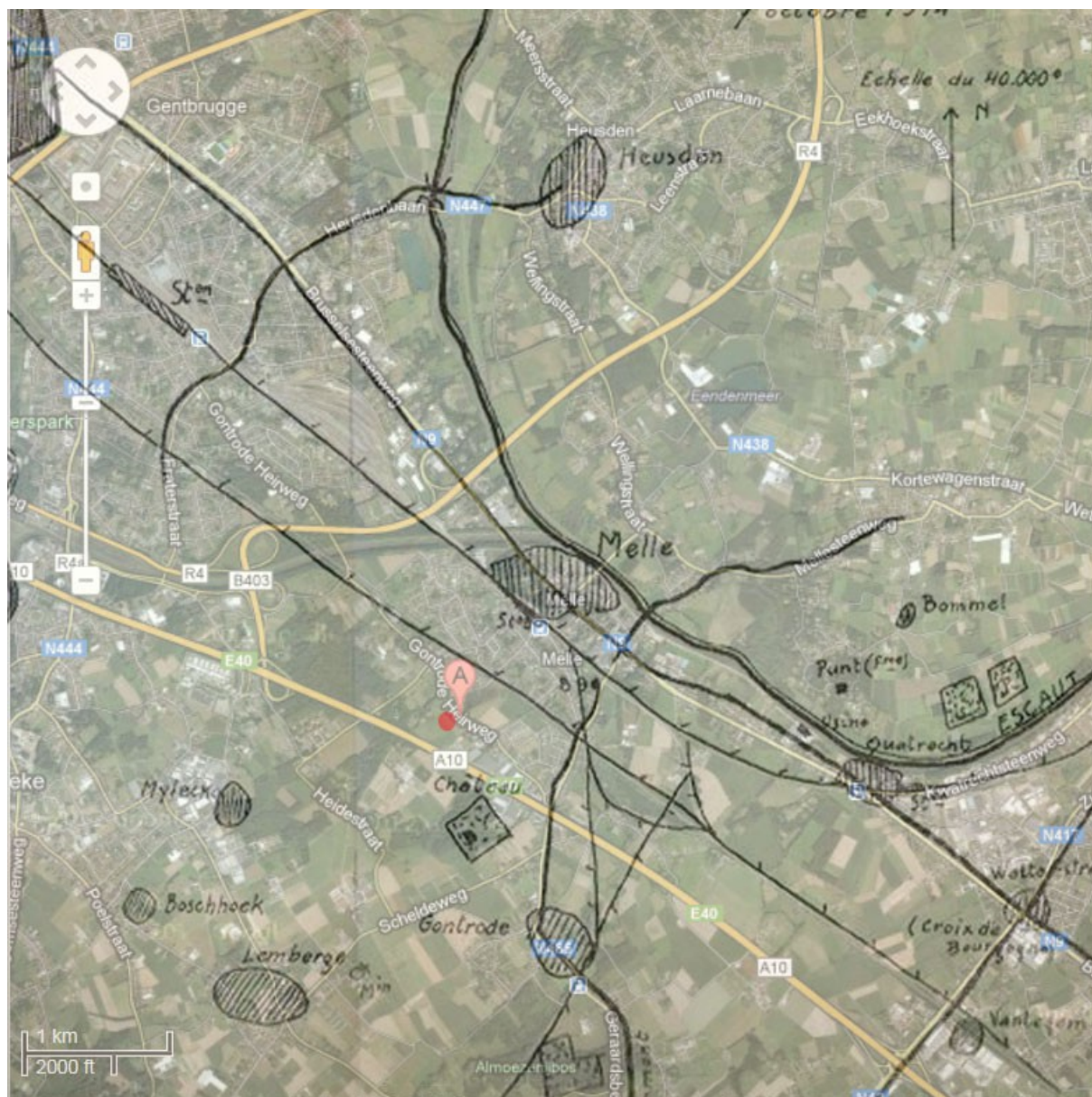

Fig. 120: Situatieschets strijdterrein bij de eerste slag om Melle. De datum spreekt op 7 oktober 1914. Dat is echter de datum van de tweede slag. De schets komt overeen met de toestand op 7 september 1914.

(<http://www.bunkergordel.be/14.006%20Kerkhof%20Kwatrecht%201914.htm>) bewerkt door Lies Dierckx

Op zondag 6 september 1914 werd het bevel gegeven aan de vrijwilligers om onmiddellijk de kantons Melle en Merelbeke te bezetten en verdedigingen te organiseren: vier stuks artillerie van de burgerwacht en een eskadron van de gendarmen werden in positie gebracht (Fig. 120). Op maandag 7 september werd aan een detachement van vrijwilligers de opdracht gegeven de Duitse troepen die oprukten naar Gent op te houden. Ze kwamen om 14u op hun posities aan. De 1ste en 2de compagnie te Melle en de 3de en 4de te Merelbeke. Kapitein Libois met 250 karabiniers zou de eerste sector tussen de Schelde en de spoorweg Gent-Mechelen verdedigen. De rechteroever werd geneutraliseerd door de vernietiging van de brug van Melle. Kapitein Janssens, bevelhebber van de 2de compagnie met 260 grenadiers, zou de sector tussen de spoorweg tot aan heuvel 25 (ten noordoosten van Gontrode) bezetten.²⁷ Het opgravingsgebied bevindt zich potentieel in deze zone. De 3de en 4de compagnies werden ten zuiden op de grens van Merelbeke gestationeerd. Het hoofdkwartier van generaal Deschamps werd ondergebracht

²⁷ S.n. 1928: 81-84

in het dorp van Melle. Om 8 uur 's ochtends op 8 september kondigden geïsoleerde schoten aan dat er contact was gemaakt met de Duitsers. De gewerschoten werden steeds intenser, het werd duidelijk dat de vijand met zijn opmars was begonnen. Rond 10 uur was het Duitse artillerievuur op zijn toppunt, schrapnels kwamen onophoudelijk neer op de Belgische stellingen. Ondanks zware verliezen bleven de vrijwilligers volharden. De Duitsers slaagden er echter in de Blauwfabriek te bezetten (ten oosten van het onderzoeksterrein, op de kaart aangeduid als “usine” (Fig. 120)), waar ze een directe bedreiging voor de Belgische linies vormden. Een tegenactie werd gevoerd door een kleine groep, deze rukte op, ongedekt en onder hevig vuur, en kon de Duitsers terugdringen. Deze laatsten werden gedwongen de fabriek te verlaten. Door de weerstand geboden door de vrijwilligers werd de vijand teruggehouden.²⁸

Op 7 oktober 1914 werd door het Belgisch leger de beslissing genomen de verdediging van Antwerpen op te geven. De verdediging van het gebied rond Gent werd nu nog belangrijker, gezien de Duitsers Aalst al bezetten. De missie om de terugtocht aan die kant te beschermen ging niet alleen naar vrijwilligers, maar ook naar de brigade van de Franse Fusiliers Marins. Deze brigade (2 regimenten van 3 bataljons en een compagnie van mitrailleurs bestaat uit 6000 man) had het bevel gekregen de spoorweg richting Antwerpen te volgen. Ze arriveerden op 8 oktober in Gent. Ze vertrokken er en plaatsten zich ten zuiden van Melle, tussen Kwatrecht en Gontrode.²⁹ Weeral is dit potentieel de zone waarin het onderzoeksgebied zich bevindt. Er wordt in “Les Pages de Gloire de l'Armée Belge” vermeld dat deze Franse Fusiliers Marins de loopgraven reeds gegraven door de Belgen bezetten.³⁰ Het betreft de restanten van de verdedigingspositie in de bocht van de Schelde ten zuiden van Gent. Een deel van de Fusiliers zullen de toegang tot Gent vanuit het oosten verdedigen. Deze troepen beschikten niet over artillerie. De artillerie van de 4de brigade kwam de vrijwilligers en de Fusiliers Marins bijstaan, niet alleen met hun wapens maar ook met hun ervaring.³¹

Op 9 oktober is kwam het opnieuw tot een confrontatie met de Duitsers. De voornoemde groep bevond zich in positie ten zuidwesten van Melle, nabij het gehucht Lindenhoeck. De Duitse troepen, sterk in de meerderheid, kwamen van Aalst met een veel krachtigere artillerie dan die van onze troepen. De hoofdpodracht van de geallieerden bestond er in Kwatrecht te verdedigen dat op de hoofdweg tussen Aalst en Gent ligt. Samen met de groep van de 4de brigade vormden de Fusiliers Marins een energieke verdediging, maar door het verschil in aantallen moesten ze zich verschalken achter de talud van de spoorweg. De vijand probeerde tevergeefs Kwatrecht binnen te dringen: de artillerie en de Fusiliers Marins konden hun tegenhouden. De groep kon met hetzelfde succes de aanvallen in het bos van Gontrode stoppen. Wanneer de Duitsers tekenen van zwakte vertoonden voerden de Fusiliers Marins een tegenaanval uit. De verdedigers van Melle voltooiden hun missie: het Belgische leger kon ongehinderd verder.³² In herinnering aan de vrijwilligers, de soldaten en de Franse Fusiliers Marins die gesneuveld zijn in de strijd om dit gebied te bevrijden werd er een monument opgericht te Melle.³³

Aanwijzingen voor een toewijzing aan Wereldoorlog II

Er zijn echter ook aanwijzingen dat de loopgraaf te Melle in de Tweede Wereldoorlog geplaatst kan worden. Het Enfield rifle was namelijk het standaardwapen van het Britse leger tot 1957. Het werd dus ook in de Tweede Wereldoorlog nog gebruikt.³⁴ Daarbij kan worden opgemerkt dat wanneer de loopgraven in gebruik zijn, ze vrij worden gehouden van rondslingerend materiaal. Alleen wanneer ze in onbruik raken verzamelt er zich materiaal in. Dit kan misleidend zijn,

28 S.n. 1928: 81-84

29 Breton 1916: 18 - 22

30 Breton 1916: 18 - 22

31 Breton 1916: 18 - 22

32 Breton 1916: 18 - 22

33 S.n. 1928: 84

34 http://www.forumeerstewereldoorlog.nl/wiki/index.php/Lee-Enfield_geweren

zowel wat betreft datering, als zelfs wat betreft de nationaliteit van de loopgraaf. Dit is een val voor onbehoedzame archeologen, en één van de vele aspecten van Wereldoorlogopgravingen die als les kunnen dienen voor de traditioneel geschoolde archeoloog.³⁵

Ook tijdens de Tweede Wereldoorlog vonden er confrontaties plaats te Melle. De Belgische 2de Artillerie, onder bevel van luitenant-kolonel S.B.H. Terlinde, verscheen in de vroege morgen van 19 mei 1940 in de zone van de 2de divisie (ten zuiden van Gent) (Fig. 121). Het II/2 A., bevolen door majoor Cardon de Lichtbuer arriveerde om 6u te Lemberge: tros- en bevoorradingschelon zochten onderkomen in het kasteel Leirens op de Lembergsesteenweg te Merelbeke. De groep moest het 6de Linie (Betsberg-Gijzele) rechtstreekse steun verlenen. III/2 A kreeg een identieke opdracht voor de 5de Linie te Kwatrecht, terwijl I/2 en IV/2

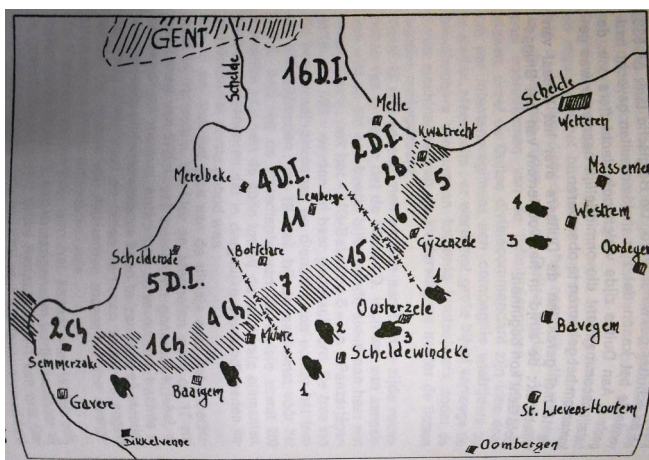

Fig. 121: Definitieve opstelling van de Belgische divisie en hun voorposten (De Vos 1978)

A samen als steuntroep voor de ganse divisie werkten en daartoe werden opgesteld in de bossen rond Caritas.³⁶ Het opgravingsterrein bevindt zich op een korte afstand ten oosten van de Caritasstraat, waardoor er mogelijk een link is met de legergroepen I/2 en IV/2 A. Op de bruin geglazuurde aardewerken voorraadpot aangetroffen in de loopgraaf staat een blindstempel met in een rechthoekje een "2", mogelijk verwijzend naar de 2de divisie.

Luitenant-kolonel Terlinden, commandant van de artillerie van de divisie (C.A.D.I.), had zijn intrek genomen bij de Staf van de 2de divisie, op het kasteel Verhaegen te Merelbeke. Hij was weinig enthousiast over het gevechtsterrein dat zo onoverzichtelijk was voor zijn artilleriewaarnemers. Bovendien boezemde de toestand op de linkerflank hem weinig vertrouwen in. Hij besloot in de nacht van 19 op 20 mei twee van zijn batterijen van stelling te doen veranderen. Oorspronkelijk opgesteld ten noorden van de spoorlijn Gent-Brussel dienden ze zich te verplaatsen ten zuiden ervan, zodat zij tegen eventueel vuur van over de Schelde door de hoge spoordijk enigszins beschermd werden. Een wijze beslissing, want achteraf werden de verlaten stellingen totaal omgeploegd door een hevig Duits bombardement.³⁷ Op 20 mei 1940, met de nadering van de vijand, begonnen de vuuropdrachten binnen te komen op de schootsburelen van de artillerie. De 2de Artillerie was bij Wetteren-Kwatrecht gedurende gans de dag actief en schokt er duchtig de vijandelijke zegezekerheid. Die dag werden op de Duitse stafkaarten de eerste aanduidingen aangebracht in verband met vermoedelijke Belgische artilleriestellingen achter het front van de 2de divisie. Een desbetreffend conventioneel tactisch teken, met een vraagteken erbij, is in de buurt van Caritas aangebracht, een ander "kanonnetje" met vraagteken werd tussen Landkouter en Lemberge geplaatst, terwijl een derde artilleriestelling op de Helsdries te Melle werd vermoed.³⁸

Enige bedenkingen bij de toewijzing aan de Eerste of de Tweede Wereldoorlog

De patronen gevonden in de loopgraaf te Melle kunnen toegeschreven worden aan een Brits wapen. Er wordt echter zowel bij de gevechten in de Eerste Wereldoorlog als bij deze in de Tweede Wereldoorlog geen aanwezigheid van Britse troepen vermeld. Er is een enkele

35 Robertshaw/Kenyon 2008: 68

36 De Vos 1940: 134 - 136

37 De Vos 1940: 134 - 136

38 De Vos 1940: 134 - 136

vermelding in “Les Pages de Gloire de l'Armée Belge” waarbij gezegd wordt dat de Engelse marine meehielp bij de verdediging van Antwerpen.³⁹

Toch niet Wereldoorlog I want ...

De gevechten in Melle tijdens de Eerste Wereldoorlog vonden plaats in 1914. Dhr. Troubleyn, expert Eerste Wereldoorlog van het documentatiecentrum van het Koninklijk Museum van het Leger en de Krijgsgeschiedenis, haalt aan dat het typische kronkelende verloop van loopgraven (zoals te zien in Melle) pas later zo geëvolueerd is. Als basisvorm van een loopgraaf spreken de handleidingen van de periode van de Eerste Wereldoorlog van een simpele greppel, in sommige gevallen amper 15 cm diep, met de opgegraven aarde ervoor opgehoogd. Dit zou een rudimentaire bescherming bieden en is ongeveer het enige dat een soldaat kan verwacht worden te graven met de spade-pikhouweel-ineen aan zijn riem, vooral als iemand op dat moment actief bezig is met hem proberen te doden. Foto's tonen dat alle legers deze techniek gebruikten in 1914. De handboeken benadrukken ook hoe tijdelijk dit is, met het advies dat er extra voorzorgen moeten genomen worden als de positie tot de volgende dag moet gehouden worden.⁴⁰ De handleidingen uit 1914 stellen wel enkele meer uitgebreide constructies voor. De simpelste hiervan zijn ondiepe greppels tot 0,9 m diep, terwijl andere meer complex zijn en gelijken op het vertrouwde beeld van een loopgraaf, tot 1,8 m diep en met aan aparte brandtrap. Zelfs de diepste loopgraven hadden echter niet het doel verbonden te worden in een systeem, maar waren groot genoeg voor één of twee man, uitzonderlijk tot een sectie van een dozijn. Zulke grachten werden geplaatst in een onregelmatig patroon dat voordeel haalde uit de natuurlijke dekking en ligging van het terrein. Het gebruik van bestaande struiken, hagen en bestaande grachten als dekking werd aanbevolen.⁴¹

Het in kaart brengen van de loopgraven en luchtfotografie stonden in deze vroege fase van de oorlog nog in hun kinderschoenen. Er is geen rijkdom aan documentatie, zoals bijvoorbeeld bij de Slag om de Somme in 1916, ter beschikking om de archeoloog te leiden in de locatie van de loopgraven.⁴² Ook voor de locatie Melle - Jesuïetenwegel zijn er geen luchtfoto's beschikbaar voor de Eerste Wereldoorlog.⁴³

Toch niet Wereldoorlog II want ...

In het centrum voor historische documentatie te Evere wordt er in de communicatiefiches van het Belgische Leger geen vermelding gemaakt van een stop langer dan 24u te Melle.⁴⁴ Dit pleit eerder tegen de aanwezigheid van loopgrachten.

Het plan van aanleg van een versterkte linie te België gaat terug tot het einde der twintiger jaren van de 20ste eeuw, toen het idee ingang vond om een zogenaamd “Réduit National” aan te leggen: een uiterste stelling waarachter onze strijdkrachten zouden terugtrekken in geval van vijandelijke inval, om van daaruit, aanleunend tegen een maritieme basis, over te gaan tot actieve verdedigingsmanoeuvres. Vóór Gent, van de Schelde bij Wetteren tot de Leie bij Deinze, werd een versterkt bruggenhoofd uitgebouwd als bescherming van de zuidelijke flank van dit “Réduit National”. Een systeem van betonnen schuilpaatsen met automatische wapens en antitankkanonnen moest dekking bieden. Er waren twee weerstandsnesten voorzien te Betsberg en te Munte met respectievelijk 22 en 25 bunkers, en drie steunpunten te Semmerzake, te Eke en

39 Breton 1916: 18 - 22

40 Robertshaw/Kenyon 2008: 64

41 Robertshaw/Kenyon 2008: 65

42 Robertshaw/Kenyon 2008: 65

43 Dit bleek uit nazicht van: Inventaires Photos: Belgique 1914-1918 en Inventaires Photos: 14-18 Localites Belges, Documentatiecentrum Koninklijk Museum van het Leger en de Krijgsgeschiedenis

44 Communicatie fiches Belgisch Leger, Melle, Centrum voor Historische Documentatie van Defensie (ADIV-S/A)

te Astene met 12, 10 en 8 bunkers.⁴⁵ De verdedigingslinie in de Tweede Wereldoorlog die in de omgeving van Melle liep bestond dus ook uit betonnen bunkers.

Conclusie: wellicht Wereldoorlog II

Er zijn voor een toeschrijving aan een welbepaalde Wereldoorlog dus zowel pro's als contra's aan te halen. Tijdens beide oorlogen vonden er confrontaties plaats te Melle, en tijdens beide oorlogen werd het Lee Enfield geweer gehanteerd. In geen van de slagen in de omgeving van het onderzoeksgebied wordt er melding gemaakt van de aanleg van een loopgraaf aan de Jesuïetenwegel te Melle of van Engelse aanwezigheid in en/of rond Melle. Toch lijken de pro's voor Wereldoorlog II meer overtuigend. Het kronkelende verloop van de loopgracht wijst erop dat de diegene die ze hebben aangelegd vertrouwt waren met de opbouwtechnieken van loopgraven. Deze kennis, die doorheen de Eerste Wereldoorlog werd opgebouwd, werd pas vergaard na 1914 (wanneer de eerste slagen van Melle plaatsvonden). Cruciaal bij het plaatsen van de loopgracht te Melle in de Tweede Wereldoorlog is dat er een expliciete vermelding wordt gemaakt van de plaatsnaam "Caritas" door De Vos.⁴⁶ Een andere aanwijzing is de gestempelde "2" in de aardewerken voorraadpot, mogelijk wijzend op de 2de Divisie die te Melle gestationeerd was. Definitief doorslaggevend zijn deze argumenten niet, maar ze bieden wel afdoende basis om deze hypothese te ondersteunen.

45 De Vos 1940: 134-136

46 De Vos 1940: 134-136

10 Samenvatting

Naar aanleiding van de realisatie van een nieuwe verkaveling aan de Gontrode Heirweg in Melle, werd een vlakdekkende opgraving van circa 5095 m² uitgevoerd van 16 tot en met 26 april 2013. Het onderzoeksgebied is te situeren op een zandige opduiking, ten noorden van een grote zandrug. Mogelijk is de opduiking zelf eveneens een restant van een oude rug. Het terrein bevindt zich namelijk in het heuvellandschap tussen Dender en Schelde, het Schelde - Dender Interfluvium. Op het onderzoeksterrein werden sporen uit de bronstijd, de ijzertijd, de nieuwe en nieuwste tijd en vermoedelijk de Tweede Wereldoorlog gevonden. De opvallendste archeologische sporen geregistreerd op het onderzoeksgebied Melle - Jesuïetenwegel betreffen bewoningsresten uit de midden-bronstijd en de late ijzertijd en een loopgracht, wellicht uit de Tweede Wereldoorlog.

Het vermoeden dat ontstond bij het vooronderzoek dat het terrein geërodeerd is, werd bevestigd tijdens dit vervolgonderzoek. Er zijn duidelijke sporen van erosie (de eolische afdeklaag in een natuurlijke depressie, die over de rest van het terrein verdwenen is) en aftopping van het terrein (af te leiden uit de scherp afgelijnde A-horizont boven de C-horizont in het noordoosten van het terrein) vastgesteld. Dit verklaart de lage densiteit aan sporen uit de ijzertijd, hun niet optimale bewaring en de moeilijkheden om structuren te deduceren. Er kan echter geen twijfel zijn dat deze laatste ooit aanwezig waren. Het quartair gevormde landschap van het Schelde - Dender Interfluvium werd gekenmerkt door tertiaire getuigenheuvels. Tijdens de metaaltijden richtte de bewoning zich op hoger gelegen plaatsen zoals heuvelruggen. In de loop der tijd werden deze heuvelruggen meer dan waarschijnlijk afgevlakt door erosie en menselijke ingrepen. Dit kan verklaren waarom de sporen uit de metaaltijden in deze regio vaak in een lage densiteit voorkomen. Het lijkt er op dat de bewoning op deze site zich uitstrekte over de midden-bronstijd en de late ijzertijd.

De sporen uit midden-bronstijd en late ijzertijd betreffen voornamelijk paalsporen, enkele kuilen en een greppel. Vooral het noordoostelijke deel van het onderzoeksgebied bevatte palenclusters. Er werden vier palenclusters vastgesteld, die mogelijk eens structuren vormden, zoals gebouwplattegronden (een centrale, een noordelijke, een zuidelijke en zuidoostelijke cluster werden geregistreerd). De noordelijke en de centrale palenclusters zijn te dateren in de late ijzertijd, de zuidelijke en zuidoostelijke clusters dateren uit de midden-bronstijd. De oriëntatie van de sporen (wanneer deze kon worden vastgesteld) lijkt overwegend noordoost - zuidwest te zijn. De vondstendichtheid is laag te noemen en de conservatiegraad is fragmentarisch. De greppel is mogelijk een erf- of landindeling en kan door vondstmateriaal gedateerd worden in de late ijzertijd.

Bij de mogelijke palenrijen betreft het telkens maar twee diepere sporen, waardoor er geen dragende structuren in te herkennen zijn. Daarbij liggen deze rijen niet exact parallel aan elkaar. Er kunnen dus geen palenclusters aan gebouwtypes toegewezen worden, omwille van de fragmentarische bewaring. In de regio zijn nog enkele sites aanwezig uit de ijzertijd, waaronder: Aquafinracé te Aalter-Brug - Knesselare fase 1A; Aalter-Langevoorde; Knesselare - Onderdale 1&2. Bij deze sites waren de teruggevonden gebouwplattegronden vaak ook onvolledig. Bij de archeologische opvolging van het Aquafinracé te Aalter-Brug - Knesselare betrof het een tweeschepig of een drieschepig gebouw toegewezen aan het type Haps. Te Aalter-Langevoorde betrof het een tweebeukige plattegrond, gekenmerkt door een rij zeer zware middenstaanders. Deze plattegrond werd toegewezen aan het type Alphen-Ekeren. Bij Knesselare-Onderdale werd geen hoofdgebouw teruggevonden, enkel bijgebouwtjes. Er werden ook duidelijke sporen van erosie teruggevonden, veroorzaakt door neerslag en afstromend water.

De loopgracht heeft een noordoost-zuidwest oriëntering en betreft mogelijk enkel de onderste trap van een eens veel uitgebreider structuur, zoals te Nevele - Hoogstraat. Dit geeft weer een aanwijzing dat het terrein afgetopt is. In Nevele werd een zigzaggende loopgravenstelling, met eveneens een algemene noordoost - zuidwest oriëntatie, aangetroffen. Er werden daar vier armen van dit systeem onderzocht. Aan deze loopgraaf waren verschillende vooruitgeschoven posten verbonden die vermoedelijk als observatie- of schuttersposten gebruikt werden. Deze loopgraven en kuilen bleken aangelegd te zijn tijdens de mobilisatie in de jaren 1938 en 1939, aan de vooravond van de Tweede Wereldoorlog.

De loopgracht te Melle - Jesuïetenwegel leverde enkele onverwachte vondsten op zoals kook- en voorraadpotten, maar ook munitie zoals vijf patronen nog samen verpakt in een clip (toegewezen aan een Lee Enfield geweer). Aan de hand van de aangetroffen vondsten kan niet precies bepaald worden of deze loopgracht nu in de Eerste of Tweede Wereldoorlog moet geplaatst worden. Er kunnen zowel voor een datering in de Eerste als in de Tweede Wereldoorlog argumenten aangehaald worden, eveneens kunnen er voor beide Wereldoorlogen tegenargumenten worden aangehaald. Zo werd het Enfield geweer in de Eerste Wereldoorlog als standaardwapen gebruikt door de Britten, maar werd dit geweer ook in de Tweede Wereldoorlog nog gebruikt. Zowel in de Eerste als in de Tweede Wereldoorlog vonden er confrontaties plaats te Melle. Deze eerste vonden echter plaats in 1914, wanneer de techniek van het zich ingraven in een loopgraaf nog in zijn kinderschoenen stond en loopgraven nog niet hun typische kronkelende verloop hadden. Dit laat sterk vermoeden dat de aangetroffen loopgracht in de Tweede Wereldoorlog kan geplaatst worden.

11 Bibliografie

11.1 Bronnen

Communicatiefiches Belgisch Leger, *Melle*, Centrum voor Historische Documentatie van Defensie (ADIV-S/A), Quartier Koningin Elisabeth, Evere:

- C1. 18DI-I-QG-a-1
- C1. 18DI-I-QG-a-2
- C1. 18DI-I-QG-a-20
- C1. 2D/13/e3
- C1. 2DI 13/a16
- C1. 2DI 13/a16
- C1. 2DI 13/a3io
- C1. 2DI 13/b1
- C1. 2DI 3/2
- C1. I GA - I fab
- C1.4DI/9/CI/1
- CLT. Gn.A/II B N.90
- CLT. Gn.A/II N.90
- G115 et 116
- réf. I6 DI 3N 13
- réf. I6 DI 3N 3

Luchtfoto's

Inventaires Photos: Belgique 1914-1918, Documentatiecentrum Koninklijk Museum van het Leger en de Krijgsgeschiedenis, Brussel:

- B.1.74 : Combats 1914 (Bruxelles, Haelen, Louvain)
- B.1.79 : Combats 1914 (Anvers)

Inventaires Photos 14-18 Localites Belges, Documentatiecentrum Koninklijk Museum van het Leger en de Krijgsgeschiedenis, Brussel:

- B.1.285 Melle

11.2 Publicaties

Breton W., 1916: L'Artillerie de la 4de Brigade Mixte a Quatrecht (9 et 10 octobre 1914). In: *Les Pages de Gloire de l'Armée Belge: de la Gette a l'Yser: Haelen – Hautem-Sainte-Marguerite – Quatrecht – Melle – Saint-Georges-lez-Nieuport – Schoorbake – Stuyvoenskerke – Dixmude*, Paris.

Bruyninckx, T./Acke, B. 2010: Archeologisch onderzoek Kneselaere Onderdale 1&2, *KLAD Jaarverslag 2011*, Aalter.

Coussement, E., 1859: *Résumé des guerres et description des batailles dont les provinces actuelles de la Belgique on été le théâtre, depuis Jules-César jusqu'à nos jours*, Brussel.

De Clercq, W., 2001b: Merelbeke. Archeologische begeleiding bij de heraanleg van de aansluiting van de E40 en de R4 en bij de aanleg van een carpoolparking. In: De Kegel A., e.a., *Monumentenzorg en Cultuurpatrimonium. Jaarverslag van de provincie Oost-Vlaanderen 2000*, 215.

De Logi, A./E. Schynkel, 2010: *Archeologisch onderzoek Nevele – Hoogstraat, 18 januari tot 30 april 2010*, Aalter (KLAD-rapport 19).

- De Moor, G., 2000: *Toelichting bij de Quartairgeologische kaart. Kaartblad 22 Gent*, Brussel.
- De Mulder G., e.a., 2006, Een late ijzertijdkuil te Melle "t Lammeken" (O.-VI., B.), *Lunula* 14, 91-92.
- De Potter, F. / J. Broeckhaert, 1998: De geschiedenis van de gemeente Gontrode, *Het land van Rode* 1998, 103, p 2-26.
- De Vos, J., 1978: Aandeel van de Artillerie. In: *Mei 1940: ten zuiden van Gent*. Gavere, 127 – 147.
- De Vriendt, B./W. Derde/J. Carman, 2011: *De inventarisatie van slagvelden van vóór WOI in Vlaanderen. Begeleidend rapport*, Brussel (onuitgegeven rapport VIOE).
- Eggermont, N./Clement, C., 2008: *Archeologisch onderzoek Aalter – Groendreef*, Aalter (KLAD Rapport 10).
- Gerritsen, F., 2003: *Local identities. Landscape and community in the late prehistoric Meuse-Demer-Scheldt region*, Amsterdam (Amsterdam archaeological studies 9).
- Goossens, P./ Meiresonne, L., 2009: *Vlaanderen Niemandland 1914: van gendarmen, vrijwilligers en burgerwachten tijdens de eerste oorlogsmaanden*. Leuven, 2009.
- Hoorne, J./ Vanhee, D./ Eggermont, J./ Decorte, J., 2006: *Archeologische opvolging Aquafintrace Aalter Brug – Knesselare fase 1A*, Aalter (KLAD Rapport 1).
- Nenquin, J., 1962: Mello: Neolithische bijlen, *Archeologie* 1962/2, 49-51.
- Nomen nescio, 1928: Le Combat de Melle-Quatrecht, 7 septembre 1914. In: *Le Volontaires de la Campagne, 1914 – 1918*, 81-84.
- Olsen, J., 1996: Een Mellestraat te Heurle, *Het land van Rode* 1996, 94, p 10-11.
- Reyns, N./L. Dierckx, 2012: *Archeologisch vooronderzoek Melle – Jesuïetenwegel*, Bornem (Rapporten All-Archeo 121).
- Robertshaw, A./ Kenyon, D., 2008: Digging the trenches. In: *Digging the trenches: the archeology of the Western front*. Barnsley, 61 – 83.
- Tasnier, 1930: Fusiliers Marins à Melle: notes d'un combattant. In: *Le courriers de l'Armée – De legerbode*, 559.
- Van Bellingen, S., e.a., 1997: Middeleeuwse sporen onder een zoogkoeienloopstal te Gontrode - Melle (O.-VI.), *Archaeologia Mediaevalis* 20, 48-49.
- van den Broeke, P. W., 2012: *Het handgevormde aardewerk uit de ijzertijd en de Romeinse tijd van Oss-Ussen. Studies naar typonomie, technologie en herkomst*, Leiden.
- Walley, G., 1987: *Archeologisch onderzoek in de gemeenten Landskouter en Gontrode: prospectie-analyse-synthese*, Gent (onuitgegeven licentiaatsverhandeling UGent).
- Walley, G., 1988: Gontrode en Landskouter, *De Gonde* XVI, 1988, 1, 14-18.

11.3 Websites

Agentschap voor geografische informatie Vlaanderen (2013)
<http://geo-vlaanderen.agiv.be/>

Centraal Archeologische Inventaris (2013)
<http://cai.erfgoed.net/cai/index.php>

Databank ondergrond Vlaanderen (2013)

<http://dov.vlaanderen.be>

GIS Oost-Vlaanderen, Geografisch informatiesysteem – Provincie Oost-Vlaanderen (2013)

<http://www.gisoost.be/ATLASBW/>

Nationaal geografisch instituut (2013)

<http://www.ngi.be>

Onderzoeksbalans Onroerend Erfgoed Vlaanderen (2013)

Vlaams instituut voor het Onroerend Erfgoed (VIOE)

<http://www.onderzoeksbalans.be>

Forum Eerste Wereldoorlog (2013)

<http://www.forumeerstewereldoorlog.nl>

Koninklijk Instituut voor het Kunstpatrimonium (2013)

<http://www.kikirpa.be/NL/52/253/Datering+C14.htm>

12 Bijlagen

12.1 Lijst van afkortingen

CAI	Centrale Archeologische Inventaris
TAW	Tweede Algemene Waterpassing
DHM	Digitaal hoogtemodel

12.2 Glossarium

Ex situ	Tegenovergestelde van in situ.
Hydrografie	Beschrijving van de fysische eigenschappen van waterlichamen en het aangrenzende land.
In situ	Term gebruikt voor de aanduiding van archeologische resten die in dezelfde toestand worden teruggevonden als ze in het verleden door de mens zijn achtergelaten.
Off-site	Sporen die niet onmiddellijk aan een site kunnen toegewezen worden.
Onderzoeksgebied	Deel van het plangebied dat onderworpen is aan een archeologisch (voor)onderzoek.
Plangebied	Het terrein waarop een bodemverstorende activiteit wordt gepland of uitgevoerd.
Spijker	Bijgebouw dat dienst doet als opslagplaats.

12.3 Archeologische periodes

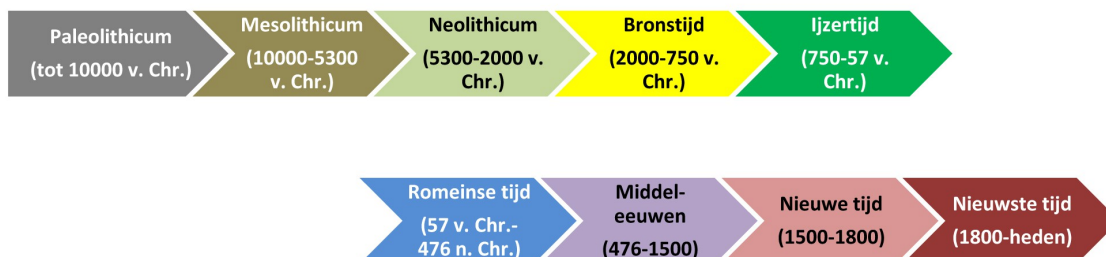
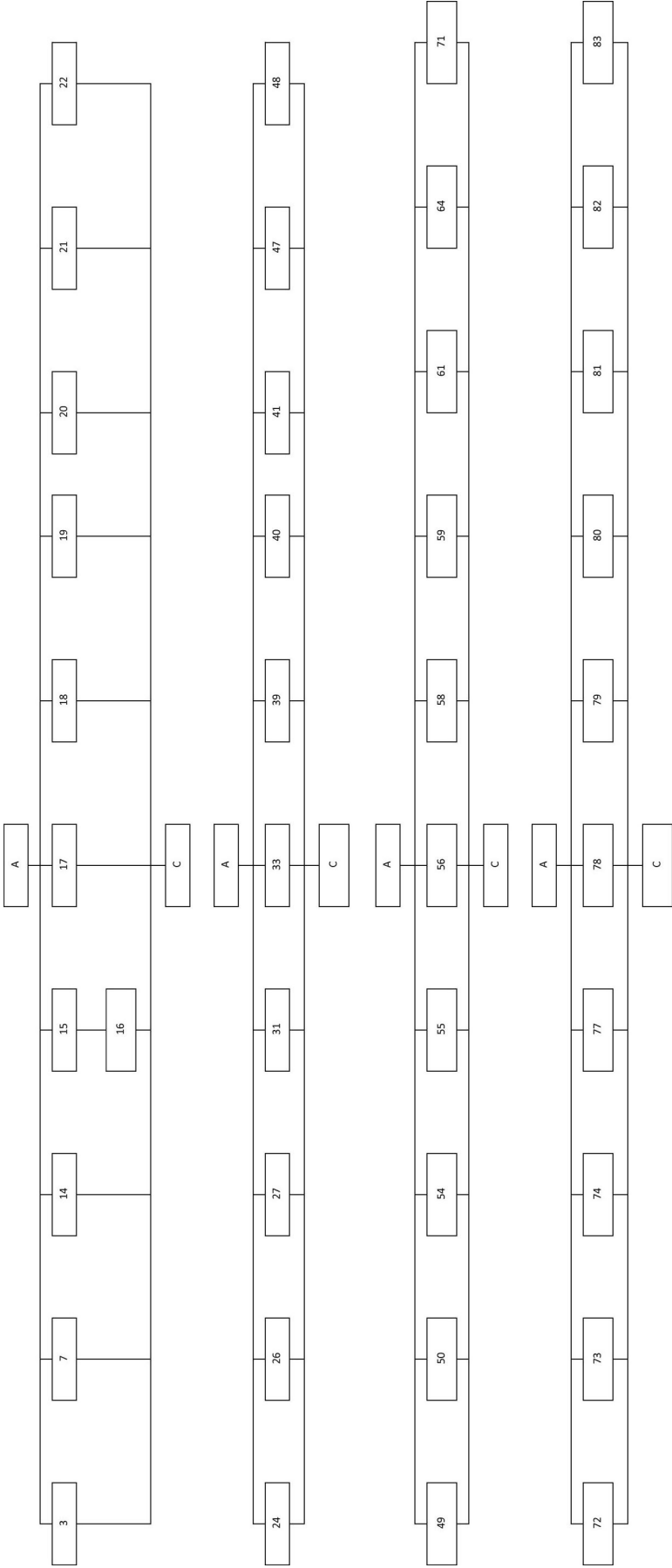

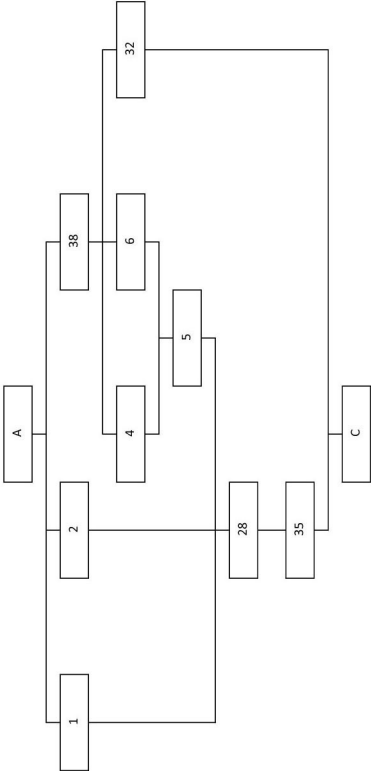
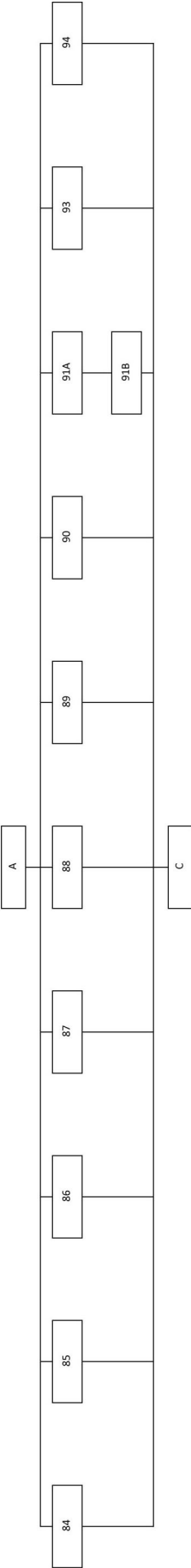
Fig. 122: Archeologische periodes

12.4 Plannen en tekeningen

Plan 1: Situering

12.5 Harrismatrix

12.6 Natuurwetenschappelijk onderzoek

Van verschillende onderzochte sporen werden monsters genomen voor eventuele verdere natuurwetenschappelijke analyses. De resultaten van deze analyses en hun bijdrage tot de kennis over de site werden aangevuld in het rapport.

Afkortingen:

HM = Handmatig

PP = Pollenprofielen

HK = Houtskool

AW = Aardewerk

De afkortingen bij de interpretatie van de sporen zijn de namen van de palenclusters, zoals ze teruggevonden kunnen worden in de bespreking van de sporen.

Houtskoolstalen (MHK)

Monsternr	Werkput	Spoor	Laag	Vlak/coupe	Monstername	Behandeling zeef	Residu	Analyse	VakNr.	VlakNr.	Interpretatie spoor
MHK001	2	54		coupe	HM		HK				Kuil onbepaalde datering
MHK002	2	55		coupe	HM		HK				Kuil onbepaalde datering
MHK003	3	71	a	coupe	HM		HK				Paalspoor ijzertijd
MHK004	3	91	a	coupe	HM		HK				Paalspoor onbepaalde datering
MHK005	3	91	b	coupe	HM		HK				Paalspoor onbepaalde datering

Pollenprofielen (MP)

Monsternr	Werkput	Spoor	Laag	Vlak/coupe	Monstername	Behandeling zeef	Residu	Analyse	VakNr.	VlakNr.	Interpretatie spoor
MP1	1	38	A-hor. - S38a - C-hor.	coupe	pollenprofiel					UV	Loopgracht Wereldoorlogen
MP2	1	38	A-hor. - S38a - C-hor.	coupe	pollenprofiel					UV	Loopgracht Wereldoorlogen
MP3	1	28	A-hor. - ploegspoor - S28	coupe	pollenprofiel					AB	Greppel ijzertijd-vroeg Romeinse tijd
MP4	1	28	A-hor. - ploegspoor -	coupe	pollenprofiel					AB	Greppel ijzertijd-vroeg

Monsternr	Werkput	Spoor	Laag	Vlak/coupe	Monstername	Behandeling zeef	Residu	Analyse	VakNr.	VlakNr.	Interpretatie spoor
			S28								Romeinse tijd

Bulkmonsters (MBO)

Monsternr	Werkput	Spoor/muur	Laag	Vlak/coupe	Monstername	Behandeling zeef	Residu	Analyse	VakNr.	VlakNr.	Interpretatie spoor
MBO001	1	14		coupe	Bulk 10l	5 mm	AW, HK			1	Paalspoor ijzertijdcluster
MBO001	1	14		coupe	Bulk 10l	2 mm	HK			1	Paalspoor ijzertijdcluster
MBO001	1	14		coupe	Bulk 10l	0,5 mm	HK			1	Paalspoor ijzertijdcluster
MBO002	1	16		coupe	Bulk 10l	5 mm	HK			1	Paalspoor ijzertijdcluster
MBO002	1	16		coupe	Bulk 10l	2 mm	HK, macre sten			1	Paalspoor ijzertijdcluster
MBO002	1	16		coupe	Bulk 10l	0,5 mm	AW, HK			1	Paalspoor ijzertijdcluster
MBO003	1	19	a	coupe	Bulk 10l	2 mm	HK, macre sten			1	Paalspoor ijzertijdcluster
MBO003	1	19	a	coupe	Bulk 10l	0,5 mm	HK, macre sten			1	Paalspoor ijzertijdcluster
MBO004	1	28	a	coupe	Bulk 10l	5 mm	AW			1	Greppel ijzertijd-vroeg Romeinse tijd
MBO004	1	28	a	coupe	Bulk 10l	2 mm	HK			1	Greppel ijzertijd-vroeg Romeinse tijd
MBO004	1	28	a	coupe	Bulk 10l	0,5 mm	HK			1	Greppel ijzertijd-vroeg Romeinse tijd
MBO005	1	28	b	coupe	Bulk 10l	5 mm	/			1	Greppel ijzertijd-vroeg Romeinse tijd
MBO005	1	28	b	coupe	Bulk 10l	2 mm	HK			1	Greppel ijzertijd-vroeg Romeinse tijd
MBO005	1	28	b	coupe	Bulk 10l	0,5 mm	HK			1	Greppel ijzertijd-vroeg Romeinse tijd
MBO006	1	38	a	coupe	Bulk 10l	5 mm	AW, HK			1	Loopgracht

Monsternr	Werkput	Spoor/muur	Laag	Vlak/coupe	Monstername	Behandeling zeef	Residu	Analyse	VakNr.	VlakNr.	Interpretatie spoor
											Wereldoorlogen
MBO006	1	38	a	coupe	Bulk 10l	2 mm	AW, HK			1	Loopgracht Wereldoorlog en ooggracht
MBO006	1	38	a	coupe	Bulk 10l	0,5 mm	AW, HK			1	Loopgracht Wereldoorlogen
MBO007	1	38	b	coupe	Bulk 10l	5 mm	AW, HK		QR	1	Loopgracht Wereldoorlogen
MBO007	1	38	b	coupe	Bulk 10l	2 mm	AW, HK		QR	1	Loopgracht Wereldoorlogen
MBO007	1	38	b	coupe	Bulk 10l	0,5 mm	AW, HK		QR	1	Loopgracht Wereldoorlogen
MBO008	2	54		coupe	Bulk 10l	5 mm	HK		BD	1	Kuil onbepaalde datering
MBO008	2	54		coupe	Bulk 10l	2 mm	HK		BD	1	Kuil onbepaalde datering
MBO008	2	54		coupe	Bulk 10l	0,5 mm	HK		BD	1	Kuil onbepaalde datering
MBO009	3	77	a	coupe	Bulk 10l	5 mm	HK			1	Paalspoor ijzertijd
MBO009	3	77	a	coupe	Bulk 10l	2 mm	HK			1	Paalspoor ijzertijd
MBO009	3	77	a	coupe	Bulk 10l	0,5 mm	HK			1	Paalspoor ijzertijd
MBO010	3	77	b	coupe	Bulk 10l	5 mm	HK			1	Paalspoor ijzertijd
MBO010	3	77	b	coupe	Bulk 10l	2 mm	HK			1	Paalspoor ijzertijd
MBO010	3	77	b	coupe	Bulk 10l	0,5 mm	HK			1	Paalspoor ijzertijd
MBO011	3	78		coupe	Bulk 10l	5 mm	AW, HK		B0C	1	Paalspoor brons-tijd - vroeg ijzertijd
MBO011	3	78		coupe	Bulk 10l	2 mm	HK		B0C	1	Paalspoor brons-tijd - vroeg ijzertijd
MBO011	3	78		coupe	Bulk 10l	0,5 mm	HK		B0C	1	Paalspoor brons-tijd - vroeg ijzertijd
MBO012	3	89	a	coupe	Bulk 10l	5 mm	HK			1	Paalspoor onbepaalde datering
MBO012	3	89	a	coupe	Bulk 10l	2 mm	HK			1	Paalspoor onbepaalde datering
MBO012	3	89	a	coupe	Bulk 10l	0,5 mm	HK			1	Paalspoor onbepaalde datering

Monsternr	Werkput	Spoor/muur	Laag	Vlak/coupe	Monstername	Behandeling zeef	Residu	Analyse	VakNr.	VlakNr.	Interpretatie spoor
MBO013	3	89	b	coupe	Bulk 10l	5 mm	/			1	Paalspoor onbepaalde datering
MBO013	3	89	b	coupe	Bulk 10l	2 mm	HK			1	Paalspoor onbepaalde datering
MBO013	3	89	b	coupe	Bulk 10l	0,5 mm	HK			1	Paalspoor onbepaalde datering

12.6.1 ¹⁴C-datering

Ten behoeve van ¹⁴C-dateringen werd op verschillende plaatsen houtskool ingezameld. Deze dateringsmethode heeft tot doel bepaalde sporen en structuren absoluut in de tijd te kunnen plaatsen. Eenvoudig gesteld, bestaat de dateringsmethode uit het meten van de hoeveelheid ¹⁴C die nog aanwezig is, de vergelijking van dit resultaat met de initiële hoeveelheid ¹⁴C en de berekening daaruit, met behulp van de halfwaardetijd, van de ouderdom van dit systeem.⁴⁷

Voor ¹⁴C-datering wordt minstens één *sample* uit elke palenclusters voorgesteld, wanneer de paalsporen voldoende diep bewaard zijn en aardewerk opleverden. Om meer betrouwbaarheid te bekomen worden bij deze clusters, waar voldoende stalen beschikbaar, twee dateringen voorgesteld. De dateringen van deze palenclusters zijn nodig om uitsluitel te bieden qua absolute datering, maar ook op vlak van onderlinge relaties tussen sporen en structuren en verder inzicht te verkrijgen in de fasering van de site. Mogelijk kan door verschillende bij elkaar liggende paalsporen te dateren begrepen worden of ze tot éénzelfde structuur behoorden. Gaat het om opeenvolgende erven van de bronstijd – vroege ijzertijd tot in de late ijzertijd – vroeg Romeinse tijd? Of zijn enkele van deze clusters gelijktijdig?

Concreet worden volgende stalen voor datering voorgesteld:

Centrale cluster: MBO 001 (S14) en MBO 002 (S16)

Zuidelijke cluster: MHK 003 (S71 laag a)

Zuidoostelijke cluster: MBO 013 (S89 laag b)

In totaal werden 4 ¹⁴C-dateringen uitgevoerd.

12.6.2 Onderzoek naar pollen, zaden, vruchten en andere macroresten

Tijdens het onderzoek werden een aantal bodemstalen genomen voor natuurwetenschappelijk onderzoek, in het bijzonder bulkstalen en pollenprofielen voor eventueel onderzoek naar pollen en andere macroresten. Op basis van dergelijke onderzoeken zou meer inzicht verkregen kunnen worden in de vegetatie uit de omgeving en in ruimere zin van de vegetatie in en rond de aangetroffen site. Verder kunnen mogelijk ook aanwijzingen gevonden worden voor economische activiteiten, zoals landbouw en veeteelt, die mogelijk in de nabijheid plaatsgevonden hebben.

⁴⁷ [Http://www.kikirpa.be/NL/52/253/Datering+C14.htm](http://www.kikirpa.be/NL/52/253/Datering+C14.htm)

Er bleken echter in de bulkstalen geen botanische of faunale macroresten bewaard te zijn. Ook werden geen diepe sporen aangetroffen die potentieel in de vulling pollen bevatten. Hier kan dan ook geen onderzoek naar uitgevoerd worden.

12.7 Conservatie

Er werden geen vondsten aangetroffen waarvan het zinvol is deze te conserveren.

12.8 Sporenlijst

Werk-put	Spoor	Kleur			Homogeen/ heterogeen	Vorm	Interpretatie
		Donker/ licht	Hoofd- kleur	Bijkleur			
1	1		bruin		gevekt	langwerpig	ploegspoor
1	2		bruin		gevekt	langwerpig	ploegspoor
1	3		bruin		gevekt	langwerpig	ploegspoor
1	4		bruin		gevekt	langwerpig	ploegspoor
1	5	licht	grijs	bruin	gevekt		ploegspoor/natuurlijk
1	6		bruin		gevekt	langwerpig	ploegspoor
1	7		grijs	bruin	gevekt		kuil
1	8	donker	zwart	grijs	gevekt		natuurlijk
1	9		grijs	bruin	gevekt		natuurlijk
1	10	licht	wit	grijs	gespikkeld	rond	natuurlijk
1	11	licht	wit	grijs	gespikkeld	rond	natuurlijk
1	12	licht	wit	grijs	gespikkeld	rond	natuurlijk
1	13	licht	wit	grijs	gespikkeld	rond	natuurlijk
1	14		grijs	bruin	gevekt		paalspoor
1	15		bruin		gevekt	langwerpig	ploegspoor
1	16	donker	grijs	zwart	gevekt		paalspoor
1	17		grijs	bruin	gevekt		kuil/paalspoor
1	18	licht	bruin		gevekt	ovaal	paalspoor
1	19	licht	bruin		gevekt	ovaal	paalspoor
1	20		bruin		homogeen	rechthoekig	paalspoor
1	21		grijs	bruin	gevekt	ovaal	kuil
1	22		grijs	bruin	gevekt	ovaal	kuil/natuurlijk?
1	23		grijs		gevekt	ovaal	natuurlijk
1	24		grijs	bruin	gevekt	rond	paalspoor
1	25		grijs	bruin	gevekt	rond	paalspoor
1	26		grijs	bruin	gevekt	rond	paalspoor
1	27		grijs	bruin	gevekt	ovaal	kuil
1	28		grijs	bruin	gevekt	langwerpig	greppel
1	29		grijs		gevekt	rond	natuurlijk
1	30		grijs	bruin	gevekt	ovaal	natuurlijk
1	31		bruin	grijs	gevekt	ovaal	kuil
1	32		grijs	bruin	gevekt	langwerpig	greppel
1	33		grijs	bruin	gevekt	langwerpig	kuil
1	34		grijs	bruin	gevekt	ovaal	natuurlijk
1	35		bruin	grijs	gevekt	ovaal	kuil/natuurlijk?
1	36		bruin	grijs	gevekt	rechthoekig	natuurlijk
1	37		bruin	grijs	gevekt	rond	natuurlijk

Werkput	Spoor	Kleur			Homogeen/ heterogeen	Vorm	Interpretatie
		Donker/ licht	Hoofd- kleur	Bijkleur			
1	38		bruin	geel	gevekt	onregelmatig	loopgraaf
1	39	donker	grijs	bruin	gevekt	rond	kuil/natuurlijk?
1	40		grijs	bruin	gevekt	ovaal	kuil
1	41		grijs	bruin	gevekt	ovaal	kuil
1	42		grijs	bruin	gevekt	ovaal	natuurlijk
1	43		grijs	bruin	gevekt	afgerond rechthoekig	natuurlijk
1	44		bruin	grijs	gevekt	onregelmatig	natuurlijk
1	45		grijs	bruin	gevekt	rond	natuurlijk
1	46		grijs	bruin	gevekt	rond	natuurlijk
1	47		grijs	bruin	gevekt	rond	paalspoor
1	48		grijs	bruin	gevekt	ovaal	kuil
1	49		grijs	bruin	gevekt	ovaal	kuil
1	50		grijs	bruin	gevekt	ovaal	paalspoor
1	51		grijs	bruin	gevekt	ovaal	natuurlijk
2	52		bruin		gevekt	rond	natuurlijk
2	53		bruin		gevekt	rond	natuurlijk
2	54		bruin	geel	gevekt	onregelmatig	kuil
2	55		bruin		gevekt	onregelmatig	kuil
2	56		bruin		gevekt	rond	paalspoor
2	57		bruin		gevekt	rond	natuurlijk
2	58		bruin	wit	gevekt	langwerpig	ploegspoor
2	59		bruin	grijs	gevekt	langwerpig	kuil
2	60		grijs	bruin	gevekt	afgerond rechthoekig	natuurlijk
2	61		zwart	bruin	gevekt	rond	kuil
2	62		bruin		gevekt	half rond	natuurlijk
2	63		bruin		homogeen	onregelmatig	natuurlijk
2	64		grijs	bruin	gevekt	rond	paalspoor
3	65		grijs	bruin	gevekt	rond	natuurlijk
3	66		grijs	bruin	gevekt	rond	natuurlijk
3	67		grijs	bruin	gevekt	rond	natuurlijk
3	68		grijs	bruin	gevekt	rond	natuurlijk
3	69		grijs	bruin	gevekt	ovaal	natuurlijk
3	70		grijs	bruin	gevekt	ovaal	natuurlijk
3	71	donker	grijs	zwart	gevekt	rond	paalspoor
3	72		bruin	grijs	gevekt	onregelmatig	kuil
3	73		bruin		gevekt	ovaal	paalspoor
3	74	donker	grijs	bruin	gevekt	rond	paalspoor
3	75		bruin	grijs	gevekt	onregelmatig	natuurlijk
3	76		bruin	grijs	gevekt	rond	natuurlijk
3	77	licht	grijs		gevekt	onregelmatig	kuil
3	78	licht	grijs	grijs	gevekt	onregelmatig	kuil
3	79		bruin		gevekt	rond	paalspoor
3	80		bruin		gevekt	langwerpig	ploegspoor/bandenspoor
3	81		bruin		gevekt	rechthoekig	kuil

Werkput	Spoor	Kleur			Homogeen/ heterogeen	Vorm	Interpretatie
		Donker/ licht	Hoofd- kleur	Bijkleur			
3	82		bruin		gevekt	onregelmatig	kuil
3	83		bruin		homogeen	rond	paalspoor
3	84		bruin		homogeen	rond	kuil
3	85		grijs		gevekt	rond	paalspoor
3	86		bruin		homogeen	rond	paalspoor
3	87		grijs	bruin	gevekt	rond	paalspoor
3	88	donker	grijs		gevekt	ovaal	paalspoor/kuil
3	89	donker	grijs		gevekt	ovaal	paalspoor/kuil
3	90	donker	grijs	bruin	gevekt	ovaal	paalspoor
3	91	donker	grijs	bruin	gevekt	onregelmatig	paalspoor
3	92	licht	grijs		gevekt	rond	natuurlijk
3	93		bruin	grijs	gevekt	rond	paalspoor
3	94		bruin	wit	gevekt	onregelmatig	verstoring

12.9 Vondstenlijst

Vondstnr.	Locatie			Inzamelin gswijze	Aardewerk			Glas	Metaal			As, sintels , slakke n	Steen	
	Werkput	Spoor	Laag		Vaatwerk	Bouw materi aal	Ander e	Vaatwerk	Bouw materi aal	Gebru iksvoor werp	Ander e		Zands teen	Silex
AV001	1	AV1		vlak								1		
V001	1	7		vlak	2									
V002	1	17		coupe	1									
V003	1	19	a	coupe	1									
V004	1	28	a	coupe	1	1							1	1
V005	1	28		vlak	7									
V006	1	33		coupe	1									
V007	1	38		coupe			1							
V008	1	38		coupe					1					
V009	1	38		coupe					1					
V010	1	38		coupe					1					
V011	1	38		vlak	1									
MD001	1	38		coupe	3					1	10			
MD002	1	38		coupe	7	4		1		3				
V012	1	38		coupe	2						2			
MD003	1	38		coupe					2					
MD004	1	38		coupe							1			
V013	1	40		coupe		1								
V014	1	42		vlak	1									
V015	1	48		coupe	1									

Vondstnr.	Locatie			Inzamelingwijze	Aardewerk			Glas	Metaal			As, sintels, slakken	Steen	
	Werkput	Spoor	Laag		Vaatwerk	Bouwmateriaal	Ander	Vaatwerk	Bouwmateriaal	Gebruiksvoorwerp	Ander		Zandsteen	Silex
V016	1	49		coupe	1									
V017	2	63		vlak	1				1					
V018	3	71	a	coupe	1									
V019	3	78	C0D	coupe	4									
V020	3	89		coupe									1	
V021	3	94		vlak	1									

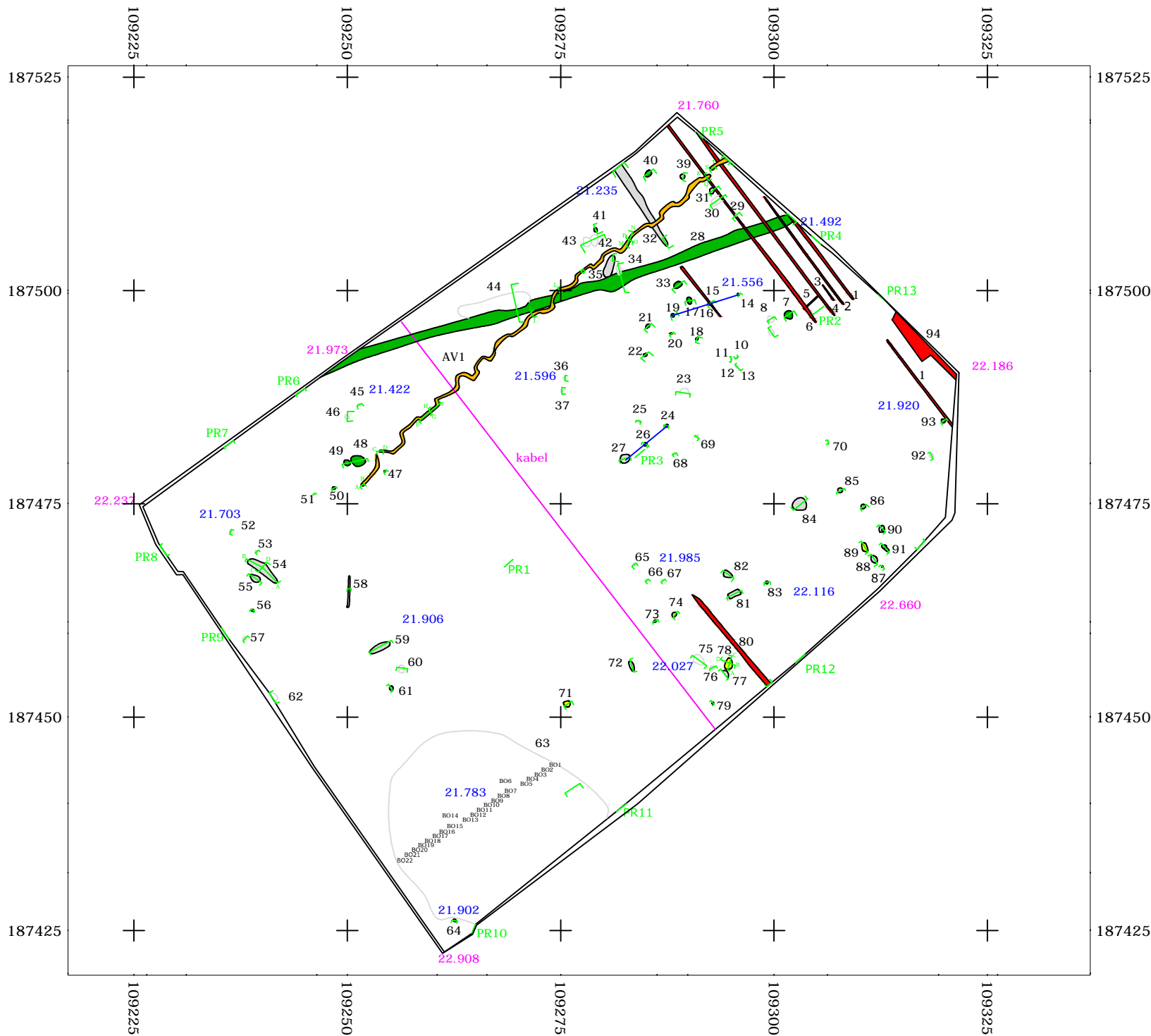
12.10 Fotolijst

MEJE WP1 1.JPG	MEJE WP1 S23.JPG	MEJE WP2 12.JPG
MEJE WP1 10.JPG	MEJE WP1 S24 C1.JPG	MEJE WP2 13.JPG
MEJE WP1 11.JPG	MEJE WP1 S24 C2.JPG	MEJE WP2 14.JPG
MEJE WP1 12.JPG	MEJE WP1 S24.JPG	MEJE WP2 2.JPG
MEJE WP1 13.JPG	MEJE WP1 S25 C1.JPG	MEJE WP2 3.JPG
MEJE WP1 14.JPG	MEJE WP1 S25.JPG	MEJE WP2 4.JPG
MEJE WP1 15.JPG	MEJE WP1 S26 C1.JPG	MEJE WP2 5.JPG
MEJE WP1 16.JPG	MEJE WP1 S26 C2.JPG	MEJE WP2 6.JPG
MEJE WP1 17.JPG	MEJE WP1 S26.JPG	MEJE WP2 7.JPG
MEJE WP1 18.JPG	MEJE WP1 S27 C1.JPG	MEJE WP2 8.JPG
MEJE WP1 19.JPG	MEJE WP1 S27 C2.JPG	MEJE WP2 9.JPG
MEJE WP1 2.JPG	MEJE WP1 S27.JPG	MEJE WP2 PR10 1.JPG
MEJE WP1 20.JPG	MEJE WP1 S28 34 35.JPG	MEJE WP2 PR10 2.JPG
MEJE WP1 21.JPG	MEJE WP1 S28 AB PP 1.JPG	MEJE WP2 PR11 1.JPG
MEJE WP1 22.JPG	MEJE WP1 S28 AB PP 2.JPG	MEJE WP2 PR11 2.JPG
MEJE WP1 23.JPG	MEJE WP1 S28 AB PP 3.JPG	MEJE WP2 PR11 3.JPG
MEJE WP1 24.JPG	MEJE WP1 S28.JPG	MEJE WP2 PR11 4.JPG
MEJE WP1 25.JPG	MEJE WP1 S29 6.JPG	MEJE WP2 S52 C1.JPG
MEJE WP1 26.JPG	MEJE WP1 S30 -31 6.JPG	MEJE WP2 S52.JPG
MEJE WP1 27.JPG	MEJE WP1 S32.JPG	MEJE WP2 S53 C1.JPG
MEJE WP1 28.JPG	MEJE WP1 S33.JPG	MEJE WP2 S53.JPG
MEJE WP1 29.JPG	MEJE WP1 S36 37.JPG	MEJE WP2 S54 55 1.JPG
MEJE WP1 3.JPG	MEJE WP1 S38 UV PP 1.JPG	MEJE WP2 S54 55 2.JPG
MEJE WP1 30.JPG	MEJE WP1 S38 UV PP 2.JPG	MEJE WP2 S54 CAO1.JPG
MEJE WP1 31.JPG	MEJE WP1 S39.JPG	MEJE WP2 S54 CAO2.JPG
MEJE WP1 32.JPG	MEJE WP1 S40.JPG	MEJE WP2 S54 CAOD1.JPG
MEJE WP1 33.JPG	MEJE WP1 S41 - 3.JPG	MEJE WP2 S54 CAOD2.JPG
MEJE WP1 34.JPG	MEJE WP1 S44.JPG	MEJE WP2 S54 CBO1.JPG
MEJE WP1 4.JPG	MEJE WP1 S45.JPG	MEJE WP2 S54 CBO2.JPG
MEJE WP1 5.JPG	MEJE WP1 S46.JPG	MEJE WP2 S54 CBOC1.JPG
MEJE WP1 6.JPG	MEJE WP1 S47.JPG	MEJE WP2 S54 CBOC2.JPG
MEJE WP1 7.JPG	MEJE WP1 S48 49.JPG	MEJE WP2 S54 COC1.JPG
MEJE WP1 8.JPG	MEJE WP1 S50.JPG	MEJE WP2 S54 COC2.JPG
MEJE WP1 9.JPG	MEJE WP1 S51.JPG	MEJE WP2 S54 COD1.JPG
MEJE WP1 S10 - 13.JPG	MEJE WP1 S7.JPG	MEJE WP2 S54 COD2.JPG
MEJE WP1 S14.JPG	MEJE WP1 S8 9.JPG	MEJE WP2 S55 C1.JPG
MEJE WP1 S15 16.JPG	MEJE WP1 VL1 Uitgehaald 1.JPG	MEJE WP2 S55 C2.JPG
MEJE WP1 S17.JPG	MEJE WP1 VL1 Uitgehaald 2.JPG	MEJE WP2 S56 C1.JPG
MEJE WP1 S18.JPG	MEJE WP1 VL1 Uitgehaald 3.JPG	MEJE WP2 S56 C2.JPG
MEJE WP1 S19.JPG	MEJE WP1 VL1 Uitgehaald 4.JPG	MEJE WP2 S56.JPG
MEJE WP1 S20.JPG	MEJE WP1 VL1 Uitgehaald 5.JPG	MEJE WP2 S57 C1.JPG
MEJE WP1 S21.JPG	MEJE WP2 1.JPG	MEJE WP2 S57.JPG
MEJE WP1 S22.JPG	MEJE WP2 10.JPG	MEJE WP2 S58 C1.JPG
MEJE WP1 S23 C1.JPG	MEJE WP2 11.JPG	MEJE WP2 S58 C2.JPG

MEJE WP2 S58.JPG	MEJE WP2 VL1 S63 BO3 1.JPG	MEJE WP3 S84.JPG
MEJE WP2 S59 C1.JPG	MEJE WP2 VL1 S63 BO4 1.JPG	MEJE WP3 S85.JPG
MEJE WP2 S59 C2.JPG	MEJE WP2 VL1 S63 BO4 2.JPG	MEJE WP3 S86.JPG
MEJE WP2 S59.JPG	MEJE WP2 VL1 S63 BO5 1.JPG	MEJE WP3 S87-S91.JPG
MEJE WP2 S60 C1.JPG	MEJE WP2 VL1 S63 BO5 2.JPG	MEJE WP3 S92.JPG
MEJE WP2 S60.JPG	MEJE WP2 VL1 S63 BO6 1.JPG	MEJE WP3 S93.JPG
MEJE WP2 S61 C1.JPG	MEJE WP2 VL1 S63 BO7 1.JPG	MEJE WP3 VL1 1 (2).JPG
MEJE WP2 S61 C2.JPG	MEJE WP2 VL1 S63 BO7 2.JPG	MEJE WP3 VL1 1.JPG
MEJE WP2 S61.JPG	MEJE WP2 VL1 S63 BO8 1.JPG	MEJE WP3 VL1 10 (2).JPG
MEJE WP2 S62 1 (2).JPG	MEJE WP2 VL1 S63 BO9 1.JPG	MEJE WP3 VL1 10 (3).JPG
MEJE WP2 S62 1.JPG	MEJE WP2 VL1 S63 BO9 2.JPG	MEJE WP3 VL1 10.JPG
MEJE WP2 S62 C1.JPG	MEJE WP3 S27 1 (2).JPG	MEJE WP3 VL1 11 (2).JPG
MEJE WP2 S62 C2.JPG	MEJE WP3 S27 1.JPG	MEJE WP3 VL1 11 (3).JPG
MEJE WP2 S64 1.JPG	MEJE WP3 S65 1 (2).JPG	MEJE WP3 VL1 11.JPG
MEJE WP2 S64 C1.JPG	MEJE WP3 S65 1.JPG	MEJE WP3 VL1 12.JPG
MEJE WP2 S64 C2.JPG	MEJE WP3 S65 C1.JPG	MEJE WP3 VL1 13.JPG
MEJE WP2 VL1 1 (2).JPG	MEJE WP3 S66 1 (2).JPG	MEJE WP3 VL1 14.JPG
MEJE WP2 VL1 1.JPG	MEJE WP3 S66 1.JPG	MEJE WP3 VL1 15.JPG
MEJE WP2 VL1 2 (2).JPG	MEJE WP3 S66 2 (2).JPG	MEJE WP3 VL1 16.JPG
MEJE WP2 VL1 2.JPG	MEJE WP3 S66 2.JPG	MEJE WP3 VL1 17.JPG
MEJE WP2 VL1 3 (2).JPG	MEJE WP3 S66 C1.JPG	MEJE WP3 VL1 18.JPG
MEJE WP2 VL1 3.JPG	MEJE WP3 S67 1 (2).JPG	MEJE WP3 VL1 19.JPG
MEJE WP2 VL1 4 (2).JPG	MEJE WP3 S67 1.JPG	MEJE WP3 VL1 2 (2).JPG
MEJE WP2 VL1 4.JPG	MEJE WP3 S67 C1.JPG	MEJE WP3 VL1 2.JPG
MEJE WP2 VL1 5 (2).JPG	MEJE WP3 S68 1 (2).JPG	MEJE WP3 VL1 20.JPG
MEJE WP2 VL1 5.JPG	MEJE WP3 S68 1.JPG	MEJE WP3 VL1 21.JPG
MEJE WP2 VL1 S63 BO1 1.JPG	MEJE WP3 S68 C1.JPG	MEJE WP3 VL1 3 (2).JPG
MEJE WP2 VL1 S63 BO10 1.JPG	MEJE WP3 S69 1 (2).JPG	MEJE WP3 VL1 3.JPG
MEJE WP2 VL1 S63 BO11 1.JPG	MEJE WP3 S69 1.JPG	MEJE WP3 VL1 4 (2).JPG
MEJE WP2 VL1 S63 BO12 1.JPG	MEJE WP3 S69 C1.JPG	MEJE WP3 VL1 4.JPG
MEJE WP2 VL1 S63 BO13 1.JPG	MEJE WP3 S70 1 (2).JPG	MEJE WP3 VL1 5 (2).JPG
MEJE WP2 VL1 S63 BO14 1.JPG	MEJE WP3 S70 1.JPG	MEJE WP3 VL1 5.JPG
MEJE WP2 VL1 S63 BO15 1.JPG	MEJE WP3 S70 C1.JPG	MEJE WP3 VL1 6 (2).JPG
MEJE WP2 VL1 S63 BO16 1.JPG	MEJE WP3 S71.JPG	MEJE WP3 VL1 6.JPG
MEJE WP2 VL1 S63 BO17 1.JPG	MEJE WP3 S72.JPG	MEJE WP3 VL1 7 (2).JPG
MEJE WP2 VL1 S63 BO18 1.JPG	MEJE WP3 S73.JPG	MEJE WP3 VL1 7.JPG
MEJE WP2 VL1 S63 BO19 1.JPG	MEJE WP3 S74.JPG	MEJE WP3 VL1 8 (2).JPG
MEJE WP2 VL1 S63 BO2 1.JPG	MEJE WP3 S75 S76.JPG	MEJE WP3 VL1 8.JPG
MEJE WP2 VL1 S63 BO2 2.JPG	MEJE WP3 S77 S78.JPG	MEJE WP3 VL1 9 (2).JPG
MEJE WP2 VL1 S63 BO20 1.JPG	MEJE WP3 S79.JPG	MEJE WP3 VL1 9.JPG
MEJE WP2 VL1 S63 BO21 1.JPG	MEJE WP3 S81 S82.JPG	
MEJE WP2 VL1 S63 BO22 1.JPG	MEJE WP3 S83.JPG	

12.11 CD-rom

Inventarislijsten van het gerecupereerde vondstenmateriaal, van de sporen met beschrijving, van alle tekeningen en van alle foto's zijn digitaal beschikbaar. Dit is tevens het geval voor het dagboek, de foto's, de plannen en tekeningen.

Archeologische opgraving Melle - Jesuïetenwegel

Plan 1 Situering

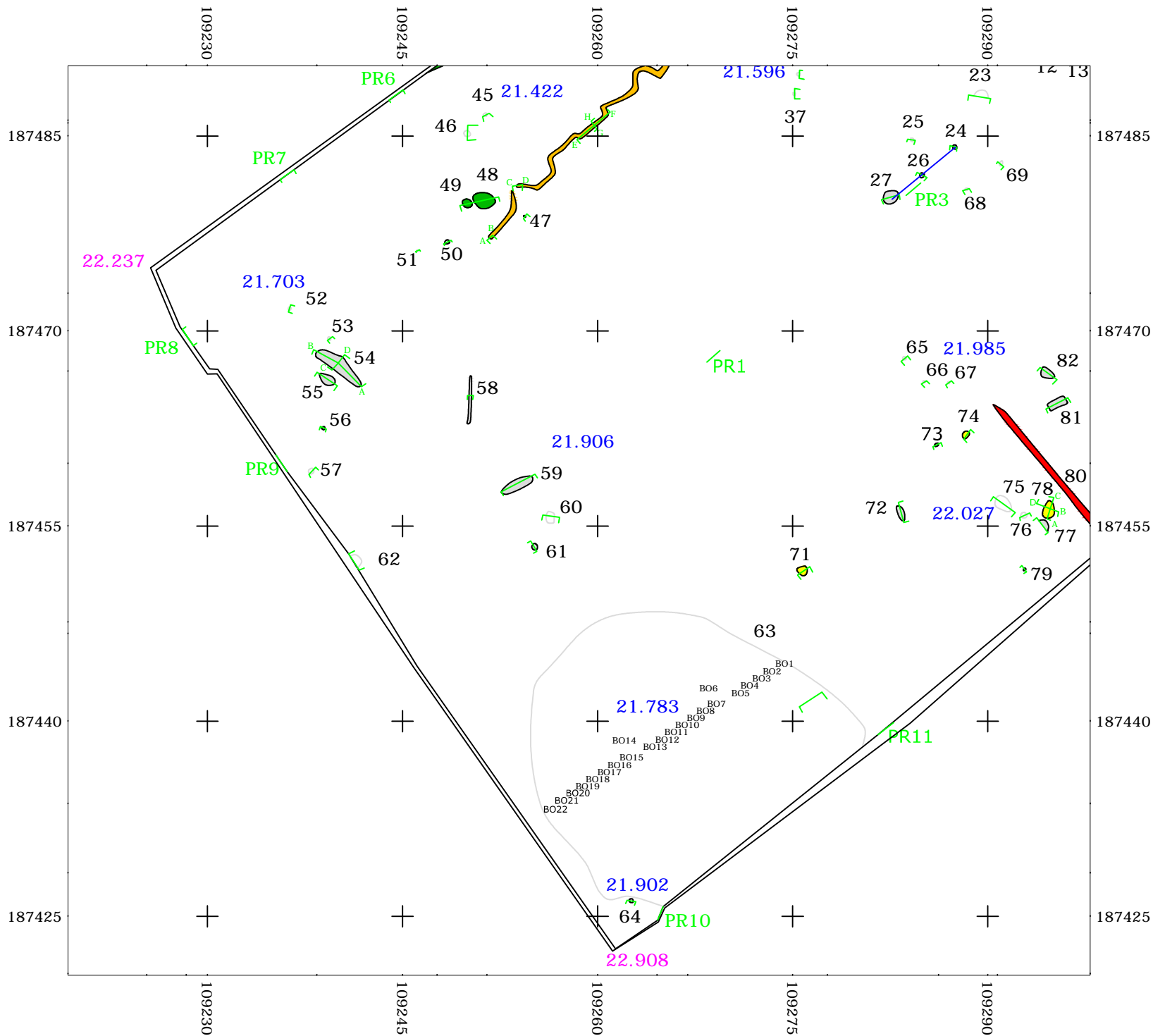
Natuurlijk spoor	
Structuur	
Hoogte spoor in m TAW	
Hoogte maaiveld in m TAW	
Onbepaalde datering	
Midden-bronstijd	
Late ijzertijd	
Nieuwe/nieuwste tijd	
Wereldoorlog	

Coördinaten in Lambert 72

Formaat: A4
ID: Grondplan

All-Archeo bvba

Archeologische opgraving Melle - Jesuïetenwegel

Plan 2 Detail ZW

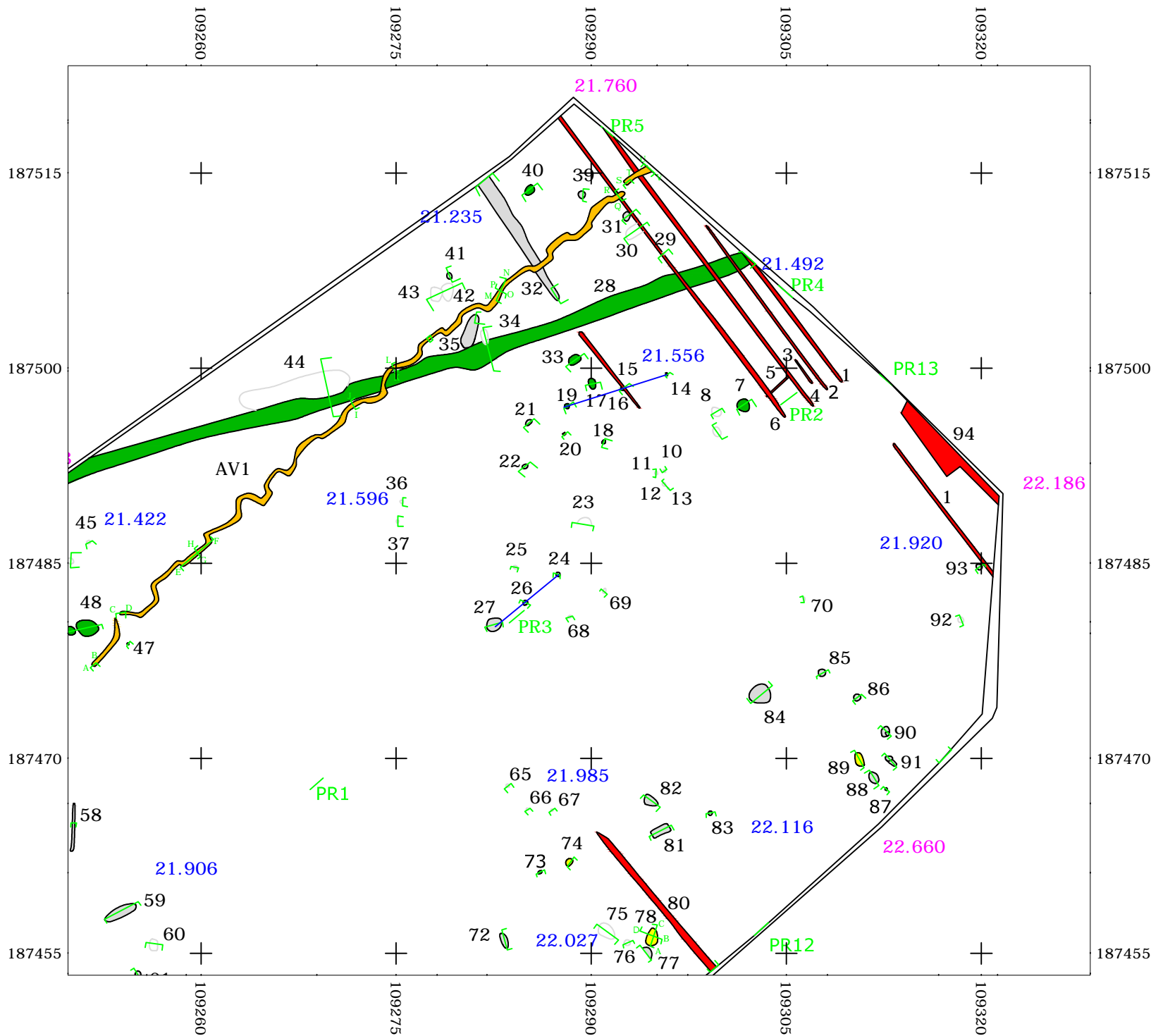
Natuurlijk spoor	
Structuur	
Hoogte spoor in m TAW	
Hoogte maaiveld in m TAW	
Onbepaalde datering	
Midden-bronstijd	
Late ijzertijd	
Nieuwe/nieuwste tijd	
Wereldoorlog	

Coördinaten in Lambert 72

Formaat: A4
ID: Grondplan

All-Archeo bvba

Archeologische opgraving Melle - Jesuïetenwegel

Plan 3 Detail NO

Natuurlijk spoor	
Structuur	
Hoogte spoor in m TAW	
Hoogte maaiveld in m TAW	
Onbepaalde datering	
Midden-bronstijd	
Late ijzertijd	
Nieuwe/nieuwste tijd	
Wereldoorlog	

Coördinaten in Lambert 72

Formaat: A4
ID: Grondplan

All-Archeo bvba